

**SPRAWOZDANIE Z WDRAŻANIA
ŚREDNIOOKRESOWEGO PLANU
BUDŻETOWO-STRUKTURALNEGO
NA LATA 2025-2028**

Warszawa, kwiecień 2025 roku

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. ŚCIEŻKA WYDATKÓW NETTO W LATACH 2024-2025	4
I.1. Założenia makroekonomiczne na rok 2025	5
I.2. Projekcja budżetowa	10
II. REFORMY I INWESTYCJE	18
II.1. Informacja na temat realizacji reform i inwestycji z tabeli 11	24
II.2. Syntetyczne informacje o realizacji Celów zrównoważonego rozwoju, Krajowego Planu w dziedzinie Energii i Klimatu, postępach w transformacji cyfrowej	35
Załącznik 1. Informacja z realizacji zaleceń Rady UE dla Polski z 21 października 2024 r.	40
Załącznik 2. Wdrażanie Europejskiego filara praw socjalnych– główne działania i ich szacunkowy wpływ	53
Załącznik 3. Realizacja Celów zrównoważonego rozwoju – główne działania i ich szacunkowy wpływ	68

SPIS TABEL

Tabela 1. Ścieżka wydatków netto w rekomendacjach Rady zatwierdzających Plan	4
Tabela 2. Prognoza ścieżki wydatków netto w latach 2024-2025	5
Tabela 3. Założenia makroekonomiczne	7
Tabela 4. Założenia zewnętrzne	8
Tabela 5. Dotacje z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności	9
Tabela 6. Pożyczki z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności	9
Tabela 7. Główne zmienne budżetowe do 2025 roku	10
Tabela 8. Prognoza budżetowa	10
Tabela 9. Szacunkowy wpływ istotnych działań dyskrecyjnych	14
Tabela 10. Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych w latach 2024-2025	17
Tabela 11. Reformy i inwestycje w latach 2025-2028 na tle zaleceń Rady UE z 2024 roku i wspólnych priorytetów UE	19

SPIS RAMEK

Ramka 1. Wydatki netto w przepisach UE	4
Ramka 2. Charakterystyka krajowej klauzuli wyjścia zaproponowanej przez Komisję Europejską	13

WPROWADZENIE

Państwa członkowskie Unii Europejskiej mają obowiązek złożyć co roku, do 30 kwietnia, sprawozdanie z realizacji średniookresowych planów budżetowo-strukturalnych¹. Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej², sprawozdania te przedstawiają sytuację w roku bieżącym oraz w poprzednich latach objętych wspomnianym planem. Polski „Średniookresowy plan budżetowo-strukturalny na lata 2025-2028”³ (dalej jako Plan) został przyjęty przez Radę Ministrów 8 października 2024 r. Zakłada on ograniczenie - zgodnie z wymogami przepisów UE - wzrostu wydatków w 2025 r. do wskaźnika umożliwiającego stopniowe obniżenie deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych do poniżej 3% PKB w 2028 roku oraz utrzymanie długu sektora instytucji rządowych i samorządowych na ostrożnym poziomie w średnim okresie.

Komisja Europejska pozytywnie oceniła 26 listopada 2024 r. ścieżkę wydatków stanowiącą kluczowy element Planu. 21 stycznia 2025 r. zatwierdziła ją Rada Ecofin⁴, a w wydanych tego samego dnia rekomendacjach dotyczących zlikwidowania nadmiernego deficytu⁵ wyznaczyła 2028 rok jako termin zlikwidowania nadmiernego deficytu i wskazała, że w tym celu niezbędne jest przestrzeganie tempa wzrostu wydatków przedstawionego w Planie. Zobowiązała równocześnie Polskę do przedstawienia co pół roku działań podejmowanych w celu zlikwidowania nadmiernego deficytu – po raz pierwszy w ramach tegorocznego Sprawozdania z wdrażania Planu (dalej jako Sprawozdanie).

19 marca 2025 r. Komisja Europejska zaproponowała z kolei wszystkim państwom członkowskim tymczasowe odejście od ścieżki wydatków wcześniej rekomendowanej przez Radę Ecofin. W opinii Komisji pozwoliłoby to na osiągnięcie przez państwa UE trwale wyższych wydatków obronnych, niezbędnych ze względu na wyjątkowe okoliczności, jakimi są agresja Rosji na Ukrainę i związane z nią zagrożenie dla europejskiego bezpieczeństwa. Komisja Europejska zachęciła państwa do składania wniosków o uruchomienie tzw. krajowej klauzuli wyjścia do Rady Ecofin w kwietniu br. Polska, biorąc pod uwagę wzrost ogólnej niepewności zamierza skorzystać z tej klauzuli.

Część budżetowa Sprawozdania (rozdział I) zawiera szacunek tempa wydatków w roku 2024 i jego prognozę na rok 2025 wraz z aktualnymi informacjami o działaniach wspierających redukcję nadmiernego deficytu, w szczególności zawartych w ustawie budżetowej na rok 2025. Część strukturalna (rozdział II) prezentuje postęp w realizacji przedstawionych w Planie reform i inwestycji służących realizacji wspólnych priorytetów UE i zaleceń Rady UE dla Polski wydanych w trakcie Semestru Europejskiego. Dodatkowo obejmuje ona informacje na temat działań na rzecz realizacji Europejskiego filara praw socjalnych, informacje na temat realizacji Celów zrównoważonego rozwoju, sprawozdanie z realizacji rekomendacji Rady dla Polski, jak również informacje o realizacji Krajowego Planu w dziedzinie Energii i Klimatu i postępach w transformacji cyfrowej.

Niniejsze Sprawozdanie zostało przyjęte przez Radę Ministrów w kwietniu 2025 roku. Wykorzystano w nim informacje dostępne do 31 marca 2025 r. (chyba że zaznaczono inaczej).

¹ Art. 21 [rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2024/1263 z dnia 29 kwietnia 2024 r. w sprawie skutecznej koordynacji polityk gospodarczych i w sprawie wielostronnego nadzoru budżetowego oraz uchylającego rozporządzenie Rady \(WE\) nr 1466/97](#) (dalej jako rozporządzenie o planach).

² [Wytyczne dla państw członkowskich dotyczące wymogów informacyjnych w odniesieniu do średniookresowych planów budżetowo-strukturalnych i rocznych sprawozdań z postępów](#)

³ <https://www.gov.pl/web/finanse/sredniookresowy-plan-budzetowo-strukturalny>

⁴ [Zalecenie Rady w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Polski](#)

⁵ [Zalecenie Rady mające na celu likwidację nadmiernego deficytu w Polsce](#)

I. ŚCIEŻKA WYDATKÓW NETTO W LATACH 2024-2025

Rekomendacje Rady

Od lipca 2024 roku Polska jest na podstawie decyzji Rady UE⁶ objęta procedurą nadmiernego deficytu. 21 stycznia 2025 roku Rada UE przyjęła rekomendacje dla Polski dotyczące zlikwidowania nadmiernego deficytu, wyznaczając 2028 rok jako termin zlikwidowania nadmiernego deficytu. Wskazała też, że w tym celu niezbędne jest przestrzeganie tempa wzrostu wydatków przedstawionego w Planie przyjętym przez rząd i przekazanym do instytucji UE w październiku 2024 roku.

Dokonywana przez Komisję Europejską cykliczna ocena wdrażania przez państwa członkowskie rekomendacji Rady UE (zarówno dotyczących procedury nadmiernego deficytu, jak i zatwierdzających średniookresowe plany budżetowo-strukturalne) polega wyłącznie na ocenie przestrzegania zaleconej przez Radę UE ścieżki wydatków. Obecne Sprawozdanie zawiera w szczególności prognozę tempa wzrostu wydatków na rok 2025. Nadzorowi instytucji UE podlegają wydatki netto finansowane ze środków krajowych (por. ramka 1).

Ramka 1. Wydatki netto w przepisach UE

Wydatki netto są to wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych pomniejszone o:

- koszty obsługi zadłużenia,
- poziom wdrożonych przez rząd i mających wpływ w danym roku planu działań trwale zwiększających poziom dochodów sektora (tzw. działania dyskrecyjne w obszarze dochodów),
- wydatki na programy unijne w pełni finansowane dochodami z funduszy unijnych,
- krajowe wydatki na współfinansowanie programów finansowanych przez UE,
- wydatki cykliczne na bezrobocie oraz
- wydatki jednorazowe i tymczasowe (mające incydentalny i nietrwały wpływ na wydatki sektora, tzw. one-off).

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Tabela 1. Ścieżka wydatków netto w rekomendacjach Rady zatwierdzających Plan

Lata		2025	2026	2027	2028
Tempo wzrostu (%)	roczne	6,3	4,4	4,0	3,5
	skumulowane*	19,6	24,9	29,9	34,4

* - skumulowane tempo wzrostu oblicza się poprzez odniesienie do roku bazowego 2023.

Źródło: zalecenie Rady w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Polski.

Realizacja rekomendacji Rady na rok 2025

Ocena przestrzegania zalecanej ścieżki wydatków jest dokonywana przez Komisję na podstawie ostatecznych danych za rok poprzedni, a więc w przypadku wydatków poniesionych w roku 2025 nastąpi w roku 2026. Mając jednak na uwadze, że rekomendacje na rok 2025 określają zarówno

⁶ [Decyzja Rady \(UE\) 2024/2133 z dnia 26 lipca 2024 r. w sprawie istnienia nadmiernego deficytu w Polsce.](#)

maksymalny wzrost wydatków netto w roku 2025 w stosunku do roku poprzedniego, jak i maksymalny skumulowany wzrost obejmujący lata 2024 i 2025, w Sprawozdaniu dokonano oceny wykonania roku 2024 oraz przewidywanego wykonania roku 2025.

W roku 2024 wystąpiły dwa przeciwstawne efekty wpływające na dynamikę krajowych wydatków netto. Z jednej strony wykonanie wydatków w 2024 roku było wyższe niż pierwotnie prognozowano (szczególnie spożycia publicznego i inwestycji finansowanych ze środków krajowych), z drugiej zaś strony dokonano rewizji danych za rok 2023 (wzrost wydatków – również inwestycji finansowanych ze środków krajowych oraz spożycia publicznego). To ostatecznie spowodowało wzrost rocznej dynamiki wydatków w 2024 roku – jednak ograniczony przez efekt wzrostu wydatków w roku bazowym (2023 r.).

Z kolei poziom wydatków w 2025 r. zdeterminowany jest przez stabilizującą regułę wydatkową (SRW) i limit wydatków określony w ustawie budżetowej. W efekcie, mając na uwadze istniejące sztywności po stronie wydatkowej wynikające z reguł fiskalnych, w zakresie możliwości wzrostu wydatków, jak również zwiększony poziom wydatków w latach 2023-2024 (punktu odniesienia do dynamiki rocznej i skumulowanej), należy oczekiwać niższej niż pierwotnie prognozowano dynamiki wydatków netto w roku 2025. Tym samym tempo wzrostu wydatków powinno być w 2025 roku niższe od rekomendowanego przez Radę zarówno w ujęciu rocznym, jak i skumulowanym.

Prognoza ścieżki wydatków netto w latach 2024-2025 uwzględnia wpływ kosztów powodzi w dorzeczu Odry we wrześniu ub.r., największej od ponad ćwierć wieku. Zgodnie z aktualnymi szacunkami wydatki związane z powodzią (sfinansowane ze środków krajowych) to 2,4 mld zł w 2024 r. i 3,7 mld zł w roku 2025. Obejmują one pomoc doraźną i wypłacone zasiłki dla poszkodowanych, prowadzenie akcji przeciwpowodziowej oraz usuwanie skutków powodzi (np. środki ochrony osób i mienia, porządkowanie, remonty i odbudowa uszkodzonej infrastruktury, zakup uszkodzonego wyposażenia).

Głównym czynnikiem ryzyka dla prognozowanego tempa wzrostu wydatków netto w roku 2025 jest poziom wykonania wydatków na programy UE w pełni sfinansowane ze środków w UE z uwagi na dużą zmienność tej pozycji wydatków w 2024 r. względem założeń i ich prognozowaną znaczącą wielkość w 2025 r. (2,1% PKB – por. tabela 8).

Tabela 2. Prognoza ścieżki wydatków netto w latach 2024-2025

	2024	2025
Zalecenie Rady		
1a. Wydatki netto (roczne tempo wzrostu)	12,5	6,3
2a. Wydatki netto (skumulowane tempo wzrostu)	12,5	19,6
Wykonanie / prognoza		
1b. Wydatki netto (roczne tempo wzrostu)	12,7	5,8
2b. Wydatki netto (skumulowane tempo wzrostu)	12,7	19,2

Źródło: Ministerstwo Finansów, zalecenie Rady w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Polski.

I.1. Założenia makroekonomiczne na rok 2025

Scenariusz makroekonomiczny

W 2023 r. gospodarka polska wyhamowała, co było związane m.in. ze spowolnieniem wzrostu gospodarczego u głównych partnerów handlowych (wzrost PKB w strefie euro o 0,4%) oraz z utrzymującą się wysoką inflacją w kraju (ceny dóbr i usług konsumpcyjnych wzrosły średnio

o 11,4%). W 2024 r. polska gospodarka wyraźnie przyspieszyła, osiągając tempo wzrostu 2,9%. Do ożywienia przyczyniła się szybka odbudowa popytu krajowego, w szczególności spożycie prywatne oraz publiczne. Jednocześnie inflacja konsumencka spadła do 3,6% w ujęciu średniorocznym, pozostając powyżej celu inflacyjnego Narodowego Banku Polskiego.

Prezentowany scenariusz makroekonomiczny jest spójny z przygotowywanymi równolegle „Wieloletnimi założeniami makroekonomicznymi na lata 2025-2029”. W prognozie przyjęto datę graniczną na koniec marca br. Perspektywy polskiej gospodarki obarczone są niepewnością dotyczącą sytuacji w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki (wpływ polityki celnej USA, skutki, jak i możliwa eskalacja wojny w Ukrainie, koniunktura w Niemczech). Spośród krajowych czynników ryzyka należy wymienić dalszy przebieg zmian demograficznych oraz migracji, co jest powiązane również z sytuacją w Ukrainie.

Pomimo dużej niepewności co do sytuacji gospodarczej i geopolitycznej w otoczeniu Polski, w 2025 r. spodziewane jest dalsze przyspieszenie krajowej gospodarki – wzrost PKB w ujęciu realnym wyniesie 3,7%. Będzie to wynikało ze wzrostu popytu krajowego – spodziewanego szybszego wzrostu spożycia prywatnego oraz powrotu do dodatniej dynamiki inwestycji, które w 2024 r. zanotowały spadek w ujęciu realnym. Spożycie prywatne wzrośnie o 3,3%, co będzie wiązało się z realnym wzrostem dochodów do dyspozycji oraz lekkim spadkiem stopy oszczędności. Wzrost dochodów do dyspozycji będzie wynikał z utrzymywania się dobrej koniunktury w gospodarce oraz na rynku pracy. Wzrost spożycia publicznego w 2025 r. wyniesie 3,2% i będzie niższy niż w poprzednim roku, m.in. ze względu na niższy wzrost kosztów pracy w sektorze publicznym. Wysokie tempo wzrostu w 2025 r. (powyżej wzrostu PKB potencjalnego wynoszącego 3,2%) przełoży się na zawężenie negatywnej luki produktowej do -0,2%, wobec -0,7% w roku ubiegłym.

Wzrost wydatków na obronność, realizacja projektów z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) i innych kluczowych inwestycji publicznych wpłyną na wzrost inwestycji ogółem. Inwestycje ogółem w 2025 r. wzrosną o 8,9%. W związku z utrzymywaniem się słabej koniunktury w krajach UE eksport wzrośnie w 2025 r. o 2,4%. Tempo wzrostu importu, spadnie do 3,8%. W rezultacie wkład eksportu netto do wzrostu PKB w 2024 r. wyniesie -0,5 pkt. proc.

Tempo wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2025 r. wyniesie 4,5%, wobec 3,6% w 2024 r. Do utrzymania się inflacji powyżej celu NBP przyczynią się ceny energii, w szczególności ceny gazu dla gospodarstw domowych, które od 1 stycznia 2025 r. wzrosły o 6%. Ceny energii dla odbiorców indywidualnych nie ulegną zmianie ze względu na rozwój cen surowców na rynkach światowych. W związku z tym nie będzie potrzeby przedłużania tarcz.

Podobnie jak inflacja konsumencka, w 2025 r. wzrośnie deflator PKB, który wyniesie 4,1% w 2025 r. wobec 3,6% w roku ubiegłym. Spośród składowych deflatora PKB w bieżącym roku niższą dynamikę cen będą notowały eksport oraz import (po spadkach obu tych deflatorów w zeszłym roku), pozostałe deflatory osiągną podobną dynamikę do ogólnego deflatora PKB.

Bezrobocie w Polsce utrzymuje się na historycznie niskim poziomie i nie widać przesłanek do zmiany tej tendencji. Stopa bezrobocia BAEL wzrośnie do poziomu 3,0% średnio w 2025 r. wobec 2,9% średnio w 2024 r. i utrzyma się lekko powyżej stopy bezrobocia równowagi NAWRU wynoszącej 2,7%. Liczba pracujących co prawda spadnie o 0,1%, ale będzie wynikało to przede wszystkim ze spadku podaży pracy z przyczyn demograficznych (starzenie się ludności oraz ujemne saldo migracji).

W przypadku kursów walutowych przyjęto techniczne założenie dotyczące stabilizacji kursów walutowych od I kw. bieżącego roku na poziomach EUR/PLN 4,17 oraz USD/PLN 3,96 (średnie kursy walutowe z dwóch tygodni od 24.02 do 7.03.2025 r.). Ceny ropy naftowej zostały przyjęte na podstawie średniej ceny kontraktów futures z pierwszego tygodnia marca 2025 r. Założenia

dotyczące wzrostu gospodarczego w Unii Europejskiej i na świecie są zgodne z prognozą Europejskiego Banku Centralnego z marca br.

Zgodnie z najnowszymi danymi, wzrost PKB w 2024 r. był niższy od prognozy wykorzystanej w Planie o 0,2 pkt. proc. (wykonanie 2,9%, prognoza 3,1%). Wynikało to z silniejszego negatywnego wkładu eksportu netto we wzrost PKB (różnica -0,4 pkt. proc.), tylko częściowo skompensowanego szybszym od prognozowanego wzrostem popytu krajowego. Prognoza realnego wzrostu PKB w 2025 r. również została obniżona o 0,2 pkt. proc. względem Planu, ponownie ze względu na zrewidowany w dół o 0,3 pkt. proc. wkład we wzrost salda wymiany towarów i usług z zagranicą, przy jednoczesnym podniesieniu wkładu popytu krajowego o 0,1 pkt. proc. W obecnej prognozie na rok 2025 zmieniała się struktura wzrostu popytu krajowego – przewiduje się wyższy wzrost nakładów brutto na środki trwałe (ze względu na planowane większe wydatkowanie środków z KPO) oraz niższą dynamikę spożycia ogółem, co wynika z mniejszego niż zakładano wcześniej przełożenia wzrostu realnego dochodu do dyspozycji gospodarstw domowych na wydatki konsumpcyjne.

Prezentowany scenariusz makroekonomiczny został przygotowany bez uwzględnienia podwyżek ceł ogłoszonych przez rząd USA na początku kwietnia br. (data krańcowa prognozy to koniec marca, dlatego ta sytuacja została wymieniona jako czynnik ryzyka dla scenariusza). Pośredni i bezpośredni wpływ na polską oraz europejską gospodarkę pozostaje trudny do przewidzenia i zależy od ostatecznych decyzji administracji amerykańskiej oraz skali reakcji krajów europejskich oraz reszty świata.

Tabela 3. Założenia makroekonomiczne

	kod ESA	2023 (Poziomy)	2023	2024	2025
		mld PLN	tempo wzrostu	tempo wzrostu	tempo wzrostu
PKB					
1. Realny PKB	B.1*g		0,2	2,9	3,7
2. Deflator PKB			9,9	3,6	4,1
3. Nominalny PKB	B.1*g	3415,3	10,1	6,6	7,9
Składowe realnego PKB			tempo wzrostu	tempo wzrostu	tempo wzrostu
4. Spożycie prywatne	P.3		-0,3	3,0	3,3
5. Spożycie publiczne	P.3		4,5	8,2	3,2
6. Nakłady brutto na środki trwałe	P.51		12,7	-2,2	8,9
7. Zmiany stanu zapasów i nabycie netto aktywów (% PKB)	P.52 + P.53				
8. Eksport towarów i usług	P.6		3,7	2,0	2,4
9. Import towarów i usług	P.7		-1,5	4,2	3,8
Wkład we wzrost realnego PKB			tempo wzrostu	tempo wzrostu	tempo wzrostu
10. Finalny popyt krajowy			-3,0	4,0	4,2
11. Przyrost rzeczowych środków obrotowych oraz nabycie pomniejszone o rozdysponowanie aktywów o wyjątkowej wartości	P.52 + P.53		-5,7	1,1	0,2
12. Saldo wymiany towarów i usług z zagranicą	B.11		3,2	-1,1	-0,5
Deflatory i HICP			tempo wzrostu	tempo wzrostu	tempo wzrostu
13. Deflator spożycia prywatnego			9,5	3,4	4,0
14. p.m. HICP			10,9	3,7	4,5*

	kod ESA	2023 (Poziomy)	2023	2024	2025
15. Deflator spożycia publicznego			10,2	8,0	4,0
16. Deflator nakładów brutto na środki trwałe			6,5	2,9	4,0
17. Deflator eksportu towarów i usług			-1,4	-5,5	3,6
18. Deflator importu towarów i usług			-3,9	-5,2	3,6
Rynek pracy		poziom	tempo wzrostu	tempo wzrostu	tempo wzrostu
19. Zatrudnienie krajowe (tys. osób, rachunki narodowe)**		13839,2	0,0	0,7	0,4
20. Średnia liczba godzin przepracowanych rocznie na jednego pracującego		2019,5	-0,9	-0,1	-0,1
21. Realny PKB na jednego zatrudnionego			0,2	2,2	3,3
22. Realny PKB na godzinę pracy			1,1	2,3	3,4
23. Koszty związane z zatrudnieniem (mld PLN)	D.1	1321,3	12,8	13,8	2,8
24. Koszty związane z zatrudnieniem na jednego zatrudnionego (= 23 / 19)		95,5	12,8	13,0	2,4
			%	%	%
25. Stopa bezrobocia (%)			2,8	2,9	3,0
PKB potencjalny i jego składowe			tempo wzrostu	tempo wzrostu	tempo wzrostu
26. Potencjalny PKB			3,1	2,9	3,2
Wkład we wzrost potencjalny					
27. Siła robocza			0,1	-0,1	0,1
28. Kapitał			1,7	1,6	1,8
29. Łączna produktywność czynników produkcji			1,3	1,4	1,3
			% pot. PKB	% pot. PKB	% pot. PKB
30. Luka produktowa			-0,8	-0,7	-0,2

* Prognoza CPI.

** W przypadku zatrudnienia źródłem danych wykorzystanych na potrzeby scenariusza jest BAEL (liczba zatrudnionych w tys. osób).

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Tabela 4. Założenia zewnętrzne

	Opis	2023	2024	2025
1. Krótkookresowe stopy procentowe	(%, średniorocznie)	6,5	5,9	5,2
2. Długookresowe stopy procentowe	(%, średniorocznie)	5,8	5,6	5,2
3. Kurs EUR/ USD	(średniorocznie)	1,08	1,08	1,05
4. Kurs EUR/ PLN	(średniorocznie)	4,54	4,31	4,17
5. Wzrost światowego PKB (z wyłączeniem UE)	(tempo wzrostu)	3,7	3,5	3,6
6. Wzrost PKB UE	(tempo wzrostu)	0,4	1,0	1,5
7. Wzrost wolumenu światowego importu	(tempo wzrostu)	1,3	3,2	3,3
8. Ceny ropy naftowej	(Brent, USD/baryłka)	83,2	81,2	73,1

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Tabela 5. Dotacje z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności

	% PKB	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Dochody z dotacji z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności								
1. Dochody z dotacji uwzględnione w prognozie dochodów				0,0	0,1	0,3	1,5	0,9
2. Dotacje z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności otrzymane z UE - kasowo				0,0	0,1	0,8	0,4	1,4
Wydatki finansowane dotacjami z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności								
3. Wydatki bieżące ogółem				0,0	0,1	0,2	0,6	0,3
4. Nakłady brutto na środki trwałe								
5. Inne wydatki kapitałowe								
6. Wydatki kapitałowe ogółem (= 4+5)				0,0	0,0	0,1	0,9	0,6
Inne koszty finansowane dotacjami z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności								
7. Zmniejszenie dochodów podatkowych								
8. Inne koszty ze skutkiem dla dochodów								
9. Transakcje finansowe								

Źródło: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.

Tabela 6. Pożyczki z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności

	% PKB	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Dochody z pożyczek z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności								
1. Pożyczki z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności otrzymane z UE - kasowo					0,6	1,0	0,3	1,8
2. Spłaty pożyczek								
Wydatki finansowane pożyczkami z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności								
3. Wydatki bieżące ogółem						0,0	0,5	1,6
4. Nakłady brutto na środki trwałe								
5. Transfery kapitałowe								
6. Wydatki kapitałowe ogółem (4+5)						0,1	0,5	1,0
Inne koszty finansowane pożyczkami z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności								
7. Zmniejszenie dochodów podatkowych								
8. Inne koszty ze skutkiem dla dochodów								
9. Transakcje finansowe								

Źródło: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.

I.2. Projektcja budżetowa

Tabela 7. Główne zmienne budżetowe do 2025 roku

	2023	2024	2025
	% PKB	% PKB	% PKB
1. Wynik nominalny	-5,3	-6,6	-6,3
2. Wynik strukturalny	-4,9	-6,2	-6,2
3. Wynik strukturalny pierwotny	-2,8	-4,0	-3,6
4. Dług brutto	49,5	55,3	57,8
5. Zmiana długu brutto	0,7	5,7	2,6

Źródło: Ministerstwo Finansów, Główny Urząd Statystyczny.

Zaktualizowana prognoza deficytu na lata 2024-2025

Deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w roku 2024 według informacji opublikowanej 22 kwietnia br. przez Główny Urząd Statystyczny wyniósł 6,6% PKB. Jest to poziom o 1,3 pkt. proc. wyższy niż w 2023 roku i o 0,9 pkt. proc. wyższy niż prognozowano na rok 2024 w Planie. Na większy od oczekiwań deficyt sektora istotny wpływ miały niższe niż przewidywano dochody, w szczególności z podatku VAT w następstwie mniej korzystnych, z punktu widzenia kształtowania się bazy podatkowej, wskaźników makroekonomicznych, w tym niższej od oczekiwań konsumpcji prywatnej.

Do wyższego deficytu przyczyniło się również przyspieszenie wydatkowania środków na odbudowę zdolności obronnych (według metodyki unijnej) oraz wydatki związane z powodzią. Ponadto na wykonanie wydatków w 2024 roku oprócz większych inwestycji finansowanych ze środków krajowych wpływ miało wyższe niż przewidywano spożycie publiczne.

Prognozuje się, że deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w roku 2025 wyniesie 6,3% PKB. Oznacza to zmniejszenie deficytu w roku 2025 w stosunku do roku 2024 na poziomie zbliżonym do poziomu redukcji deficytu przedstawionego w Planie.

Prognoza wyniku na rok 2025 uległa pogorszeniu w porównaniu z Planem o 0,8 pkt. proc. Ma na to wpływ przede wszystkim niższe prognozowane wykonanie dochodów, w szczególności podatkowych. Niższa prognoza wpływów podatkowych (głównie VAT) wynika m.in. z niższego wykonania dochodów w 2024 r., co obniżyło dochody z VAT na kolejne lata, oraz rewizji prognozy makroekonomicznej determinującej bazę podatkową.

Prognozowane na 2025 rok zmiany (w porównaniu z Planem) w poziomie i strukturze wydatków wynikają z uwzględnienia nowych prognoz związanych z planami inwestycyjnymi w obszarze infrastrukturalnym oraz dostaw sprzętu militarnego, a także wykonania roku 2024. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że poziom wydatków w 2025 r. jest determinowany przez stabilizującą regułę wydatkową (SRW) i określony w ustawie budżetowej limit ograniczający możliwości wzrostu wydatków.

Tabela 8. Prognoza budżetowa

		2023 (poziomy)	2023	2024	2025
Dochody	kod ESA	mld PLN	% PKB	% PKB	% PKB
1. Podatki od produkcji i importu	D.2	482,6	14,1	14,5	14,3
2. Podatki od dochodów i majątku itp.	D.5	252,9	7,4	7,8	8,3

		2023 (poziomy)	2023	2024	2025
	kod ESA				
3. Składki na ubezpieczenie społeczne	D.61	486,1	14,2	15,2	15,2
4. Pozostałe dochody bieżące	(P.11+P.12+P.13 1) + D.39 + D.4 + D.7	168,6	4,9	4,7	4,9
5. Podatki od kapitału	D.91	0,6	0,0	0,0	0,0
6. Inne dochody kapitałowe	D.92+D.99	29,6	0,9	0,5	1,3
7. Dochody ogółem (=1+2+3+4+5+6)	TR	1420,5	41,6	42,8	44,0
8. Z czego: transfery z UE (w ujęciu memoriałowym, nie kasowym)	D.7EU+D.9EU	46,0	1,3	1,0	2,1
9. Dochody ogółem inne niż transfery z UE (=7-8)		1374,4	40,2	41,9	41,9
10. p.m. Działania po stronie dochodów (przyrosty, z wyjątkiem działań finansowanych przez UE)		55,1	1,6	0,4	0,2
10b. p.m. Zmniejszenia dochodów finansowane transferami z UE (poziomy)					
11. p.m. Działania jednorazowe ujęte w prognozach (poziomy, z wyjątkiem działań finansowanych przez UE)		0,0	0,0	0,0	0,0
Wydatki		mld PLN	% PKB	% PKB	% PKB
12. Koszty pracy	D.1	348,8	10,2	11,5	11,5
13. Zużycie pośrednie	P.2	225,4	6,6	6,7	6,6
14. Odsetki	D.41	70,8	2,1	2,2	2,5
15. Transfery socjalne inne niż w naturze	D.62	532,8	15,6	17,1	17,6
16. Transfery socjalne w naturze dostarczane przez producentów rynkowych	D.632	66,4	1,9	2,3	2,3
17. Subsydia	D.3	70,6	2,1	1,2	0,7
18. Pozostałe wydatki bieżące	D.29 + (D.4- D.41) + D.5 + D.7 + D.8	60,6	1,8	2,2	2,4
19. Nakłady brutto na środki trwałe	P.51	174,5	5,1	4,9	5,2
20. Z czego: Inwestycje publiczne finansowane ze środków krajowych		140,7	4,1	4,5	4,1
21. Transfery kapitałowe	D.9	51,9	1,5	1,2	1,5
22. Pozostałe wydatki kapitałowe	P.52+P.53+NP	-1,2	0,0	0,1	0,0
23. Wydatki ogółem (=12+13+14+15+16+17+18+19+21+2 2)	TE	1600,5	46,9	49,4	50,3
24. Z czego: wydatki finansowane przez transfery z UE (= 8)		46,0	1,3	1,0	2,1
25. Wydatki finansowane ze środków krajowych (23-24)		1554,5	45,5	48,5	48,2
26. p.m. Współfinansowanie krajowe programów finansowanych przez Unię		14,0	0,4	0,3	0,4
27. p.m. Komponent cykliczny zasiłków dla bezrobotnych		0,0	0,0	0,0	0,0
28. p.m. Wydatki jednorazowe ujęte w prognozach (poziomy, z wyłączeniem działań finansowanych przez UE)		0,0	0,0	0,1	0,1

		2023 (poziomy)	2023	2024	2025
	kod ESA				
29. Wydatki pierwotne netto finansowane ze środków krajowych (przed działaniami po stronie dochodów) (= 25-26-27-28-14)		1469,8	43,0	45,9	45,2
Wydatki pierwotne netto finansowane ze środków krajowych				tempo wzrostu	tempo wzrostu
30. Wzrost wydatków pierwotnych netto finansowanych ze środków krajowych				12,7	5,8
Salda		mld PLN	% PKB	% PKB	% PKB
31. Wynik nominalny (= 7-23)	B.9	-180,1	-5,3	-6,6	-6,3
32. Wynik pierwotny (=31+14)	B.9-D.41p	-109,3	-3,2	-4,4	-3,8
Dostosowanie cykliczne			% PKB	% PKB	% PKB
33. Wynik strukturalny			-4,9	-6,2	-6,2
34. Wynik strukturalny pierwotny			-2,8	-4,0	-3,6
Dług		mld PLN	% PKB	% PKB	% PKB
35. Dług brutto		1691,2	49,5	55,3	57,8
36. Zmiana relacji długu brutto		178,5	0,7	5,7	2,6
Wkłady w zmiany długu brutto					
37. Wynik pierwotny (= -32)			3,2	4,4	3,8
38. Efekt kuli śnieżnej			-2,4	-0,8	-1,4
39. Odsetki (=14)			2,1	2,2	2,5
40. Efekt wzrostu PKB			-0,1	-1,4	-1,9
41. Efekt inflacji			-4,4	-1,6	-2,1
42. Dostosowania stanów i przepływów (=36-38-39)			-0,1	2,2	0,2
			%	%	%
43. p.m. Implikowane oprocentowanie długu (= 14 / DŁUG (t-1))			4,7	4,7	5,0

Źródło: Ministerstwo Finansów, Główny Urząd Statystyczny.

Wpływ krajowej klauzuli wyjścia na rekomendowaną ścieżkę wydatków

Rada UE ma prawo, na wniosek państwa członkowskiego wsparty oceną Komisji Europejskiej, zezwolić na odchylenie od ścieżki wydatków wcześniej ustalonej przez Radę UE, gdy wyjątkowe okoliczności poza kontrolą kraju mają znaczący wpływ na jego finanse publiczne⁷. Jest to tak zwana krajowa klauzula wyjścia (national escape clause, NEC). Warunkiem jej zastosowania jest ocena Komisji Europejskiej, że uruchomienie klauzuli nie zagrazi w średnim okresie stabilności finansów publicznych danego państwa.

W komunikacie opublikowanym 19 marca br.⁸ Komisja Europejska zaproponowała możliwość skoordynowanego użycia krajowej klauzuli wyjścia przez wszystkie państwa członkowskie ze względu na wyjątkowe okoliczności, jakimi są agresja Rosji na Ukrainę i pogarszające się środowisko bezpieczeństwa.

⁷ Art. 26 rozporządzenia o planach.

⁸ [Accommodating increased defence expenditure within the Stability and Growth Pact \(C\(2025\) 2000 final\)](#).

Ramka 2. Charakterystyka krajowej klauzuli wyjścia zaproponowanej przez Komisję Europejską

Zgodnie z komunikatem Komisji Europejskiej z 19 marca br., krajowa klauzula wyjścia:

- 1) byłaby dostępna dla krajów, którym UE oceniła plany średniookresowe i zatwierdziła ścieżki wydatków (obecnie jest ich 22, w tym Polska), również dla państw objętych procedurą nadmiernego deficytu (obecnie 8, w tym Polska)
- 2) obowiązywałaby od 2025 roku na okres 4 lat (niewykluczone, że także po 2028 roku: przepisy UE przewidują wydłużenie klauzuli, jeśli w dalszym ciągu byłyby spełnione przesłanki z art. 26 rozporządzenia o planach)
- 3) umożliwiałaby odejście od rekomendowanej wcześniej przez Radę Ecofin ścieżki wydatków do 1,5% PKB rocznie. Powinno to w opinii Komisji Europejskiej pozwolić na osiągnięcie przez państwa UE trwale wyższych wydatków obronnych. Ocena skali i przyczyn tego odejścia następowałaby na podstawie danych historycznych (np. wykonanie roku 2025 podlegałoby ocenie Komisji Europejskiej w 2026 roku). Ponadto jeśli kontrakty militarne zawarte w okresie podlegania klauzuli skutkowałyby wzrostem deficytu dopiero po 2028 roku, również nie powodowałyby to konsekwencji w unijnym nadzorze budżetowym
- 4) dotyczyłaby wydatków obronnych według unijnej definicji COFOG (Klasyfikacja wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych według funkcji), a przyrost wydatków obronnych byłby rozpatrywany względem 2021 roku.

Komisja Europejska zachęca państwa do złożenia do Rady Ecofin w kwietniu br. wniosków o uruchomienie klauzuli. W efekcie Rada Ecofin mogłaby w lipcu br., na podstawie oceny Komisji, zezwolić tym krajom na odejście od wcześniejszych rekomendacji Rady. Uruchomienie klauzuli oznaczałoby, że:

- jeśli kraj już podlega procedurze nadmiernego deficytu (EDP) i w jej trakcie przekroczy zalecone przez Radę Ecofin tempo wzrostu wydatków, to nie będzie narażony na zaostrezenie EDP (takich jak ograniczenie dostępu do środków UE, sankcje dla państw strefy euro) pod warunkiem, że przekroczenie rekomendowanej ścieżki wydatków jest skutkiem wyłącznie wzrostu wydatków obronnych. Zamknięcie EDP następowałoby według dotychczasowych zasad wymagających, aby deficyt nominalny znalazł się trwale poniżej 3% PKB

- jeśli dany kraj nie przestrzegałby ścieżki wydatkowej zaleconej przez Radę Ecofin (po ocenie jego planu średniookresowego lub w związku z procedurą nadmiernego deficytu), a nie można tego uzasadnić wzrostem wydatków obronnych, byłby narażony na konsekwencje wynikające z unijnego nadzoru budżetowego.

Źródło: Ministerstwo Finansów na podstawie komunikatu Komisji Europejskiej Accommodating increased defence expenditure within the Stability and Growth Pact.

Przyrost wydatków obronnych w Polsce, według unijnej definicji COFOG, w porównaniu do 2021 r. (roku odniesienia zaproponowanego przez Komisję) wyniesie w latach 2024-25 odpowiednio 1,1 pkt. proc. PKB i 1,3% PKB.

Zaktualizowana prognoza działań na rzecz redukcji nadmiernego deficytu w latach 2024-2025

W rezultacie ponoszonych od 2022 roku coraz wyższych wydatków obronnych Polska zamierza wnioskować do Rady UE o uruchomienie krajowej klauzuli wyjścia. Niezależnie od tego, kontynuowane będą działania wskazane w Planie i przewidziane w ustawie budżetowej na rok 2025, zmierzające do ograniczenia nadmiernego deficytu. Zgodnie z szacunkami Ministerstwa Finansów całkowity poziom działań dyskrecyjnych w latach 2024-2025 wyniesie odpowiednio 0,4% PKB oraz 0,2% PKB. Wielkości te pozostały na praktycznie niezmiennym poziomie w stosunku do Planu (wzrost o 0,06% PKB w 2024 r., bez zmian w 2025 r.). Tabela 9 prezentuje istotne (co do wielkości) działania dyskrecyjne w latach 2024-2025.

Tabela 9. Szacunkowy wpływ istotnych działań dyskrecyjnych

Tytuł/opis działania		Działanie jednorazowe	Wydatki/ dochody	Kod ESA	2024 % PKB	2025 % PKB
I.	Działania w podatku od towarów i usług (ogółem), w tym:	Nie	Dochody		0,23	0,12
	1. Efekt wycofania "Tarczy antyinflacyjnej w VAT" - wdrożonej w 2023 r.	Nie	Dochody	D.2	0,29	
	2. Czasowe obniżenie stawek VAT w 2024 r.	Nie	Dochody	D.2	-0,08	0,07
II.	Działania w podatku akcyzowym, w tym:	Nie	Dochody		0,06	0,15
	1. Mapa drogowa akcyzy na lata 2022-2027	Nie	Dochody	D.2	0,06	0,06
	2. Indeksacja stawek akcyzy (aktualizacja Mapy drogowej akcyzy)	Nie	Dochody	D.2		0,09
III.	Działania w podatku dochodowym od osób fizycznych (ogółem), w tym:	Nie	Dochody		0,44	0,32
	Utrzymanie parametrów skali podatkowej w PIT	Nie	Dochody	D.5	0,44	0,32
IV.	Pozostałe działania (ogółem), w tym:	Nie	Dochody	0	-0,30	-0,44
	1. "Niskie Podatki"	Nie	Dochody	D.5	0,24	
	2. Dochody z tytułu energii w 2023 r. (odpis energetyczny i gazowy)	Nie	Dochody	D.2	-0,81	
	3. Dochody z tytułu energii w 2024 r. (odpis energetyczny i gazowy)	Nie	Dochody	D.2	0,42	-0,39
	4. Obniżenie składki zdrowotnej	Nie	Dochody	D.61	-0,04	-0,09
	SUMA				0,44	0,21

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Kluczowe działania dyskrecyjne z Planu w latach 2024-2025 (powyżej 0,1% PKB)

I. Działania w obszarze VAT (ogółem)

W 2023 r. obowiązywała Tarcza antyinflacyjna obejmująca obniżenie stawek VAT na niektóre artykuły żywnościowe, która została przedłużona na I kwartał 2024 r. Oznacza to, że od II kwartału 2024 r. stawki VAT wróciły do ustawowego (wyższego) poziomu.

(w % PKB)	2024 r.	2025 r.
Plan	0,23	0,14
Sprawozdanie	0,23	0,12
Różnica	0	-0,02

Źródło: Ministerstwo Finansów.

II. Działania w obszarze podatku akcyzowego (ogółem)

(w % PKB)	2024 r.	2025 r.
Plan	0,06	0,15
Sprawozdanie	0,06	0,15
Różnica	0,00	0,00

Źródło: Ministerstwo Finansów.

- **Mapa drogowa akcyzy na lata 2022-2027**

Mechanizm działania: podwyższenie stawek podatku akcyzowego na będące używkami wyroby alkoholowe⁹, wyroby tytoniowe¹⁰ oraz wyroby nowatorskie¹¹, jak również ustanowienie od 2022 r. minimalnej stawki dla tytoniu do palenia¹², a także podwyższenie od 2022 r. minimalnej stawki na papierosy¹³.

Metodologia: sposób szacowania skutków działania został przedstawiony w Ocenie Skutków Regulacji w ramach procesu legislacyjnego (druk sejmowy 1617¹⁴). Skutki te uwzględniają wpływy zarówno z akcyzy, jak i podatku VAT.

- **Aktualizacja Mapy drogowej akcyzy od 2025 r.**

Mechanizm działania: podwyższenie stawek akcyzy na wyroby tytoniowe i ich substytuty¹⁵ oraz objęcie zakresem ww. mapy w latach 2025-2027 płynu do e-papierosów; wprowadzenie rocznej

⁹ Indeksację stawek na alkohol etylowy, piwo, wino, napoje fermentowane z wyłączeniem cydru i perry oraz wyroby pośrednie o 10% w 2022 r. i co roku o 5% w latach 2023-2027.

¹⁰ Indeksacja stawki kwotowej co roku o 10% w latach 2023-2027 na papierosy, tytoń do palenia, cygara i cygaretki oraz na susz tytoniowy.

¹¹ Indeksacja stawki kwotowej o 100% od 1.01.2022 r. i co roku o 10% w latach 2023-2027.

¹² W wysokości 100% całkowitej kwoty akcyzy, naliczonej od ceny równej średniej ważonej detalicznej cenie sprzedaży tytoniu do palenia.

¹³ Do 105% całkowitej kwoty akcyzy, naliczonej od ceny równej średniej ważonej detalicznej cenie sprzedaży.

¹⁴ <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=1673>

¹⁵ Podwyższenie części kwotowej stawki akcyzy na papierosy o 25% w stosunku do stawki obowiązującej w 2024 r. oraz części kwotowej stawki akcyzy na tytoń do palenia o 38% w stosunku do stawki obowiązującej w 2024 r., podwyższenie części kwotowej stawki akcyzy na wyroby nowatorskie o 50% w stosunku do stawki obowiązującej w 2024 r.

ważności znaków akcyzy na płyn do papierosów elektronicznych w związku z objęciem tego płynu akcyzową mapą drogową.

Nie przewiduje się odstępstw od założeń zawartych w Planie co do dochodów w podatku akcyzowym w latach 2024–2025.

Metodologia: sposób szacowania skutków działania został przedstawiony w Ocenie Skutków Regulacji w ramach procesu legislacyjnego (druk sejmowy 692¹⁶). Skutki uwzględniają wpływy zarówno z akcyzy, jak i podatku VAT.

III. Działania w obszarze podatku dochodowego od osób fizycznych (ogółem)

• *Utrzymanie parametrów skali podatkowej w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT)*

(w % PKB)	2024 r.	2025 r.
Plan	0,38	0,25
Sprawozdanie	0,44	0,32
Różnica	0,06	0,07

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Mechanizm działania: efekt wynika z progresywności systemu PIT w zakresie dochodów podatników opodatkowanych w ramach tzw. skali podatkowej.

Metodologia: efekt progresji oszacowano przy wykorzystaniu modelu mikrosymulacyjnego POLSIM na zanonimizowanych danych pochodzących z indywidualnych deklaracji podatkowych za 2023 r., które były waloryzowane na dany rok.

Zobowiązania ukryte i warunkowe

Gwarancje udzielone przez Skarb Państwa za podmioty spoza sektora instytucji rządowych i samorządowych na dzień 31.12.2024 r. to:

- gwarancje udzielone za PKP Intercity S.A.: 2,4 mld zł,
- gwarancje udzielone za spółkę Węgłokoks S.A.: 1,5 mld zł.

W sytuacji braku istotnego ryzyka portfela poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa, jak również braku wypłat od 2015 roku, nie przewiduje się wydatków z tego tytułu. Nie przewiduje się również przejęcia długu sektora instytucji rządowych i samorządowych przez Skarb Państwa.

Jednocześnie należący do sektora instytucji rządowych i samorządowych Bankowy Fundusz Gwarancyjny, który chroni środki/ depozyty zgromadzone w bankach krajowych, spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych oraz oddziałach banków zagranicznych, w tym pełni funkcję organu ds. przymusowej restrukturyzacji, udzielał gwarancji i gwarancji pokrycia strat w procesach związanych z przymusową restrukturyzacją banków zagrożonych upadłością. Obejmuje to również okres przed 2024 rokiem, a udzielone gwarancje i gwarancje pokrycia strat w tym okresie skutkują według stanu na 31 grudnia 2024 r. zobowiązaniami warunkowymi na kwotę 16,7 mld zł. Stan rezerw z tego z tytułu wyniósł jedynie 1,2 mld zł, z czego w 2024 r. zawiązano nowe rezerwy na kwotę 123 tys. zł. Należy zaznaczyć, że mowa tu o gwarancjach udzielanych w toku zwykłej działalności BFG.

¹⁶ <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/druk.xsp?nr=692>

Zaktualizowana prognoza długu na lata 2024-2025

Zarządzanie długiem publicznym ukierunkowane jest na realizację celu określonego w „Strategii zarządzania długiem sektora finansów publicznych”, tj. sfinansowanie potrzeb pożyczkowych w sposób zapewniający minimalizację kosztów obsługi długu w długim horyzoncie przy przyjętych ograniczeniach dotyczących ryzyka.

Przewiduje się, że relacja długu publicznego do PKB według definicji UE wzrośnie do 57,8% w 2025 r., co oznacza, że wartość referencyjna długu na poziomie 60% określona w Traktacie o funkcjonowaniu UE nie zostanie przekroczona. Wzrost relacji długu do PKB w 2025 r. będzie przede wszystkim konsekwencją kształtowania się potrzeb pożyczkowych budżetu państwa i funduszy powołanych w Banku Gospodarstwa Krajowego, głównie Funduszu Wsparcia Sił Zbrojnych, oraz tempa wzrostu nominalnego PKB.

Tabela 10. Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych w latach 2024-2025

% PKB	2024	2025
dług brutto	55,3	57,8
zmiana relacji długu	5,7	2,6
Plan: dług brutto	54,6	58,4
Różnica (dług brutto – Plan)	0,7	-0,6

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Wyższa relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB w 2024 r. wobec prognozy z Planu wynikała przede wszystkim z wyższego długu Skarbu Państwa, co było w dużej mierze efektem niższego od prognozowanego w Planie wykonania kasowego dochodów. Niższa prognozowana relacja w 2025 r. wobec Planu jest głównie efektem zmniejszenia środków finansowych na rachunkach budżetu państwa zgromadzonych w 2024 r. w związku z niższym od planowanego wykonaniem w 2024 r. potrzeb pożyczkowych oraz kształtowania się nominalnego wzrostu PKB.

II. REFORMY I INWESTYCJE

Część strukturalna Sprawozdania składa się z wykazu reform i inwestycji zaplanowanych na lata 2025-2028 (tabela 11). Działania te ujęte zostały w Planie przyjętym przez Radę Ministrów 8 października 2024 r. Tabela stanowi wykaz działań ze wskazaniem statusu ich realizacji. Szersze informacje na temat realizacji każdego z tych działań znajdują się w dalszej części Sprawozdania. Opisane zostały działania dotychczas podjęte w ramach każdej reformy lub inwestycji oraz działania przewidziane do podjęcia w roku 2025.

W tabelarycznych załącznikach do Sprawozdania, zawierających informacje na temat realizacji Europejskiego filara praw socjalnych (EFPS) oraz Celów zrównoważonego rozwoju wskazano działania wykraczające poza zakres Planu. Chodzi bowiem o pokazanie szerszego wachlarza działań odpowiadających na potrzeby wynikające z zasad EFPS i Celów zrównoważonego rozwoju. W odniesieniu do postępów z realizacji Zaleceń Rady UE dla Polski (CSR) – ze względu na przejrzystość dokumentu – wykazano informacje na temat działań podjętych w 2024 r.

Sprawozdanie w części strukturalnej zawiera działania obecne w KPO. Zgodnie z oczekiwaniem Komisji są one raportowane w europejskiej bazie FENIX. Nałożenie się terminu przedłożenia Sprawozdania do Komisji Europejskiej oraz terminu aktualizowania europejskiej bazy FENIX danymi z I kwartału 2025 r. uniemożliwia przedstawienie w Sprawozdaniu aktualnej i kompletnej informacji z realizacji działań ujętych w KPO. Z tego powodu wyciąg z bazy FENIX nie będzie stanowić załącznika do niniejszego Sprawozdania. Baza FENIX zostanie uzupełniona przez Instytucję Koordynującą KPO – Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej najpóźniej do 30 kwietnia 2025 r. Informacje będą dostępne pod adresem: <https://webgate.ec.europa.eu/fenix/bi-annual/milestones/PL>.

Tabela 11. Reformy i inwestycje w latach 2025-2028 na tle zaleceń Rady UE z 2024 roku i wspólnych priorytetów UE

[illegible]

¹⁷ Lista priorytetów: 1) Sprawiedliwa ekologiczna i cyfrowa transformacja, 2) Odporność społeczna i gospodarcza, 3) bezpieczeństwo energetyczne.

¹⁸ Możliwe oznaczenia statusu działania: „**ukończone**” (reforma/inwestycja została ukończona), „**zgodne z harmonogramem**” (realizowane zgodnie z harmonogramem i będzie ukończone zgodnie z planem), „**opóźnione**” (zostanie ukończone później niż planowano, a planowana data ukończenia jeszcze nie upłynęła w momencie składania sprawozdania), „**nieukończone**” (uwaga: to nie znaczy, że działanie zostało zaniechane, lecz że reforma/ inwestycja jest opóźniona, a **pierwotnie planowana data ukończenia upłynęła w momencie składania sprawozdania**).

¹⁹ Pełne nazwy instytucji odpowiadających za dane działanie są podane w rozdziale II.1.

		<i>poprzez rozwój opieki długoterminowej.</i> <u>UP 2021-2027</u> 1.4. Cel „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4).			
	Cyfryzacja gospodarki				
4.	Powszechny dostęp do szybkiego Internetu – MC	<u>KPO C1.1.1</u> <i>Zapewnienie dostępu do bardzo szybkiego Internetu na obszarach białych plam.</i> <u>UP 2021-2027</u> 1.1. Cel „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej” (CP1).	CSR 3.3	Priorytet nr 1	Opóźnione
5.	Robotyzacja i cyfryzacja przedsiębiorstw – MAP	<u>KPO A2.1.1:</u> <i>Inwestycje w obszarze robotyzacji i cyfryzacji w przedsiębiorstwach.</i> <u>UP 2021-2027</u> 1.1.Cel „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej”.	CSR 3.3	Priorytet nr 1	Zgodne z harmonogramem
6.	Transformacja cyfrowa przedsiębiorstw dzięki wykorzystaniu technologii przetwarzania w chmurze – MC	<u>KPO C4.1.1:</u> <i>Wspieranie transformacji cyfrowej przedsiębiorstw dzięki wykorzystaniu technologii przetwarzania w chmurze.</i>	CSR 3.3	Priorytet nr 1	Zgodne z harmonogramem

Zielona gospodarka/zrównoważony rozwój					
7.	Zielona transformacja na obszarach miejskich Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (UC33) - MKiŚ/ MFiPR	<u>KPO B3.4: Inwestycje na rzecz kompleksowej zielonej transformacji miast.</u> <u>UP 2021-2027</u> 1.2 Cel „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa”.	CSR 4.1 CSR 4.2	Priorytet nr 1	Ukończone
8.	Bardziej zrównoważone wykorzystanie zasobów wodnych na obszarach wiejskich - MRiRW	<i>KPO B3.3.1. Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich.</i> <i>Wsparcie w ramach .Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027.</i>	CSR 4.2	Priorytet nr 1 Priorytet nr 2	Opóźnione Zgodne z harmonogramem
9.	Wdrożenie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi – MI		CSR 4.2	Priorytet nr 2	Opóźnione
Infrastruktura energetyczna/bezpieczeństwo energetyczne					
10.	a) Reforma energetyki wiatrowej - MKiŚ b) Budowa morskich farm wiatrowych (Fundusz na rzecz morskiej energetyki wiatrowej) – MAP.	KPO B2.3: Wsparcie inwestycji w obszarze morskich farm wiatrowych. KPO B3.6 Poprawa warunków dla rozwoju odnawialnych źródeł energii. <u>KPO G3.1.5: Budowa morskich farm wiatrowych (Fundusz na rzecz morskiej</u>	CSR 4.1	Priorytet nr 1 Priorytet nr 3	Zgodne z harmonogramem Zgodne z harmonogramem

		energetyki wiatrowej) – wsparcie zwrotne.			
11.	Systemy magazynowania energii - MKiŚ Uruchomienie wielkoskalowego systemu magazynowania energii (BESS). Modernizacja magazynu szczytowo-pompowego - II kw. 2026 r.	<u>KPO G1.1.3:</u> Systemy magazynowania energii - wsparcie bezzwrotne. <u>KPO G3.3.1:</u> Systemy magazynowania energii - wsparcie zwrotne.	CSR 4.1	Priorytet nr 1 Priorytet nr 3	Zgodne z harmonogramem
12.	Rozwój technologii wodorowych (a) Inwestycje w technologie wodorowe, wytwarzanie, magazynowanie i transport wodoru - MKiŚ (b) Poprawa warunków dla rozwoju technologii wodorowych oraz innych gazów zdekarbonizowanych - MKiŚ	<u>KPO B2.1.1:</u> Inwestycje w technologie wodorowe, wytwarzanie, magazynowanie i transport wodoru – wsparcie bezzwrotne. <u>KPO B2.1:</u> Poprawa warunków dla rozwoju technologii wodorowych oraz innych gazów zdekarbonizowanych.	CSR 4.1	Priorytet nr 1 Priorytet nr 3	Zgodne z harmonogramem Ukończone
13.	Infrastruktura energetyczna (a) Rozwój sieci przesyłowych, inteligentna infrastruktura elektroenergetyczna – MKiŚ (b) Budowa lub modernizacja sieci dystrybucyjnych energii elektrycznej na obszarach wiejskich w celu przyłączenia nowych OZE (odnawialnych źródeł energii) – MKiŚ (c) Infrastruktura energetyczna (działanie 2.3 FENiKS) - MKiŚ	<u>KPO G1.2.3:</u> Rozwój sieci przesyłowych, inteligentna infrastruktura elektroenergetyczna, – wsparcie bezzwrotne. <u>KPO G1.2.4:</u> Budowa lub modernizacja sieci dystrybucyjnych energii elektrycznej na obszarach wiejskich w celu umożliwienia przyłączenia nowych odnawialnych źródeł energii - wsparcie bezzwrotne. <u>UP 2021-2027:</u>	CSR 4.1	Priorytet nr 1 Priorytet nr 3	Zgodne z harmonogramem Zgodne z harmonogramem Zgodne z harmonogramem Zgodne z harmonogramem

	(d) Działanie FEPW.02.01 Dystrybucja energii - MKiŚ	Cel polityki 2: Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa. Cel szczegółowy 2.3 „Rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania energii poza transeuropejską siecią energetyczną (TEN-E)”.			
14.	Wsparcie sektorów polskiej gospodarki, które bezpośrednio ponoszą koszty transformacji energetycznej – MKiŚ	<u>KPO G3.1.4</u> <i>Wsparcie na rzecz krajowego systemu energetycznego (Fundusz Wsparcia Energetyki).</i>	CSR 4.1	Priorytet nr 1 Priorytet nr 3	Zgodne z harmonogramem

Źródło: Ministerstwo Rozwoju i Technologii.

II.1. Informacja na temat realizacji reform i inwestycji z tabeli 11

Obszar: Konkurencyjność gospodarki

1. *Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki – Projekt ustawy – Prawo własności przemysłowej (Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polski/ Ministerstwo Rozwoju i Technologii)*

Projekt ustawy wpisano do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów 23 grudnia 2024 r. tym samym do dalszych prac przystąpiono z opóźnieniem. Stąd też nie było możliwe przyjęcie projektu przez Radę Ministrów w pierwszym kwartale 2025 r., tak jak pierwotnie planowano. Zaktualizowany harmonogram prac nad projektem zakłada jego przyjęcie przez Radę Ministrów w III kwartale 2025 r. W rezultacie w 2025 r. projekt powinien przejść procedurę legislacyjną, tj. zostać poddany procesowi konsultacji, przyjęty przez Radę Ministrów i uchwalony przez Parlament.

2. *Rozszerzanie dostępu do zamówień publicznych dla sektora MŚP (Ministerstwo Rozwoju i Technologii)*

Główne podjęte działania:

- Wsparcie merytoryczne dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) w postaci cyklu szkoleń z zakresu ubiegania się o zamówienie publiczne: w 2024 r. kontynuowano cykl szkoleń rozpoczętych w 2023 r. i przeznaczonych dla MŚP. W ramach bezpłatnych i całodniowych szkoleń w miastach wojewódzkich przeszkolono ponad 500 przedstawicieli MŚP.
- Stworzenie platformy internetowej pzp.gov.pl przeznaczonej dla uczestników rynku zamówień publicznych. Platforma stanowić będzie nowoczesne i intuicyjne repozytorium wiedzy z zakresu zamówień publicznych. W 2024 r. dokonano odbioru drugiego etapu projektu (zgodnie z harmonogramem). Obecnie trwają prace zmierzające do udostępnienia platformy dla użytkowników zewnętrznych.
- Wprowadzenie certyfikacji wykonawców zamówień publicznych: w 2024 r. wszczęto rządowy proces legislacyjny. Projekt ustawy o certyfikacji wykonawców zamówień publicznych został przyjęty przez Radę Ministrów 8 kwietnia 2025 r.

Główne działania do podjęcia w 2025 r.:

- Kontynuacja cyklu szkoleń dla MŚP dotyczących ubiegania się o zamówienie publiczne.
- Udostępnienie platformy pzp.gov.pl do publicznego użytku przez uczestników rynku zamówień publicznych.
- Finalizacja procesu legislacyjnego certyfikacji wykonawców zamówień publicznych.

Obszar: Rynek pracy

3.

a) *Reforma oraz inwestycje wspierające reformę instytucji rynku pracy (Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej)*

Zgodnie z drugą rewizją KPO, realizacja reformy miała zostać zakończona do 31 grudnia 2024 r. Proces legislacyjny aktów prawnych został zakończony w II kwartale 2025 r. Ustawa o rynku pracy i służbach zatrudnienia oraz ustawa o warunkach dopuszczalności powierzania pracy cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zostały

10 kwietnia 2025 r. podpisane przez Prezydenta RP. Część inwestycyjna jest realizowana zgodnie z harmonogramem.

Główne podjęte działania:

- Przygotowano wstępny projekt standardów funkcjonowania publicznych służb zatrudnienia (PSZ) w Polsce (*ang. management performance framework*).
- Rozpoczęto szkolenia dla pracowników PSZ, ukierunkowane na zwiększenie zdolności publicznych służb zatrudnienia do wspierania rynku pracy.

Główne działania do podjęcia w 2025 r.:

- Zakończenie procesu legislacyjnego ustaw oraz wejście w życie nowych przepisów.
- Realizacja szkoleń dla pracowników PSZ.

b) *Wzrost uczestnictwa w rynku pracy poprzez rozwój opieki długoterminowej (Ministerstwo Zdrowia/Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej/ Kancelaria Prezesa Rady Ministrów – minister właściwy ds. polityki senioralnej)*

Główne podjęte działania:

- Opublikowanie 28.06.2024 r. w Biuletynach Informacji Publicznej MRPiPS oraz MZ Strategicznego przeglądu opieki długoterminowej w Polsce oraz raportu z konsultacji społecznych, opracowanych przez Bank Światowy we współpracy z właściwymi resortami.
- Wypracowanie definicji „opieki długoterminowej”, „opieki nieformalnej” oraz „opiekuna nieformalnego”, wspólnych dla systemów opieki zdrowotnej i pomocy społecznej wraz z katalogiem świadczeń i usług opieki długoterminowej w obu systemach.
- Przeprowadzenie przez Grupę roboczą ds. opieki długoterminowej analizy przypadków komunikacji pomiędzy systemami ochrony zdrowia i pomocy społecznej w zakresie przekazywania informacji na temat osób wymagających opieki długoterminowej.
- Złożenie przez Minister ds. Polityki Senioralnej wniosku do Komisji Europejskiej o wsparcie w ramach Instrumentu Wsparcia Technicznego przygotowania dokumentu, w którym zaproponowane zostaną rozwiązania na rzecz poprawy jakości opieki długoterminowej w ramach systemów opieki społecznej i opieki zdrowotnej.

Główne działania do podjęcia w 2025 r.:

- Przeprowadzenie analizy obowiązujących standardów jakości usług pomocy społecznej zaliczanych do systemu opieki długoterminowej w celu określenia zmian do wprowadzenia w tym obszarze.
- Dokonanie przeglądu wydatków publicznych w celu oceny efektywności finansowania opieki długoterminowej ze środków publicznych oraz zaproponowanie rozwiązań budżetowych mających na celu zapewnienie stabilności finansowania tego systemu.
- Przygotowanie projektu raportu, w którym zaproponowane zostaną rozwiązania na rzecz poprawy jakości opieki długoterminowej w ramach systemów opieki społecznej i opieki zdrowotnej.

Obszar: Cyfryzacja gospodarki

4. Powszechny dostęp do szybkiego Internetu (Ministerstwo Cyfryzacji)

Działanie realizowane jest w ramach Inwestycji C1.1.1 KPO. Zapewnienie dostępu do bardzo szybkiego Internetu na obszarach białych plam. Sukcesywna eliminacja białych plam staje się coraz większym wyzwaniem ze względu na konieczność dotarcia do terenów najtrudniejszych inwestycyjnie, na których koszt podłączenia białych plam jest wysoki, inwestycje są czasochłonne, a tereny nieatrakcyjne dla komercyjnych inwestycji, z powodu niskiej gęstości zaludnienia czy rozproszonej zabudowy. Ponadto, ograniczony czas realizacji inwestycji, determinowany końcową datą KPO również wpływa na decyzję przedsiębiorców o przystąpieniu do konkursów. W latach 2023-2024 w ramach inwestycji C1.1.1 rozwiązanych zostało wiele umów o dofinansowanie projektów. Beneficjenci z różnych przyczyn biznesowych odstępowali od podpisania umów również po zakończonej procedurze konkursowej. Powyższe czynniki, a przede wszystkim decyzje przedsiębiorców telekomunikacyjnych, utrudniają osiągnięcie wskaźników inwestycji na zaplanowanym poziomie.

Główne podjęte działania:

- Do tej pory w ramach inwestycji C1.1.1 ogłoszone zostały 3 konkursy na dofinansowanie budowy sieci szerokopasmowego Internetu na obszarach białych plam (dwa w 2023 r. i jeden w 2024 r.). Aktualnie realizowanych jest 225 projektów, na kwotę blisko 2,39 mld zł, dzięki którym dostęp do usług gigabitowych uzyska prawie 671 tys. gospodarstw domowych.

Główne działania do podjęcia w 2025 r.:

- Planowany jest kolejny nabór w ramach KPO, aby kontynuować wsparcie budowy sieci szerokopasmowej na terenach z ograniczonym dostępem do Internetu. Ministerstwo Cyfryzacji pracuje nad modelem finansowania oraz szczegółowymi zasadami wsparcia. Celem jest zapewnienie, aby przyszłe wsparcie efektywnie odpowiadało na potrzeby mieszkańców i przyczyniało się do eliminacji wykluczenia cyfrowego w Polsce.

5. Robotyzacja i cyfryzacja przedsiębiorstw (Ministerstwo Aktywów Państwowych)

Główne podjęte działania:

- Wydano²⁰, a następnie znowelizowano²¹ rozporządzenie Ministra Aktywów Państwowych z dnia 30 marca 2023 r. w sprawie udzielania pomocy na inwestycje wspierające robotyzację i cyfryzację w przedsiębiorstwach w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.
- Zawarto Porozumienie pomiędzy MAP a MFiPR o realizacji inwestycji w ramach planu rozwojowego oraz Umowę pomiędzy MAP a Polskim Funduszem Rozwoju w sprawie finansowania inwestycji.
- Dotychczas (stan na 4 lutego 2025 r.) zostało zawartych 39 umów o objęcie wsparciem przedsięwzięć wybranych do dofinansowania podczas oceny wniosków złożonych w naborze w trybie otwartego konkursu dla wszystkich dużych przedsiębiorstw. Ponadto, zostało także zawartych 9 umów o objęcie wsparciem przedsięwzięć wybranych do dofinansowania podczas oceny

²⁰ Dz.U. 2023 poz. 621.

²¹ Dz.U. 2023 poz. 2604.

wniosków złożonych w naborze niekonkurencyjnym, tj. dla projektów wpisanych na Listę Projektów Strategicznych w ramach inwestycji A2.1.1 z KPO.

Główne działania do podjęcia w 2025 r.:

- Zawarcie umów o objęcie wsparciem przedsięwzięć wybranych do dofinansowania w trybie konkursowym w związku z aktualizacją listy rankingowej z 4. lutego 2025 r.²²
- Podpisanie 10 aneksów do umów zawartych z Ostatecznymi Odbiorcami Wsparcia (OOW), pozwalających na zwiększenie wsparcia z obniżonego do pełnego (wnioskowanego), w związku z aktualizacją listy rankingowej, o której mowa wyżej.
- Weryfikowanie i rozliczanie wniosków o płatność oraz wypłata dofinansowania.

6. Transformacja cyfrowa przedsiębiorstw dzięki wykorzystaniu technologii przetwarzania w chmurze (Ministerstwo Cyfryzacji)

W ramach Inwestycji C4.1.1 planuje się udostępnienie przedsiębiorstwom – niezależnie od ich wielkości – środków w postaci finansowania zwrotnego (pożyczek), które uzupełni lukę związaną z pozyskiwaniem przez przedsiębiorców finansowania inwestycji komercyjnych, związanych z realizacją procesów transformacji cyfrowej z wykorzystaniem chmury obliczeniowej, dla przyspieszenia i zwiększenia skali tych inwestycji. Celem jest także zwiększenie konkurencyjności polskich przedsiębiorców oraz poprawa bezpieczeństwa infrastruktury i budowa kompetencji cyfrowych w zakresie transformacji cyfrowej ze szczególnym uwzględnieniem chmury obliczeniowej i innych rozwiązań z zakresu nowoczesnych technologii.

Główne podjęte działania:

- Wydanie przewodnika „Chmura dla przedsiębiorców”.
- Podpisanie umowy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego na realizację inwestycji C4.1.1.

Główne działania do podjęcia w 2025 r.:

- Ogłoszenie pierwszego naboru wniosków o dofinansowanie.

Obszar: Zielona gospodarka/zrównoważony rozwój

7. Zielona transformacja na obszarach miejskich. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (UC33) (Ministerstwo Klimatu i Środowiska/Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej)

Główne podjęte działania:

- Procedowanie projektu ustawy, w tym zmiany do ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju dot. zakresu Funduszu Rozwoju Regionalnego.
- 19 grudnia 2024 r. ustawa o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw została podpisana przez Prezydenta RP.
- 5 kwietnia 2024 r. uruchomiony został nabór w ramach Instrumentu Zielonej Transformacji Miast (Inwestycja B3.4.1 KPO).

²² <https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/aktualizacja-listy-rankingowej---a211>

- 3 grudnia 2024 r. w Bibliotece Narodowej w Warszawie odbyła się konferencja podsumowująca pierwsze efekty wdrażania IZTM.
- Do 31.12.2024 r. zawartych zostało 430 umów o łącznej wartości prawie 1 287 mln zł (osiągnięcie wskaźnika B26L).

Główne działania do podjęcia w 2025 r.:

- Przygotowania do operacjonalizacji Funduszu Rozwoju Regionalnego
- Uruchomienie od 1 kwietnia 2025 r. naboru dla przedsiębiorców w ramach Instrumentu Zielonej Transformacji Miast.
- Osiągnięcie wskaźnika B27L, tj. podpisanie 438 umów pożyczkowych na inwestycje w projekty zielonego rozwoju obszarów miejskich.
- Organizacja konferencji podsumowującej wdrażanie Instrumentu Zielonej Transformacji Miast.

8. Bardziej zrównoważone wykorzystanie zasobów wodnych na obszarach wiejskich (Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi)

Opóźnienie w wyborze jednostki wspierającej dla inwestycji (obszar B) wpłynęło na realizację działania w zakresie realizacji inwestycji KPO B3.3.1 *Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich*.

Stan realizacji interwencji Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027: I.10.4 *Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu*, I.10.8 *Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym*, I.10.10 *Infrastruktura na obszarach wiejskich oraz wdrożenie koncepcji inteligentnych wsi (obszar A Inwestycje w zakresie systemów indywidualnego oczyszczania ścieków)* - zgodnie z harmonogramem.

Główne podjęte działania:

w zakresie inwestycji KPO:

- Wybrano 16 jednostek wspierających (samorządy województw) wdrażanie inwestycji B3.3.1 w ramach planu rozwojowego (KPO) i zawarto z nimi 16 umów powierzenia. Przygotowano i zawarto aneksy do ww. 16 umów, zgodnie z którymi powierza się 16 samorządom województw realizację części zadań związanych z wdrażaniem inwestycji B3.3.1 w ramach planu rozwojowego.
- 31 stycznia 2025 r. MRiRW zakończyło nabór wniosków na wsparcie dla jednostek doradztwa rolniczego w zakresie aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich z udziałem Lokalnych Partnerstw Wodnych (LPW). Złożono 15 wniosków o łącznej kwocie ponad 17 mln zł. Zadaniem realizowanych przedsięwzięć jest m.in. zwiększenie świadomości u osób zamieszkujących wieś w zakresie gospodarki wodnej oraz wsparcie LPW w aktualizacji/opracowywaniu diagnoz stanu zasobów wód w powiecie oraz planów inwestycyjnych dot. poprawy retencji wodnej.

w zakresie PS WPR 2023-2027:

- Przeprowadzono pierwszy nabór wniosków w interwencji I.10.4 PS WPR 2023-2027 (w terminie od 23 października do 20 listopada 2024 r.); w ramach naboru złożono 28 954 wnioski o przyznanie pomocy na kwotę 5 mld 863 mln zł. Przeprowadzono nabory wniosków w ramach interwencji I.10.8 PS WPR 2023-2027 (terminy naborów ustalane odrębnie dla każdego województwa); do 5 lutego 2025 r. złożono 10 wniosków o przyznanie pomocy na kwotę ok. 94 mln zł.

Główne działania do podjęcia w 2025 r.:

- Podpisanie umów dotacji z jednostkami wspierającymi w ramach inwestycji B3.3.1 KPO (samorządy województw).
- Ogłoszenie i przeprowadzenie naboru wniosków o objęcie przedsięwzięcia wsparciem w ramach inwestycji B3.3.1.
- Rozliczenie inwestycji B3.3.1.

9. *Wdrożenie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Ministerstwo Infrastruktury)*

Opóźnienie we wdrażaniu dyrektywy (UE) 2020/2184 związane jest m. in. z koniecznością wprowadzenia zmian w wielu aktach prawnych, w szczególności w ustawie z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz ustawie z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Tak szeroki zakres zmian prawa wymaga ścisłej współpracy między wieloma interesariuszami, a w szczególności z Ministerstwem Zdrowia i Głównym Inspektoratem Sanitarnym.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz niektórych innych ustaw został przyjęty przez Komitet Stały Rady Ministrów i przekazany na Komisję Prawniczą. Następnie zostanie skierowany na Radę Ministrów. Po jego przyjęciu przez Radę Ministrów realizowane będą kolejne kroki procesu legislacyjnego zmierzające do przyjęcia i wejścia w życie ustawy.

Obszar: Infrastruktura energetyczna/bezpieczeństwo energetyczne

10.

a) *Rozwój morskiej energetyki wiatrowej (Ministerstwo Klimatu i Środowiska)*

Główne podjęte działania:

- Wydano rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska dot. maksymalnej ceny, jaka może być wskazana w ofertach złożonych w aukcji przez wytwórców energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych.
- Opracowano i przekazano do konsultacji publicznych, opiniowania i uzgodnień międzyresortowych projekt ustawy o zmianie ustawy o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych oraz niektórych innych ustaw (UD162), którym są wprowadzane zmiany m.in. w procedurze aukcyjnej dla morskich farm wiatrowych.

Główne działania do podjęcia w 2025 r.:

- Wejście w życie nowelizacji ustawy o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych oraz niektórych innych ustaw (UD162).
- Organizacja pierwszej aukcji dla morskiej energetyki wiatrowej.

**b) Budowa morskich farm wiatrowych (Fundusz na rzecz morskiej energetyki wiatrowej)
(Ministerstwo Aktywów Państwowych)**

Główne podjęte działania:

- Znowelizowano ustawę o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (uzppr), która umożliwia wypłatę pożyczek na realizację projektów offshore wind w euro (postulat firm odpowiadających za budowę morskich farm wiatrowych).
- Podpisano umowę wykonawczą pomiędzy MAP i Bankiem Gospodarstwa Krajowego (BGK) o powierzeniu BGK zadań związanych z realizacją inwestycji G3.1.5.
- 13 sierpnia 2024 r. uruchomiono w BGK nabór wniosków o udzielanie pożyczek ze środków KPO (z Funduszu Morskiej Energetyki Wiatrowej w ramach inwestycji G3.1.5) na realizację projektów budowy morskich farm wiatrowych (nabór wniosków ma charakter otwarty i ciągły, zawarto dotychczas 3 umowy pożyczkowe z dwoma deweloperami projektów).

Główne działania do podjęcia w 2025 r.:

- Utrzymanie stałego kontaktu z deweloperami projektów morskich farm wiatrowych jako potencjalnymi beneficjentami wsparcia.
- Dalsza kontraktacja środków z inwestycji G3.1.5, tj. zawieranie przez BGK z pożyczkobiorcami kolejnych umów pożyczkowych na realizację projektów morskich farm wiatrowych.

11. Systemy magazynowania energii (Ministerstwo Klimatu i Środowiska)

Główne podjęte działania

- W 2024 r. realizowany był program *Wsparcie wykorzystania magazynów oraz innych urządzeń na cele stabilizacji sieci* - program dla Operatorów Sieci Dystrybucyjnych (środki finansowe z Funduszu Modernizacyjnego). Celem programu jest wspieranie działań mających na celu poprawę parametrów jakości energii elektrycznej w sieci dystrybucyjnej m.in poprzez jej dostosowanie do wymagań związanych z dynamicznym rozwojem źródeł OZE oraz punktów ładowania pojazdów. Dzięki realizacji programu możliwa jest poprawa parametrów Krajowej Sieci Energetycznej (KSE) co wpływa na bezpieczeństwo i stabilność dostaw energii elektrycznej.
- Rozpoczęto II nabór wniosków (01.07.2024 r.), który potrwa do 30.06.2025 r.
- Przygotowany został program *Magazyny energii elektrycznej i związana z nimi infrastruktura dla poprawy stabilności polskiej sieci elektroenergetycznej* (środki finansowe z Funduszu Modernizacyjnego). Celem programu jest poprawa stabilności pracy KSE oraz bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez wsparcie budowy magazynów energii elektrycznej o mocy nie mniejszej niż 2 MW oraz pojemności nie mniejszej niż 4 MWh, przyłączonych do sieci dystrybucyjnej i przesyłowej na wszystkich poziomach napięcia.

Główne działania do podjęcia w 2025 r.

- Zakończony zostanie II nabór wniosków w ramach programu *Wsparcie wykorzystania magazynów oraz innych urządzeń na cele stabilizacji sieci*.
- Przeprowadzony zostanie I nabór wniosków w ramach programu *Magazyny energii elektrycznej i związana z nimi infrastruktura dla poprawy stabilności*

polskiej sieci elektroenergetycznej. Planowany termin rozpoczęcia naboru to I kw. 2025 r.

- 17 lutego 2025 r. został ogłoszony dotacyjny nabór wniosków na uruchomienie wielkoskalowego bateryjnego systemu magazynowania energii (BESS) o pojemności 0,9 GWh i czasie pracy od 4 do 5 godzin. Nabór trwał do 14 marca 2025 r. Celem tej inwestycji jest zapewnienie ciągłości dostaw energii elektrycznej do klientów i zwiększenie efektywności wykorzystania źródeł OZE przez inwestycje w technologie ułatwiające bilansowanie energii elektrycznej w systemie elektroenergetycznym.

12. Rozwój technologii wodorowych

a) Inwestycje w technologie wodorowe, wytwarzanie, magazynowanie i transport wodoru (Ministerstwo Klimatu i Środowiska)

Główne podjęte działania:

- Ministerstwo Klimatu i Środowiska wspólnie w Bankiem Gospodarstwa Krajowego opracowało krajowy program wsparcia ze środków KPO dla produkcji wodoru. Jest to program wsparcia budowy instalacji do produkcji wodoru niskoemisyjnego i wodoru RFNBO (Renewable Fuels of Non-Biological Origin, – paliwa ciekłe i gazowe produkowane ze źródeł odnawialnych innych niż biomasa) o łącznej mocy min. 315 MW (budżet programu to ponad 2,8 mld zł pomocy bezzwrotnej). Nabór wniosków w tym programie rozpoczął się 20 grudnia 2024 r. i trwał do 28 lutego 2025 r. Dzięki powstającym instalacjom będziemy w Polsce produkowali ok. 45 tys. ton wodoru niskoemisyjnego i wodoru RFNBO.
- Ministerstwo Klimatu i Środowiska wraz z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej uruchomiło w czerwcu 2024 r. program, którego celem jest wsparcie technologii, dotyczących budowy, wdrożenia oraz komercjalizacji innowacyjnych jednostek transportowych napędzanych wodorem. Budżet ogłoszonego programu to ok. 500 mln zł. Nabór trwał do września 2024 r. Obecnie prowadzone są intensywne działania mające na celu zawarcie umów z wnioskodawcami.

Główne działania do podjęcia w 2025 r.:

- 28 lutego 2025 r. zakończył się nabór wniosków na infrastrukturę do wytwarzania wodoru w inwestycji B2.1.1. KPO – Inwestycje w technologie wodorowe, wytwarzanie, magazynowanie i transport wodoru w formie udzielania wsparcia bezzwrotnego realizowanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Wpłynęło 15 wniosków o objęcie przedsięwzięcia wsparciem na kwotę dofinansowania 4,135 mld zł. Aktualnie trwa proces oceny wniosków, który składa się z dwóch etapów, tj. oceny formalnej i oceny merytorycznej. Do 31 maja 2025 r. planowane jest rozstrzygnięcie naboru, a podpisanie umów z Ostatecznymi Odbiorcami Wsparcia nastąpi do 30 czerwca 2025 r.

b) Poprawa warunków dla rozwoju technologii wodorowych oraz innych gazów zdekarbonizowanych (Ministerstwo Klimatu i Środowiska)

Działanie zostało zrealizowane i zakończone w 2024 r.

Działanie to jest częścią wprowadzania polskiej gospodarki wodorowej opartej o niskoemisyjny i odnawialny wodór.

Składało się ono z dwóch części:

1. Ustawa o zmianie ustawy o systemie monitorowania i kontroli jakości paliw oraz innych niektórych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 1642). Ustawa:

- określa zasady organizacji i działania systemu monitorowania i kontroli jakości paliw przeznaczonych między innymi do pojazdów,
- monitoruje i kontroluje sposoby ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w cyklu życia paliw w transporcie i elektryczności w pojazdach.

W ustawie zmieniającej rozszerzono zakres ustawy o wodór.

2. Ustawa o zmianie ustawy o elektromobilności i paliwach alternatywnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 2269). Ustawa definiuje:

- zasady rozwoju i eksploatacji infrastruktury do wykorzystania paliw alternatywnych w transporcie,
- zobowiązania podmiotów publicznych w odniesieniu do infrastruktury paliw alternatywnych,
- obowiązki informacyjne dotyczące paliw alternatywnych,
- warunki funkcjonowania czystych stref transportu,
- krajowe ramy polityki rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych oraz sposób ich realizacji.

W ustawie zmieniającej rozszerzono zakres ustawy o wodór.

Brak działań do podjęcia w 2025 r.

13. Infrastruktura energetyczna

a) Rozwój sieci przesyłowych, inteligentna infrastruktura elektroenergetyczna (Ministerstwo Klimatu i Środowiska)

Główne podjęte działania:

- Rozpoczęto nabór wniosków o dofinansowanie w trybie niekonkurencyjnym w zakresie budowy i modernizacji inteligentnej sieci elektroenergetycznej przesyłowej (05.03.2025 r. - 30.06.2025 r.), alokacja 800 mln zł. W ramach programu FEnIKS 2021-2027 (Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR) w zakresie działania 2.3 Infrastruktura energetyczna przewidziano wsparcie na rozwój inteligentnych sieci elektroenergetycznych przesyłowych.
- 25.11.2024 r. rozpoczęto nabór wniosków w ramach inwestycji KPO G1.2.3 Rozwój sieci przesyłowych, inteligentna infrastruktura elektroenergetyczna. Wspierane będą projekty, które pozwolą na poprawę działania sieci przesyłowej oraz ułatwią integrację energii z odnawialnych źródeł. Przewidziany budżet na inwestycję wynosi do ponad 2,59 mld zł. Nabór wniosków o objęcie przedsięwzięć wsparciem trwa od 25.11.2024 roku do 30.06.2026 roku lub do wyczerpania alokacji.

Główne działania do podjęcia w 2025 r.:

- Kontynuowany będzie nabór wniosków w ramach inwestycji KPO G1.2.3 Rozwój sieci przesyłowych, inteligentna infrastruktura elektroenergetyczna, zostanie położony nacisk na poprawę efektywności i niezawodności krajowego systemu energetycznego, poprzez: rozbudowę i modernizację sieci przesyłowych,

cyfryzację i rozwój inteligentnych systemów, lepszy i bardziej niezawodny przesył energii elektrycznej do odbiorców.

b) Budowa lub modernizacja sieci dystrybucyjnych energii elektrycznej na obszarach wiejskich w celu przyłączenia nowych źródeł OZE (Ministerstwo Klimatu i Środowiska)

Główne podjęte działania:

- Opracowano i zatwierdzono listę projektów, które razem doprowadzą do budowy lub modernizacji co najmniej 880 km sieci dystrybucyjnych (niezależnie od napięcia), w tym również budowy lub modernizacji niezbędnych powiązanych stacji (niezależnie od rodzaju stacji). Zidentyfikowane projekty, wspólnie lub w ramach konkretnych projektów, obejmują działania niezbędne do integracji funkcji inteligentnych sieci energetycznych, włączając do nich urządzenia i instalacje umożliwiające dwukierunkową komunikację cyfrową w czasie rzeczywistym lub zbliżonym do rzeczywistego, interaktywne i inteligentne monitorowanie produkcji, przesyłu, dystrybucji i zużycia energii elektrycznej oraz zarządzanie nimi w ramach sieci elektroenergetycznej, a także w sposób przyczyniający się do rozwoju odnawialnych źródeł energii.

Główne działania do podjęcia w 2025 r.:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej 6 marca 2025 r. ogłosił nabór w ramach programu priorytetowego „Budowa lub modernizacja sieci dystrybucyjnych energii elektrycznej na obszarach wiejskich w celu umożliwienia przyłączenia nowych źródeł OZE”. Program ma na celu realizację inwestycji G1.2.4. Budowa lub modernizacja sieci dystrybucyjnych energii elektrycznej na obszarach wiejskich w celu umożliwienia przyłączenia nowych odnawialnych źródeł energii w KPO. Nabór potrwa do 7 maja 2025 r. do 15:00 i skierowany jest do Operatorów systemu dystrybucyjnego (OSD) - w rozumieniu art. 3 pkt 25 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne.

c) Infrastruktura energetyczna – działanie 2.3 FEnIKS (Ministerstwo Klimatu i Środowiska)

Główne podjęte działania:

- Rozpoczęto nabory w ramach programu FEnIKS 2021-2027 (Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR) w zakresie działania 2.3 Infrastruktura energetyczna przewidziano wsparcie na rozwój inteligentnych sieci elektroenergetycznych przesyłowych i dystrybucyjnych. Alokacja na działanie wynosi 1 471 mln euro w formie dotacji z EFRR. Trwają nabory wniosków o dofinansowanie w trybie niekonkurencyjnym w zakresie:
 - Budowa, rozbudowa i modernizacja inteligentnych sieci gazowych przesyłowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (13.01.2025 r. – 30.06.2025 r.), alokacja 603 mln zł,
 - Budowa i modernizacja inteligentnej sieci elektroenergetycznej (przesył) (5.03.2025 r. -30.06.2025 r.), alokacja 800 mln zł.
 - Budowa, rozbudowa i modernizacja inteligentnych sieci gazowych przesyłowych i dystrybucyjnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą na terenach dotkniętych przez powódź (02.01.2025 r. – 28.02.2025 r.), alokacja 234 mln zł.
- Zakończono nabór wniosków w trybie konkurencyjnym w zakresie budowy, rozbudowy i modernizacji inteligentnych sieci gazowych dystrybucyjnych wraz z

infrastrukturą towarzyszącą. Nabór trwał od 18.11.2024 r. do 31.01.2025 r. W ramach naboru złożono 23 projekty na łączną kwotę dofinansowania 1.193 mln zł. Obecnie trwa ocena wniosków o dofinansowanie.

Główne działania do podjęcia w 2025 r.:

- Planuje się nabór na budowę i modernizację inteligentnej sieci elektroenergetycznej (dystrybucja) od 28.07.2025 r. do 30.09.2025 r. w trybie konkurencyjnym z alokacją 500 mln zł.

d) Działanie FEPW.02.01 Dystrybucja energii (Ministerstwo Klimatu i Środowiska)

Główne podjęte działania:

- W 2024 r. zrealizowano nabór wniosków o dofinansowanie w ramach tego działania. Nabór był prowadzony w okresie 10.04-10.06 2024 r. Wsparcie jest przeznaczone na rozwój inteligentnych sieci elektroenergetycznych (systemów dystrybucyjnych) typu smart grid.
- Ogłoszono kolejny nabór wniosków o dofinansowanie. Nabór prowadzony będzie w okresie 15.04.2025 r.- 30.06.2025 r.

14. Wsparcie sektorów polskiej gospodarki, które bezpośrednio ponoszą koszty transformacji energetycznej (Ministerstwo Klimatu i Środowiska)

Główne podjęte działania:

- Utworzenie Funduszu Wsparcia Energetyki. Na mocy umowy Ministerstwo Klimatu i Środowiska z Bankiem Gospodarstwa Krajowego, ok. 70 mld zł zostanie przekazane w formie atrakcyjnych, preferencyjnych pożyczek na inwestycje wspierające transformację energetyczną Polski, takie jak: budowa i modernizacja sieci elektroenergetycznych; budowa odnawialnych źródeł energii; budowa magazynów energii elektrycznej sprzyjająca integracji OZE z systemem elektroenergetycznym.
- 9 września 2024 r. został ogłoszony nabór na sieci elektroenergetyczne w ramach Funduszu Wsparcia Energetyki. W ramach naboru wpłynęło 7 wniosków na kwotę 164,85 mld zł. Komitet Inwestycyjny podjął cztery pozytywne decyzje ws. wniosków (pozostałe wnioski są w ocenie). 17 grudnia 2024 r. zawarto umowę o pożyczkę z Tauron Polska Energia S.A. dla projektu pn. Rozwój i dostosowanie sieci elektroenergetycznej TAURON Dystrybucja S.A. do potrzeb transformacji energetycznej i zmian klimatu – wartość pożyczki w projekcie: 11 mld zł.
- 19 lutego 2025 r. zawarto umowę o pożyczkę z Energa-Operator S.A. Umowa obejmuje 7,7 mld zł, które zostaną wykorzystane na budowę i rozwój inteligentnych systemów energetycznych.

Główne działania do podjęcia w 2025 r.:

- Ogłoszenie naboru na transformację energetyczną planowane jest na początku II kw. 2025 r.
- W pierwszej połowie 2025 r. planowane jest zakończenie procesu oceny dla projektów złożonych w ramach naboru na sieci elektroenergetyczne i podpisanie umowy pożyczki dla wszystkich wniosków z pozytywnymi decyzjami Komitetu Inwestycyjnego.

II.2. Syntetyczne informacje o realizacji Celów zrównoważonego rozwoju, Krajowego Planu w dziedzinie Energii i Klimatu, postępach w transformacji cyfrowej

Realizacja Celów zrównoważonego rozwoju (SDG) w Polsce

W zestawieniu globalnym państw realizujących 17 Celów zrównoważonego rozwoju z 2024 r. Polska uplasowała się na 10. miejscu z wynikiem 81,69 (na 166 państw poddanych ocenie)²³. Według raportu, **Polska osiągnęła dwa cele: SDG 1 – Koniec z ubóstwem oraz SDG 15 – Życie na lądzie**. Natomiast w najnowszej edycji (2025 r.) raportu w skali europejskiej Polska zajęła 11. miejsce, osiągając wynik 73,33 (na 34 państw poddanych ocenie)²⁴.

W ostatnich latach Polska poczyniła postępy w realizacji społecznego wymiaru Agendy 2030, a zwłaszcza w ograniczaniu ubóstwa (SDG 1). Obserwowany jest wzrost liczby mieszkań – w 2018 r. na 1000 osób przypadało 380,5 mieszkań, w 2022 r. – 412,4, a w 2023 r. odnotowano wzrost do 419,3. Z kolei nieznacznie wzrósł wskaźnik zagrożenia ubóstwem po transferach społecznych (mimo notowanych spadków rok rocznie we wcześniejszych latach) – z 13,7% w 2022 r. do 14% w 2023 r.

Rośnie poziom minimalnego i przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce. Od 1 stycznia 2025 r. minimalne wynagrodzenie wzrosło do 4666 zł brutto (wzrost o 1176 zł w ciągu ostatnich 2 lat). W wyniku corocznej waloryzacji systematycznie rosną także uposażenia dla emerytów i rencistów oraz renta rodzinna – od 1 marca 2025 r. najniższa emerytura wynosi 1878,91 zł brutto. Ponadto, corocznie od 2019 r. wypłacana jest tzw. 13 emerytura, czyli dodatkowe roczne świadczenie pieniężne dla emerytów i rencistów. W 2024 r. wypłacono także 14. emeryturę dla określonych uprawnionych świadczeniobiorców. Od 1 stycznia 2024 r. wysokość świadczenia wychowawczego w ramach programu Rodzina 800+ (wcześniej Rodzina 500+) wynosi 800 zł miesięcznie na dziecko (wcześniej 500 zł).

Postępy w obszarze ochrony zdrowia (SDG 3) wynikają z działań w obszarze zmniejszania zapadalności na choroby cywilizacyjne i umieralności z ich powodu, profilaktyki badań, zmniejszaniu nierówności w dostępie do opieki zdrowotnej, informatyzacji systemu zdrowia oraz rozwoju telemedycyny. Istotną rolę w realizacji tych działań odgrywa między innymi Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025 (NPZ). Jego cele operacyjne obejmują m.in.: profilaktykę nadwagi i otyłości, profilaktykę uzależnień, promocję zdrowia psychicznego, zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne oraz uwzględniają wyzwania demograficzne przed którymi stoimy. Poprawa odporności, dostępności i skuteczności systemu ochrony zdrowia to konsekwencja zabezpieczania odpowiednich zasobów i przyspieszenia wdrażania usług e-zdrowia.

W zakresie realizacji SDG 8 (Wzrost gospodarczy i godna praca), Polska dąży do budowania długoterminowej konkurencyjności gospodarki i jest w czołówce krajów UE pod względem wzrostu gospodarczego. Zgodnie z prognozami przedstawionymi w niniejszym sprawozdaniu, tempo wzrostu PKB wyniesie 3,7% w 2025 r. Polska gospodarka szczególnie dobrze wypada na tle strefy euro, w której wzrost PKB ma wynosić w 2025 roku zaledwie 1,0% (wg MFW i Banku Światowego).

Polska realizuje działania na rzecz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn (SDG 5), w szczególności na rynku pracy. Gwarancje zapewnione w Konstytucji RP, Kodeksie Pracy czy innych ustawach obejmują m.in.: równe prawo kobiet i mężczyzn do kształcenia, zatrudnienia,

²³ Źródło: Global SDG Index, Sustainable Development Report 2024.

²⁴ Źródło: European SDG Index, Sustainable Development Report 2025.

awansów, jednakowego wynagrodzenia za pracę o tej samej wartości oraz do zabezpieczenia społecznego.

W kwietniu 2023 r. Polska znowelizowała Kodeks Pracy, implementując dyrektywę w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów (zwaną dalej: dyrektywą work-life balance). Celem zmian jest osiągnięcie równości kobiet i mężczyzn pod względem szans na rynku pracy i traktowania w miejscu pracy przez ułatwienie pracownikom będącym rodzicami lub opiekunom godzenia życia zawodowego z rodzinnym. Wprowadzono m.in. zmiany w urloпах rodzicielskim i ojcowskim, bezpłatny urlop opiekuńczy oraz umożliwiono szersze stosowanie elastycznej organizacji pracy, w celu zwiększenia możliwości dostosowywania przez pracownika jego organizacji pracy do indywidualnych potrzeb, w tym poprzez: pracę zdalną, elastyczne rozkłady czasu pracy i pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy. Udział kobiet w rynku pracy wspiera program MALUCH+, dofinansowujący opiekę nad dziećmi do lat 3.

Polska aktywizuje też osoby młode, 50+, długotrwale bezrobotne i z niepełnosprawnościami. Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 ma zwiększyć ich zatrudnienie w otwartym, dostępnym środowisku pracy, zapewniając równość w dostępie do zatrudnienia.

Polska realizuje zasadę równego traktowania w ramach Krajowego Programu Działań na lata 2022-2030. Program obejmuje działania edukacyjne, współpracę z organizacjami społecznymi oraz wdrażanie transparentności płac jako narzędzia walki z luką płacową.

Dążąc do wprowadzenia nowych wzorców odpowiedzialnej produkcji i konsumpcji (SDG 12), od 2022 r. Polska wdraża nową Politykę zakupową państwa, mającą na celu zwiększenie efektywności zamówień publicznych w Polsce, w tym m.in. identyfikację zamówień o charakterze strategicznym i innowacyjnym. Służyć ona będzie także odejściu od postrzegania zamówień publicznych wyłącznie w kategoriach ściśle sformalizowanych procedur, na rzecz zakupów wpisujących się w ideę zrównoważonego rozwoju. **Wyzwaniem w ramach SDG 12 pozostają odpady elektroniczne, a także emisje gazów związane z produkcją czy importem.** W tym celu 6 czerwca 2023 r. Rada Ministrów przyjęła projekt nowelizacji ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi. Projekt dostosowuje polskie prawo do wymogów unijnych. W Polsce w 2025 r. planowane jest wprowadzenie systemu kaucyjnego na jednorazowe butelki z tworzyw sztucznych do 3 litrów, szklane butelki wielorazowego użytku do 1,5 litra oraz metalowe puszki o pojemności do 1 litra.

Polska dąży do bezpieczeństwa energetycznego i niezależności surowcowej, redukując emisje i wycofując wysokoemisyjne źródła energii (SDG 7, SDG 13). W zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom, Polska wycofuje wysokoemisyjne źródła energii. Realizacja zadań w tym zakresie wiąże się z koniecznością osiągnięcia unijnych celów klimatycznych w ramach pakietu „Gotowi na 55”.

Szacuje się, że do 2030 r. udział węgla w miksie energetycznym Polski będzie wynosił ok. 60%. Istotną rolę odegrają różne formy energetyki rozproszonej. Zgodnie z Polityką Energetyczną Polski do 2040 roku, Polska zwiększy udział OZE w produkcji energii elektrycznej. W 2023 r. Polska odnotowała 16,56% udziału OZE w końcowym zużyciu energii brutto (16,89% w 2022 r.). Największym źródłem OZE w Polsce od 2021 r. jest fotowoltaika. Polska odnotowuje stały wzrost mikroinstalacji (z ok. 28,8 tys. w 2017 r. do ponad 1,5 mln na koniec 2024 r.). Przygotowane zostały również ramy prawne do rozwoju sektora energetyki wiatrowej na morzu, w którym to moce zainstalowane mają wynieść niemal 6 GW do 2030 roku i 11 GW do 2040 roku.

W Polsce podejmowane są starania na rzecz wdrożenia energetyki jądrowej i uruchomienia pierwszego bloku. Rozwijane są również technologie wodorowe, dostosowując regulacje dla ich szerszego zastosowania w energetyce, transporcie i przemyśle.

Programy takie jak Mój Prąd, Czyste Powietrze, Ciepłe mieszkanie oraz Moje Ciepło, służą rozwojowi energetyki prosumenckiej i efektywności energetycznej. W ramach kampanii Dom z klimatem, Polska zachęca obywateli do inwestycji proekologicznych oraz w czyste technologie za pomocą wsparcia finansowego. Wyszukiwarka Ekodotacji pozwala na uzyskanie wsparcia dla działań ograniczających negatywny wpływ na środowisko.

Polska osiąga coraz lepsze wyniki w zakresie realizacji SDG 9 (innowacyjność, przemysł i infrastruktura). W Globalnym Indeksie Innowacji 2024 (Global Index Innovation), Polska zajęła 40 miejsce. Według danych GUS, w 2024 r. 95,9% gospodarstw domowych w Polsce posiadało dostęp do Internetu (2023 r. – 93,3%). W 2024 r. odnotowano wzrost odsetka osób w wieku 16-74 lata posiadających podstawowe lub ponadpodstawowe umiejętności cyfrowe do poziomu 48,8% (o 4,5 p. proc. więcej niż w 2023 r.). Jednym z kluczowych wyzwań gospodarczych pozostaje rozwój innowacyjności.

Od 1 stycznia 2022 r. obowiązują przepisy wprowadzające tzw. ulgę na robotyzację. Ulgę ma charakter czasowy i obejmuje swym zakresem lata podatkowe 2022-2026. Stanowi ona jedną z kilku preferencji fiskalnych (poza ulgą B+R, IP Box, ulgą na prototyp i zatrudnienie innowacyjnych pracowników) mających na celu podatkowe wsparcie innowacji.

Mając na celu wsparcie pracowników administracji publicznej i wyposażenie ich w wiedzę, innowacyjne umiejętności i nowe kompetencje służące skutecznemu wdrażaniu działań na rzecz Agendy 2030 i SDG, w latach 2020-2022 Polska we współpracy z OECD realizowała w ramach Programu Wspierania Reform Strukturalnych projekt pn. Program rozwijania potencjału administracji publicznej w celu wspierania realizacji działań na rzecz SDG i zrównoważonego rozwoju w Polsce. W maju 2024 r. zorganizowano I edycję warsztatów dla pracowników administracji publicznej pn. „Zrównoważony rozwój = zrównoważony urząd”. Celem wydarzenia było wzmocnienie wiedzy i świadomości urzędników w obszarze zrównoważonego rozwoju i planowania strategicznego.

Krajowy Plan w dziedzinie Energii i Klimatu (KPEiK) – syntetyczna informacja oraz dane statystyczne

Transformacja energetyczna w Polsce nabiera tempa w odpowiedzi na globalne wyzwania klimatyczne oraz zobowiązania unijne. W latach 1988-2023 Polska zredukowała emisję gazów cieplarnianych o 42,75% (z uwzględnieniem LULUCF – *Land use, land use change and forestry*). Największe spadki zanotowano w sektorach: Odpady (-80,4%), Energia (-39,5%) i Procesy przemysłowe (-34,4%).

Polska ogranicza zależność od węgla i rozwija źródła bezemisyjne, zwłaszcza OZE. W 2023 r. udział energii odnawialnej w końcowym zużyciu energii brutto wyniósł 16,5%. W sektorze energii elektrycznej OZE zwiększyły swój udział z 21% (2022) do 27% (2023), a udział węgla spadł z 70% do 61% – najniższego poziomu od 100 lat. Wydobycie węgla zmniejszyło się: 2021 – 55 mln ton, 2022 – 52,8 mln ton, 2023 – 48,4 mln ton.

W latach 2019–2024 moc zainstalowana w KSE wzrosła z 47 GW do 73 GW. Do listopada 2024 r. Polska osiągnęła 33,2 GW mocy z OZE: 20,7 GW w fotowoltaice, 10,2 GW w energetyce wiatrowej, 0,31 GW w biogazie, 0,97 GW w biomasie, 0,98 GW w hydroenergetyce. W 2024 r. OZE odpowiadały za 30% energii elektrycznej w KSE, co stanowiło 46% mocy zainstalowanej. Najefektywniejszym źródłem OZE była energetyka wiatrowa na lądzie.

Szybki rozwój fotowoltaiki i energetyki wiatrowej na lądzie podkreśla rosnącą rolę OZE. Największą dynamikę wykazały rozproszone mikroinstalacje prosumenckie. Coraz większe znaczenie zyskuje wodór jako nośnik energii, mogący stać się kluczowym elementem przyszłego miksu energetycznego.

Działania regulacyjne

W 2024 r. wprowadzono działania wspierające odbiorców energii, rozwój OZE i ochronę powietrza. Wdrożono programy osłonowe, w tym bon energetyczny i mechanizm ceny maksymalnej dla gospodarstw domowych, MŚP, samorządów i instytucji publicznych. Ochronę przed wysokimi cenami ciepła systemowego przedłużono do 30 czerwca 2025 r.

Wsparto transformację ciepłowni, przeznaczając ponad 20 mld zł na nowe programy. Budżet programu "Mój Prąd 6.0" wzrósł do 1,25 mld zł, wspierając fotowoltaikę z magazynami ciepła i energii. Ułatwiono funkcjonowanie klastrów energii i prosumentów zbiorowych, spółdzielni energetycznych, obywatelskich społeczności energetycznych, prosumentów energii odnawialnej i prosumentów lokatorskich.

Dla gospodarki wodorowej i transportu ciężkiego przeznaczono 6 mld zł na zakup zeroemisyjnych pojazdów i budowę stacji ładowania. Program "Czyste Powietrze" zanotował wzrost liczby wniosków, a nowe zasady, jak obowiązek audytu energetycznego dla pomp ciepła, zwiększają efektywność energetyczną budynków. Fundusz Modernizacyjny przeznaczył 10 mld zł na wsparcie transformacji energetycznej.

Nowelizacja ustawy o OZE przyspieszyła wydawanie zezwoleń na instalacje odnawialne. Trwają prace nad ustawą o inwestycjach w elektrownie wiatrowe, zwiększającą obszar pod farmy wiatrowe i rozwój biometanu. Określono regulacje rynku wodoru, co wspiera rozwój gospodarki wodorowej.

Przyspieszono rozwój morskich farm wiatrowych, upraszczając procedury inwestycyjne i regulując maksymalną cenę energii. Wprowadzono rozporządzenia dotyczące rynku mocy, zapewniające stabilność dostaw energii oraz zmiany w ustawie o rynku mocy, w tym derogację dla jednostek węglowych. Usprawniono przepisy o przyłączaniu do sieci OZE i magazynów energii.

Podjęto działania na rzecz poprawy jakości powietrza, m.in. zaostrzając normy jakości paliw stałych i rozwijając program "Czyste Powietrze". Pracowano nad mechanizmem CBAM (*Carbon Border Adjustment Mechanism*), uwzględniającym emisję CO₂ przy imporcie.

Ministerstwo Klimatu i Środowiska przygotowało aktualizację Krajowego Planu na rzecz Energii i Klimatu (aKPEiK), przekazaną Komisji Europejskiej w marcu 2024 r. Konsultacje publiczne odbyły się od 11 października do 15 listopada 2024 r. Aktualizacja aKPEiK wyznacza nowe cele klimatyczno-energetyczne Polski na 2030 r., zapewniając bezpieczeństwo energetyczne, konkurencyjność gospodarki, ochronę środowiska i sprawiedliwą transformację.

Program polityki „Droga ku cyfrowej dekadzie” do 2030 r., indeks gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego (DESI)

22 października 2024 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę nr 125 w sprawie Krajowego planu działania do programu polityki „Droga ku cyfrowej dekadzie” do 2030 roku²⁵. Dokument wskazuje kierunki działań, które mają przyspieszyć cyfrową transformację w Polsce. Plan odpowiada na wyzwania, z którymi mierzy się Polska. Są to przede wszystkim:

- potrzeba rozwoju kompetencji cyfrowych wśród obywateli;
- dalsza rozbudowa sieci 5G;
- zapewnienie powszechnego dostępu do szybkiego Internetu;

²⁵ Uchwała nr 125 Rady Ministrów z dnia 22 października 2024 r. w sprawie Krajowego planu działania do programu polityki „Droga ku cyfrowej dekadzie” do 2030 r. została [opublikowana w Monitorze Polskim poz. 989](#).

- potrzeba zwiększenia wykorzystania nowoczesnych technologii w MŚP;
- tworzenie nowych i poprawa jakości istniejących e-usług dla obywateli i firm.

Polska (Ministerstwo Cyfryzacji) prowadzi **stały, roboczy dialog z KE**, aby na bieżąco przedstawiać projekty, programy i działania wpisujące się w realizację celów ujętych w Cyfrowej Dekadzie oraz ewentualne wyzwania związane z wdrażaniem krajowego planu działania.

W ramach oceny Polski w ostatnim **raporcie o stanie Cyfrowej Dekady** KE odnotowała znaczne postępy w obszarze łączności gigabitowej i cyfryzacji MŚP. W przypadku wskaźnika zasięgu sieci o bardzo wysokiej przepustowości Polska z wynikiem 81,1% objętych gospodarstw domowych przekracza średnią UE (wynoszącą 78,8%) i jest na dobrej drodze do osiągnięcia 100% zasięgu do 2030 r. Chociaż wskaźniki KPI (*Key Performance Indicators*) dotyczące cyfryzacji przedsiębiorstw są poniżej unijnej średniej, tempo wzrostu poziomu cyfryzacji polskich MŚP pomiędzy rokiem 2021 a 2023 było 5 razy wyższe niż w UE. Według raportu o stanie cyfrowej dekady, polskie MŚP mają duży potencjał wzrostowy. Utrzymywanie się wyzwań w obszarze transformacji cyfrowej przedsiębiorstw spowodowane jest niedoborem specjalistów, wysokimi kosztami i brakiem odpowiedniego finansowania. Ponadto w sprawozdaniu zauważono, że znaczne środki zostaną przeznaczone na poprawę jakości telekomunikacji, zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych przez przedsiębiorstwa oraz rozwój cyfrowych usług publicznych, które powinny poprawić konkurencyjność polskiej gospodarki i zwiększyć wykorzystanie technologii cyfrowych przez całe społeczeństwo. Kolejny **roczny raport o stanie wdrażania Cyfrowej Dekady w Polsce** zostanie przedstawiony w połowie 2025 r.

Ministerstwo Cyfryzacji, we współpracy z innymi resortami oraz instytucjami publicznymi, koordynuje **proces przeglądu i rewizji ww. planu działania**, do czego zobowiązane są wszystkie państwa UE. Zaktualizowany dokument zostanie przedłożony Komisji Europejskiej. Podstawą rewizji planu działania w zakresie polityk, środków i działań ujętych w planie, są rekomendacje zawarte w [rocznym raporcie](#) na temat stanu cyfrowej dekady w Polsce.

Od 2023 r. **indeks DESI** (*Digital Economy and Society Index*) jest częścią rocznego sprawozdania na temat stanu realizacji programu. W 2024 r. Polska osiągnęła wyższe wyniki niż średnia UE w 6 na 36 wskaźników: łączność szerokopasmowa, zasięg stałych sieci o bardzo dużej przepływności, zasięg technologii „światłowód do lokalu” (FTTP, ang. *Fibre to the premise*), chmura, wstępnie wypełnione formularze oraz dostęp do e-dokumentacji medycznej.

Załącznik 1. Informacja z realizacji zaleceń Rady UE dla Polski z 21 października 2024 r.

CSR 1 część 1: Terminowe przedłożenie średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego - MF.

1.	„Średniookresowy plan budżetowo-strukturalny na lata 2025-2028” (dalej jako Plan) został przekazany Komisji Europejskiej i Radzie UE 9 października 2024 r. Do końca kwietnia każdego roku Polska będzie przedkładać sprawozdanie z wdrażania Planu (Annual Progress Report).
----	---

CSR 1 część 2: Ograniczenie - zgodnie z wymogami zreformowanego Paktu stabilności i wzrostu - wzrostu wydatków netto w 2025 r. do wskaźnika umożliwiającego, między innymi, obniżenie deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych do określonej w Traktacie wartości odniesienia wynoszącej 3% PKB oraz utrzymanie długu sektora instytucji rządowych i samorządowych na ostrożnym poziomie w średnim okresie - MF.

1.	Przyjęty przez Radę Ministrów 8 października 2024 r. „Średniookresowy plan budżetowo-strukturalny na lata 2025-2028” zakłada ograniczenie - zgodnie z wymogami zreformowanego Paktu Stabilności i Wzrostu - wzrostu wydatków netto w 2025 r. do wskaźnika umożliwiającego, między innymi, obniżenie deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych do określonej w Traktacie wartości odniesienia wynoszącej 3% PKB oraz utrzymanie długu sektora instytucji rządowych i samorządowych na ostrożnym poziomie w średnim okresie. Ścieżka wydatków netto zawarta w Planie została pozytywnie oceniona przez Komisję Europejską 26 listopada 2024 r. Rekomendacja w sprawie wdrożenia ww. ścieżki została przyjęta przez Radę Ecofin 21 stycznia 2025 r. Plan jest obecnie wdrażany. Polska została zobowiązana do podjęcia oraz przedstawienia do 30 kwietnia br. w sprawozdaniu z wdrażania Planu (Annual Progress Report) działań podjętych w celu redukcji nadmiernego deficytu. Ponadto, co 6 miesięcy Polska powinna prezentować sprawozdanie o postępach w redukcji nadmiernego deficytu, dopóki nie zostanie on zlikwidowany.
----	---

CSR 1 część 3: Poprawienie efektywności wydatków publicznych, w tym przez lepsze ukierunkowanie świadczeń społecznych (...) - MRPiS/MF

1.	Przeglądy wydatków. Przepisy ustawy o finansach publicznych dotyczące przeglądów wydatków (art. 175a-h) weszły w życie 1 stycznia 2024 roku. Przepisy wprowadziły przeglądy wydatków do polskiego systemu budżetowego i opisują, w jaki sposób wyniki przeglądów wydatków są powiązane z procesem budżetowym. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie przeglądów wydatków (akt wykonawczy) weszło w życie 22 maja 2024 roku. Rozporządzenie dotyczy m.in. sporządzania planu przeglądu wydatków, programu przeglądu i raportu, oraz sposobu monitorowania wykorzystania propozycji zmian. Pierwszy plan przeglądu wydatków na podstawie nowych przepisów został podpisany 28 czerwca 2024 r. Plan obejmuje okres od lipca 2024 r. do grudnia 2026 r.
2.	Ustawa „Aktywny rodzic”. Program ten zawiera mechanizm zróżnicowania poziomu wsparcia finansowego w zależności od poziomu aktywności zawodowej wnioskodawców. Program "Aktywny Rodzic" jest częścią kompleksowej reformy systemu wspierania opieki nad dziećmi do 3 roku życia. Celem programu jest wsparcie pracujących rodziców lub opiekunów w ich powrocie do pracy po urlopie rodzicielskim. Ustawa z dnia 15 maja 2024 r. o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej i w wychowaniu dziecka - "Aktywny Rodzic" (Dz.U. z 2024 r. poz. 858) wprowadziła, od października 2024 roku, trzy nowe świadczenia: aktywni rodzice w pracy, aktywnie w żłobku, aktywnie w domu. Należy zauważyć, że każde z wprowadzanych świadczeń pełni inną funkcję i ma inny cel, a tym samym ma różne przesłanki ustawowe warunkujące prawo do tego świadczenia. Świadczenie

"aktywni rodzice w pracy" jest skierowane do zawodowo aktywnych rodziców dzieci w wieku od 12 do 35 miesięcy. Ustawa definiuje aktywność zawodową, której rodzaj i poziom uprawnia do otrzymywania tego świadczenia. Świadczenie "aktywni rodzice w pracy" wynosi 1500 zł miesięcznie przez 24 miesiące, od 12 do 35 miesiąca życia dziecka. W przypadku dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności, świadczenie jest podwyższone do 1900 zł miesięcznie. Świadczenie "aktywnie w żłobku" jest skierowane do rodziców dzieci uczęszczających do instytucji opieki nad dziećmi do 3 roku życia, tj. żłobka, klubu dziecięcego lub dziennego opiekuna i wynosi do 1500 zł miesięcznie na dziecko lub do 1900 zł miesięcznie na dziecko z niepełnosprawnością, jednak nie więcej niż wysokość opłaty ponoszonej przez rodzica za pobyt dziecka w instytucji opieki. Świadczenie to nie jest wypłacane bezpośrednio wnioskodawcy, ale jest przekazywane do żłobka, który obniża opłatę ponoszoną przez rodzica za pobyt dziecka w instytucji. Świadczenie "aktywnie w domu" przysługuje na każde dziecko w rodzinie w wieku od 12 do 35 miesiąca życia i wynosi 500 zł miesięcznie przez 24 miesiące. Wsparcie to jest kierowane do rodziców dzieci w wieku 12 do 35 miesięcy, którzy nie są uprawnieni lub z własnej woli nie decydują się na skorzystanie ze świadczenia "aktywni rodzice w pracy" lub "aktywnie w żłobku", szczególnie w przypadku rodziców nieaktywnych zawodowo lub gdy ich dziecko nie uczęszcza do instytucji opieki. Wybór jednego z trzech powyższych świadczeń zależeć będzie od decyzji rodzica, przy założeniu, że na to samo dziecko, za dany miesiąc, może być wypłacone tylko jedno ze świadczeń. Dodatkowo, rodzic będzie miał możliwość wielokrotnego zmieniania świadczeń, tj. rezygnacji z jednej formy wsparcia i przejścia na drugą, z zastrzeżeniem, że w danym miesiącu na dane dziecko rodzic będzie mógł otrzymywać tylko jedno z wybranych przez siebie świadczeń. Budżet programu "Aktywny Rodzic" na 2025 rok wynosi 8,4 mld zł. Szeroko rozumiany system wsparcia rodzin do ubiegłego roku składał się z dwóch rodzajów świadczeń. Tych o charakterze powszechnym (Rodzina 800+, rodzinny kapitał opiekuńczy) oraz tych uzależnionych od dochodu, skierowanych do rodzin potrzebujących dodatkowego wsparcia (świadczenia rodzinne). Jednym z efektów Programu "Rodzina 800 plus" jest łagodzenie ubóstwa rodzin o niskich dochodach i rodzin wielodzietnych. Mając na uwadze fakt, że większość państw członkowskich UE ma podobne systemy wsparcia dla rodzin z dziećmi, należy zaznaczyć, że optymalna równowaga między wydatkami na programy powszechne a te uzależnione od dochodu będzie się różnić w zależności od warunków krajowych. Niemniej jednak powyższa kwestia powinna być postrzegana w szerszej perspektywie całego systemu świadczeń społecznych, a nie tylko w kontekście świadczeń rodzinnych.

CSR 1 część 4: Poprawienie efektywności wydatków publicznych, w tym przez (...) większą przejrzystość planowania inwestycji i powszechniejsze stosowanie znormalizowanych procedur oceny i wyboru projektów – MF/MFiPR.

1. Polityka spójności. W perspektywie 2021-2027, w odniesieniu do wdrażania programów polityki spójności, w celu zapewnienia jak największej przejrzystości planowania inwestycji i powszechniejszego stosowania znormalizowanych procedur oceny i wyboru projektów we wdrażaniu programów w ramach polityki spójności Unii Europejskiej wdrażanych w ramach zarządzania dzielonego, Polska przyjęła przepisy krajowe (ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 oraz dostosowane przepisy ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju), które wspomagają realizację wymogów zawartych w rozporządzeniu ogólnym oraz rozporządzeniach dot. poszczególnych funduszy. Powszechnie obowiązujące przepisy wspomagają system wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, regulujących szczegółowo zagadnienia, do których Komisja Europejska odniosła się w CSR, w szczególności: wytyczne dot. kwalifikowalności, komitetów monitorujących, wyboru projektów, warunków gromadzenia danych w postaci elektronicznej. Stosowanie wytycznych przez instytucje systemu wdrażania ma wpływ na normalizację procedur wyłaniania projektów do dofinansowania. Ocenę efektywności wydatków publicznych w obszarze polityki spójności zapewnia, w szczególności, zgodny z prawem UE system kontroli i audytu.
--

2.	Aktualizacja rządowych Wytycznych dot. przygotowania i realizacji projektów w formule partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). Na Wytyczne składają się 4 tomy: Przygotowanie projektu PPP, Postępowanie PPP, Umowa o PPP, Zarządzanie umową o PPP. W ramach aktualizacji uwzględniono: zmiany prawne, jakie zaszły od stycznia 2021 r., wskazania oparte na doświadczeniach rynku PPP, odwołania do nowych dobrych praktyk i przykładów. Dzięki aktualizacji, obecne brzmienie Wytycznych odpowiada obowiązującym przepisom i standardom (tak polskim, jak i unijnym) dot. m.in. przygotowania i przeprowadzenia procedury zamówienia publicznego w zakresie realizacji inwestycji publicznych w formule PPP.
----	--

CSR 1 część 5: Zapewnienie adekwatności przyszłych świadczeń emerytalnych i wzmocnienie stabilności systemu emerytalnego, w tym poprzez wprowadzenie środków dotyczących rzeczywistego wieku przejścia na emeryturę i zreformowanie preferencyjnych systemów emerytalnych – MF/MRPiPS/MRiRW/MSWiA.

1.	Sprawozdanie oceniające wpływ działań służących podwyższaniu rzeczywistego wieku przejścia na emeryturę. W grudniu 2024 r. Polska zrealizowała kamień milowy A68G Sprawozdanie oceniające wpływ działań służących podwyższaniu rzeczywistego wieku przejścia na emeryturę w ramach reformy A4.5 Przedłużanie kariery zawodowej i promowanie pracy po przekroczeniu ustawowego wieku emerytalnego. Celem tego sprawozdania było dokonanie, w ciągu dwóch lat od wprowadzenia zmian w podatku dochodowym od osób fizycznych ulgi podatkowej (tzw. PIT-0 dla seniora) analizy wpływu na rzeczywisty wiek przejścia na emeryturę, w tym na: współczynnik aktywności zawodowej, trwałość systemu emerytalnego, finanse publiczne oraz równouprawnienie płci. Przedmiotowa analiza potwierdziła, że istniejąca ulga podatkowa tzw. PIT-0 dla seniora pozytywnie wpływa na finanse publiczne, system emerytalny oraz na równość płci. Na podstawie wniosków wynikających z ww. analizy w zakresie ustawowego wieku emerytalnego w Polsce: obecny wiek emerytalny gwarantuje osobom starszym poczucie bezpieczeństwa, z tego powodu powinien on dalej wynosić 60 lat dla kobiet oraz 65 lat dla mężczyzn. Aktywność zawodowa po jego przekroczeniu musi być zawsze elementem decyzji indywidualnej seniora. Obecnie funkcjonujący w Polsce powszechny system emerytalny oparty na zasadzie zdefiniowanej składki, sam w sobie stanowi zachętę do przedłużania aktywności zawodowej. Indywidualne stopy zastąpienia są bardzo zróżnicowane i zależą od tego, ile składek odłoży osoba ubezpieczona i w jakim wieku przejdzie na emeryturę. Im później to nastąpi i im więcej składek zostanie odprowadzonych za tę osobę do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tym wyższe świadczenie ona otrzyma. Pomimo prognozy spadku przeciętnej stopy zastąpienia, emerytury i ich siła nabywcza będą rosły, m.in. dzięki opłacaniu składek od coraz wyższych wynagrodzeń z okresu kariery zawodowej kolejnych emerytów oraz dzięki waloryzacji świadczeń i waloryzacji składek.
----	--

Uwagi/ komentarze

Stabilność systemu emerytalnego. W systemie emerytalnym o charakterze zdefiniowanej składki (NDC) występuje ścisły związek między składkami a świadczeniami. Emerytury oblicza się, dzieląc wartość konta emerytalnego przez dalszą oczekiwaną długość życia w wieku emerytalnym. Dłuższa praca oznacza wyższe dochody ze składek i niższą wartość mianownika w formule emerytalnej i te dwa fakty wpływają na podwyższenie świadczenia. Systemy tego typu są mniej wrażliwe na zmiany demograficzne niż systemy oparte o zasadę zdefiniowanego świadczenia (DB). W polskim systemie emerytalnym określa się jedynie minimalny wiek emerytalny, a kontynuowanie aktywności zawodowej powoduje znaczący wzrost wysokości przyszłych świadczeń. Zgodnie z analizami oczekuje się, że wydatki związane ze starzeniem się ludności będą stabilne. Wydatki na emerytury pozostają stabilne w długim okresie i spadną z 10,2% PKB w 2022 r. do 10,1% PKB w 2070 r. Wahania wynikają głównie ze zmian w strukturze demograficznej ludności.

Zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami, emeryci, którzy osiągnęli ustawowy wiek emerytalny mają możliwość łączenia pobierania świadczenia z aktywnością zawodową, bez żadnych ograniczeń dotyczących wymiaru pracy czy uzyskiwanych z niej dochodów. Polacy są coraz bardziej świadomi związków między długością aktywności zawodowej a wysokością świadczenia emerytalnego. W

związku z tym, można spodziewać się dalszego wzrostu aktywności zawodowej po osiągnięciu ustawowego wieku uprawniającego do przejścia na emeryturę, co powinno pozytywnie wpłynąć na stabilność systemu emerytalnego w Polsce.

Ubezpieczenie społeczne rolników. System ubezpieczenia społecznego rolników jest systemem dopełniającym powszechny system ubezpieczeń społecznych. W ustawodawstwie polskim system powszechny ma pierwszeństwo przed systemem rolnym. Istniejący w Polsce odrębny system rolniczych ubezpieczeń społecznych nie jest europejskim wyjątkiem. W wielu znaczących państwach UE także mamy do czynienia z takim ubezpieczeniem społecznym rolników, np. w Niemczech, Austrii, Francji czy Finlandii. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, ubezpieczenie społeczne rolników co do zasady dostępne jest tylko dla tych rolników (osób fizycznych), którzy prowadzą działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym i jest to dla nich jedyne bądź podstawowe źródło utrzymania, a to oznacza, że nie posiadają tytułu do ubezpieczenia w ZUS, bądź wyjątkowo pozostają w odrębnym systemie pomimo objęcia ubezpieczeniem społecznym w ZUS, po spełnieniu ściśle określonych warunków. Przepisy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie przewidują żadnych ograniczeń w przechodzeniu do ubezpieczenia w systemie powszechnym i jednocześnie zapewniają, że osoba, która przejdzie do systemu powszechnego zachowa po osiągnięciu wieku emerytalnego ekwiwalent emerytalny, odpowiadający odprowadzonym w okresie aktywności zawodowej składkom na ubezpieczenie społeczne rolników.

W związku ze stopniową restrukturyzacją produkcji rolniczej następuje ciągłe przesuwanie ubezpieczonych z KRUS do ZUS. Liczba ubezpieczonych w KRUS stale się zmniejsza: na dzień 30 czerwca 2024 r. liczba osób ubezpieczonych w KRUS wynosiła 1021 tys. (podczas gdy w 2010 r. – 1520 tys., w 2015 r. – 1434 tys., w 2020 r. 1161 tys.). W przyszłości zakłada się także systematyczny spadek liczby emerytur w KRUS i wzrost ZUS. Wynika to ze zmian gospodarczych, w których udział pracujących w rolnictwie maleje wraz z rozwojem gospodarki, ale także ze zmian na rynku pracy. W razie wprowadzania ewentualnej reformy należałoby najstarszych uczestników systemu wyłączyć z nowych rozwiązań jak to ma miejsce w przypadku większości wprowadzanych reform. Biorąc pod uwagę zmiany zatrudnienia w rolnictwie, strukturę wiekową obecnych rolników, okres przejściowy mogłoby się okazać, że reforma objęłaby niewielką grupę ubezpieczonych. W związku z tym nie planuje się w najbliższym czasie zmian w systemie ubezpieczeniowym rolników. Dodatkowe systemy emerytalne mają małe znaczenie z punktu widzenia stabilności ze względu na ich niewielki udział. Ponad 90% ubezpieczonych jest objęta systemem powszechnym.

Kontynuowanie pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego. Dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (2024, 2023, 2022 oraz dane dodatkowe udostępnione przez Departament Statystyki i Prognoz Aktuariatycznych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych) wskazują na rosnącą tendencję do pracy emerytów, także w okresie od końca 2021 r., czyli w okresie, w którym obowiązuje nowa ulga podatkowa, tzw. PIT-0 dla seniorów, obowiązywała. W grudniu 2021 r. 812,9 tys. osób z ustalonym prawem do emerytury podlegało ubezpieczeniom zdrowotnym z innych przyczyn niż bycie emerytem, a 527,1 tys. – 527,1 tys. osób było objętych ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym. Rok później pierwsza grupa wzrosła o 1,6% r/r do 826 tys., wśród których 536,3 tys. podlegało również ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, a w kolejnej grupie wzrost przekroczył 3% r/r. W grudniu 2023 r. 854 tys. osób z ustalonym prawem do emerytury podlegało ubezpieczeniu zdrowotnemu na innej podstawie niż bycie emerytem. Spośród tych osób 549,7 tys. podlegało również ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, a więc uzyskiwało dochody z pracy na etacie, umów zlecenia lub prowadzenia własnej działalności gospodarczej (samozatrudnienie). Wśród pracujących emerytów w 2023 r. 57,8% stanowiły kobiety. Prawie 96% pracujących emerytów i rencistów to osoby, które przekroczyły ustawowy wiek emerytalny. Średni wiek pracujących emerytów wynosił 67,3 lat, 68,9 lat wśród mężczyzn i 66,1 lat wśród kobiet.

CSR 2: Wzmocnienie zdolności administracyjnych w zakresie zarządzania planem odbudowy i zwiększania odporności, przyspieszenie inwestycji i utrzymanie tempa wdrażania reform. Zajęcie się odpowiednimi wyzwaniami, aby umożliwić kontynuowanie szybkiej i skutecznej realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności, w tym rozdziału REPowerEU, oraz zapewnić zakończenie reform i inwestycji do sierpnia 2026 r. Przyspieszenie wdrażania programów polityki spójności. W kontekście przeglądu śródkresowego tych programów - dalsze koncentrowanie się na uzgodnionych priorytetach, podjęcie działań w celu lepszego wspierania i integracji obywateli państw trzecich, przy jednoczesnym uwzględnieniu możliwości oferowanych przez inicjatywę "Platforma na rzecz technologii strategicznych dla Europy" w celu poprawy konkurencyjności. - MFIPR

1.	Wdrażanie KPO. W 2024 roku zostały przygotowane i złożone drugi, trzeci, czwarty i piątek wniosek o płatność (WoP) z KPO. Dotychczas Komisja Europejska przekazała Polsce refundację z tytułu pierwszego, drugiego i trzeciego wniosku oraz zaliczki REPowerEU w łącznej wysokości ok. 88,8 mld zł (z tytułu zaliczki REPowerEU w wysokości ok. 21,8 mld zł, z tytułu pierwszego wniosku o płatność w wysokości ok. 27 mld zł oraz z tytułu drugiego i trzeciego wniosku o płatność ok. 40 mld zł). Wg stanu na 20 stycznia br. uruchomiono nabory (rozpoczęto nabór wniosków o objęcie przedsięwzięć wsparciem) w ramach 51 inwestycji na 94,4% alokacji KPO, w tym w 39 inwestycjach na 93,9% alokacji w części grantowej oraz 12 inwestycjach na 94,8% alokacji w części pożyczkowej. W ramach KPO zawartych zostało ponad 637,7 tys. umów o objęcie przedsięwzięć wsparciem na kwotę 44 749,5 mln zł, co stanowi 17% całości alokacji KPO (w tym 37,7% części dotacyjnej i 1,7% części pożyczkowej). W 2024 r. do Ostatecznych Odbiorców Wsparcia trafiło ponad 9,6 mld zł. Aktualnie Polska oczekuje na decyzję KE w sprawie poprawności realizacji mierników z wniosku o płatność 4 i 5. W latach 2025-2026 planowane jest złożenie czterech kolejnych wniosków: szóstego i siódmego w 2025 roku, a ósmego i dziewiątego – w 2026. Aktualnie trwają intensywne prace dotyczące realizacji kamieni milowych i wskaźników z WoP 6 i 7. Na dzień sporządzenia przedmiotowego sprawozdania zostało zrealizowanych 12 z 42 mierników w ramach WoP 6 oraz 1 z 36 mierników z WoP 7. W 2024 została przeprowadzona II rewizja KPO, w 2025 r. planowane są dwie kolejne, ich celem jest ułatwienie realizacji reform i inwestycji oraz poprawa płynności finansowej realizacji KPO.
2.	Wdrażanie polityki spójności. W 2024 r. nastąpiło zdecydowane, skokowe przyspieszenie tempa wdrażania środków w ramach programów krajowych i regionalnych polityki spójności na lata 2021-2027. Od początku wdrażania perspektywy do 31 grudnia 2024 r. w ramach krajowych i regionalnych programów uruchomiono 2.344 nabory o dofinansowanie projektów o budżecie w kwocie 237,3 mld zł. Beneficjenci złożyli 47.478 wniosków o dofinansowanie. Kwota wydatków kwalifikowalnych wyniosła 379,9 mld zł, zaś dofinansowanie: 293,1 mld zł. Podpisano 11.432 umowy o dofinansowanie. Kwota wydatków kwalifikowalnych w zakontraktowanych projektach wyniosła 142,1 mld zł, z czego 112,3 mld zł (35% alokacji) stanowi wkład UE. W samym 2024 roku zawarto z beneficjentami 10.246 umów o dofinansowanie projektów, angażujących środki UE w kwocie 81,6 mld zł (ok. 25% alokacji). Do Komisji Europejskiej przekazano wnioski o płatność opiewające na kwotę wydatków kwalifikowalnych: 20,6 mld zł, co pozwoliło naawnioskowanie o refundację wydatków w kwocie 3,9 mld euro w części dofinansowania UE (tj. 5,3% alokacji). Rok wcześniej wnioskowana refundacja wydatków wyniosła 11 mln euro (0,01% alokacji).
3.	Przegląd śródkresowy programów polityki spójności. W kontekście przeglądu śródkresowego programów polityki spójności na lata 2021-2027, dalsza koncentracja na realizacji priorytetów ma miejsce we wszystkich programach polityki spójności. Dodatkowo, w związku z powodzią, która we wrześniu 2024 r. szczególnie dotknęła południowo-zachodnie obszary Polski oraz przyjęciem rozporządzenia UE nr 2024/3236 (RESTORE), jako odpowiedzi na sytuacje nadzwyczajne, w programach (krajowym programie Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat Środowisko 2021-2027 oraz programach regionalnych dla województw: dolnośląskiego, śląskiego, opolskiego i lubuskiego) są wprowadzane nowe priorytety, w których realizowane będzie wsparcie dla obszarów popowodziowych.

4.	Wsparcie i integracja obywateli państw trzecich. W programach polityki spójności finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus przewidziano działania w zakresie integracji społeczno-ekonomicznej obywateli państw trzecich, zarówno na poziomie województw (w ramach programów regionalnych), jak i na poziomie krajowym (w programie Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 - FERS). Interwencja w programach regionalnych skupia się na bezpośrednim wsparciu dla cudzoziemców, w tym obywateli Ukrainy, między innymi poprzez dostarczanie usług, które pozwolą im na lepsze funkcjonowanie w polskim społeczeństwie (m.in. kursy języka polskiego, szkolenia z zakresu wartości i kultury polskiej, szkolenia zawodowe, dostarczanie praktycznych informacji dotyczących różnych aspektów życia w Polsce). Wsparcie odbywa się w szczególności z wykorzystaniem wypracowanego wcześniej modelu Centrum Integracji Cudzoziemców (tzw. „one-stop shop”). Z kolei działania na poziomie krajowym obejmują wypracowanie oraz wdrożenie dostosowanego do zapotrzebowania systemu obsługi cudzoziemców przez publiczne służby zatrudnienia oraz wspieranie procesów zarządzania migracjami zarobkowymi w celu lepszego wykorzystania potencjału migrantów zarobkowych i wsparcia pracodawców poszukujących pracowników cudzoziemskich. W FERS realizowane są także badania na temat dostosowania polskiego systemu edukacji do potrzeb dzieci z doświadczeniem migracyjnym, a także finansowane jest przeprowadzenie egzaminu maturalnego oraz 8-klasisty dla uczniów z Ukrainy. Realizując zalecenie szerszego wspierania i integracji obywateli państw trzecich, w wyniku zmian wprowadzanych na poziomie krajowym w ramach przeglądu śródkresowego wypracowane zostaną również mechanizmy wsparcia integracji społecznej cudzoziemców szczególnie narażonych na wykluczenie. Dodatkowo, uruchomione zostaną działania wspierające utrzymanie uczniów z Ukrainy w polskich szkołach. Będzie to możliwe dzięki realizacji działań wspierających polskie szkoły, takich jak dofinansowanie zatrudnienia asystentów międzykulturowych, szkolenia dla nauczycieli oraz wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla uczniów z Ukrainy.
5.	Inicjatywa STEP. Polska aktywnie uczestniczyła w negocjacjach rozporządzenia, aby w kolejnym etapie optymalnie zaprogramować wykorzystanie tego instrumentu. Krajowe i regionalne programy polityki spójności przeprowadziły analizę możliwości wprowadzenia priorytetów STEP. Zgodnie z jej wynikami dwa programy w ramach przeglądu planują uruchomienie wdrażania priorytetu STEP. Są to: program krajowy Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (FENG) oraz program regionalny Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027. W przypadku programu FENG będzie to wsparcie na rozwój i wytwarzanie technologii krytycznych w trzech sektorach: technologie cyfrowe i innowacje głębokich technologii, czyste i zasobooszczędne technologie oraz biotechnologie. Wartość nowego priorytetu to 901 mln euro. Zmiana została już zatwierdzona przez Komitet Monitorujący program, a także przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą z dnia 25 marca 2025 r. oraz przekazana do akceptacji Komisji Europejskiej. W przypadku FE dla Mazowsza nowy priorytet STEP będzie przeznaczony na rozwój biotechnologii. Środki będą ukierunkowane przede wszystkim na badania służące opracowaniu nowych metod leczenia z wykorzystaniem terapii genowej. Wartość nowego priorytetu to 25 mln euro. Zmiana została zatwierdzona przez Komitet Monitorujący program.

CSR 3 część 1: Podjęcie działań na rzecz zwiększenia uczestnictwa w rynku pracy grup defaworyzowanych, w tym poprzez poprawę jakości domowej i środowiskowej formalnej opieki długoterminowej oraz dostępu do takiej opieki – MRPiPS/KPRM/MZ.

1.	Strategiczny przegląd opieki długoterminowej w Polsce w celu określenia priorytetów reformy (w ramach kamienia milowego A69G KPO). Analiza dotyczyła zbadania w szczególności możliwości: • integracji społecznej i zdrowotnej opieki długoterminowej, • przyspieszenia deinstytucjonalizacji usług tej opieki, • podporządkowania tych usług jednemu organowi, • ograniczenia fragmentacji świadczenia opieki, • dokonania przeglądu świadczeń opiekuńczych,
----	--

	• stworzenia stabilnego systemu odpowiedniego finansowania tych usług, • wprowadzenia ram jakościowych dot. tych usług. Przygotowany przez Bank Światowy we współpracy z właściwymi resortami <i>Przegląd strategiczny systemu opieki długoterminowej w Polsce</i>, stanowiący efekt realizacji kamienia milowego A69G KPO, został opublikowany wraz z wymaganymi załącznikami w Biuletynach Informacji Publicznej (BIP) MRPiPS i MZ 28 czerwca 2024 r.
2.	Wdrożenie priorytetów w zakresie reformy opieki długoterminowej określonych na podstawie strategicznego przeglądu opieki długoterminowej w (w ramach kamienia milowego A70G KPO). Priorytety te mają obejmować w szczególności: • zdefiniowanie „opieki długoterminowej” w spójny sposób w całości systemu opiekuńczego kraju oraz zdefiniowanie pojęcia „opiekuna nieformalnego” oraz „opieki nieformalnej”; • zwiększenie nakładów finansowych na system opieki długoterminowej przez wprowadzenie bonu senioralnego; • zmianę przepisów lub przyjęcie nowych przepisów dotyczących standardów jakości opieki długoterminowej; • wskazanie organów odpowiedzialnych za koordynację systemu opieki długoterminowej, ogół działań w zakresie monitorowania i ewaluacji jakości oraz działalność informacyjną. • dokonanie przeglądu wydatków publicznych w celu oceny efektywności finansowania opieki długoterminowej ze środków publicznych oraz zaproponowanie rozwiązań budżetowych mających na celu zapewnienie stabilności finansowania tego systemu; • przyjęcie dokumentu, w którym zaproponowana zostanie zharmonizowana definicja jakości opieki długoterminowej, a także zintegrowany system monitorowania i ewaluacji jakości, gromadzenia danych i wykorzystywania tych danych. Stan realizacji poszczególnych działań w ramach realizacji kamienia milowego A70G KPO został przedstawiony w punktach 3-6.
3.	Projekt ustawy o bonie senioralnym uzyskał wpis do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów 22 marca 2024 r. W okresie 14 października 2024 r. – 12 grudnia 2024 r. odbyły się uzgodnienia, konsultacje oraz opiniowanie projektu ustawy. Obecnie trwają prace związane z analizą zgłoszonych uwag. Planowany termin wejścia w ustawy w życie to 1 stycznia 2026 r.
4.	Zdefiniowanie „opieki długoterminowej”, „opiekuna nieformalnego” i „opieki nieformalnej”, wskazanie organów odpowiedzialnych za koordynację systemu opieki. W ramach prac Grupy roboczej ds. opieki długoterminowej, działającej przy <i>Międzyresortowym Zespole do spraw systemowych rozwiązań związanych z opieką nad osobami starszymi</i>, uzgodniono definicje opieki długoterminowej, opieki nieformalnej i opiekuna nieformalnego, obecnie zespół pracuje nad wypracowaniem rozwiązań w zakresie koordynacji opieki długoterminowej.
5.	Przegląd wydatków publicznych na opiekę długoterminową. Na wniosek Minister ds. Polityki Senioralnej Ministerstwo Finansów rozpoczęło realizację przeglądu wydatków publicznych na opiekę długoterminową. Utworzono grupę roboczą ds. przeglądu wydatków, której pierwsze spotkanie odbyło się 20 stycznia 2025 r. Celem przeglądu jest ocena efektywności finansowania opieki długoterminowej ze środków publicznych oraz zaproponowanie rozwiązań budżetowych mających na celu zapewnienie stabilności finansowania tego systemu.
6.	Przyjęcie dokumentu, w którym zaproponowana zostanie zharmonizowana definicja jakości opieki długoterminowej w ramach systemów społecznego i zdrowotnego, a także zintegrowany system monitorowania i ewaluacji jakości, gromadzenia danych i wykorzystywania tych danych. Minister ds. Polityki Senioralnej złożyła wniosek o wsparcie w ramach Instrumentu Wsparcia Technicznego (ang. Technical Support Instrument, TSI). W grudniu 2024 r. KE poinformowała o wstępnym wskazaniu tego wniosku do wsparcia – ostateczna decyzja w tym zakresie zostanie wydana w marcu 2025 r. Rozpoczęto prace związane z opisem obecnie obowiązujących rozwiązań w zakresie jakości opieki długoterminowej w systemach opieki zdrowotnej i pomocy społecznej.
7.	Działania na rzecz zwiększenia aktywności zawodowej osób młodych poprzez rozwój oferty i jakości obsługi przez publiczne służby zatrudnienia (PSZ). W II połowie 2023 r. i w 2024 r. urzędy pracy, wraz z partnerami lokalnymi, realizowały projekty pilotażowe z cyklu „Czas na młodych – punkty doradztwa dla młodzieży”. Celem projektów pilotażowych było wypracowanie i

	przetestowanie nowych metod wsparcia osób do 30 roku życia, w szczególności punktu kompleksowej obsługi osób młodych. Zrealizowano 76 projektów dofinansowanych z Funduszu Pracy na kwotę ponad 76 mln zł. Projekty realizowane były na terenie powiatów, w których udział osób młodych wśród zarejestrowanych bezrobotnych przekraczał średnią krajową. Punkty kompleksowej obsługi osób młodych przewidziane są jednak jako rozwiązanie stałe. Zgodnie z ustawą o rynku pracy i służbach zatrudnienia (podpisana przez Prezydenta RP, oczekuje na ogłoszenie w Dzienniku Ustaw RP) wojewódzkie urzędy pracy, powiatowe urzędy pracy lub Ochotnicze Hufce Pracy będą mogły utworzyć ze środków Funduszu pracy lub innych środków publicznych punkt obsługi osób młodych do 30 roku życia. Ustawa przewiduje również inne nowe rozwiązania na rzecz większej aktywizacji osób młodych na rynku pracy: utworzenie w powiatowych urzędach pracy (PUP) funkcję doradcy do spraw osób do 30 roku życia oraz realizację oceny kompetencji cyfrowych osób młodych w związku z ich rejestracją w PUP. Ustawa jest częścią kamienia milowego A51G KPO. Przewidywany termin wejścia tej ustawy w życie to II kw. 2025 r.
8.	Oprócz prac legislacyjnych, w ramach programu FERS realizowane są projekty mające na celu strategiczną koordynację wsparcia dla grup społecznych szczególnie wrażliwych na rynku pracy (osoby młode i długotrwale bezrobotni). W ramach tego typu projektów realizowany jest projekt niekonkurencyjny oraz dwa konkursy. Projekt niekonkurencyjny „Koordynacja wsparcia osób młodych i długotrwale bezrobotnych na rynku pracy i wzmocnienie jej skuteczności z poziomu krajowego” (FERS.01.02-IP.06- 0001/23) obejmuje: • realizację badań i analiz dot. sytuacji osób młodych i osób długotrwale bezrobotnych na rynku pracy, • stworzenie systemu monitorowania losów osób młodych i osób długotrwale bezrobotnych po zakończeniu wsparcia, • realizację działań informacyjno-promocyjnych skierowanych do osób młodych oraz osób długotrwale bezrobotnych na temat dostępnego wsparcia, • realizację badań ewaluacyjnych w zakresie efektów wsparcia dla osób młodych w ramach Gwarancji dla Młodzieży i efektów wsparcia osób długotrwale bezrobotnych w Polsce. Pierwszy konkurs pn. „Standardy wsparcia osób młodych oraz długotrwale bezrobotnych w urzędach pracy” (FERS.01.02-IP.06-004/24) ma doprowadzić do wypracowania na potrzeby powiatowych urzędów pracy: • standardów dotyczących dotarcia do osób młodych i metod wsparcia tej grupy docelowej, wynikających z Zalecenia Rady UE w sprawie Gwarancji dla Młodzieży (GdM), • standardów realizacji wsparcia skierowanego do osób długotrwale bezrobotnych, • standardów oceny cyfrowych kompetencji osób młodych. Drugi konkurs, stanowi uzupełnienie tych działań. W jego ramach opracowany ma być model punktów kompleksowej obsługi osób młodych i osób długotrwale bezrobotnych w wojewódzkich i powiatowych urzędach pracy (WUP i PUP). Projekty zostaną zrealizowane do 2028 r.

CSR 3 część 2: Wspieranie konkurencji w procedurach udzielania zamówień publicznych poprzez poprawę efektywności i zmniejszenie uciążliwości tych procedur, zwłaszcza dla MŚP – MRiTu/UZP.

1.	Projekt ustawy o certyfikacji wykonawców zamówień publicznych. Realizując postanowienia Polityki zakupowej państwa na lata 2022 – 2025 podjęto działania mające na celu ograniczenie obowiązków o charakterze formalnym w procesie udzielania zamówień publicznych. Kluczowym działaniem jest rozpoczęcie prac legislacyjnych dotyczących wprowadzenia do krajowego systemu zamówień publicznych rozwiązania w postaci certyfikacji wykonawców zamówień publicznych, która uprości weryfikację podmiotową wykonawców. Certyfikacja stwarza wykonawcom możliwość jednokrotnego przejścia szczegółowego procesu weryfikacji, który będzie kończył się
----	---

	wydaniem dokumentu (certyfikatu) potwierdzającego sytuację wykonawcy w zakresie przez niego wskazanym. Wykonawcy będą mogli posługiwać się certyfikatem w postępowaniach o udzielenie zamówienia, bez konieczności każdorazowego gromadzenia i składania innych dokumentów. Certyfikacja będzie miała charakter dobrowolny. Będzie ona dodatkową możliwością, a nie obowiązkiem wykonawcy. Wykonawcy nieposiadający certyfikatu będą brali udział w postępowaniach zamówieniowych na dotychczasowych zasadach.
2.	Prekonsultacje wewnętrzne i zewnętrzne projektu nowelizacji ustawy z 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych. Urząd Zamówień Publicznych przewiduje na rok 2025 prowadzenie prekonsultacji wewnętrznych i zewnętrznych, a po ich zakończeniu - przygotowanie, wszczęcie i prowadzenie (po uzyskaniu upoważnienia Ministra Rozwoju i Technologii) procesu legislacyjnego nowelizacji ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych w związku z przeglądem funkcjonowania tej ustawy. Podjęcie działań legislacyjnych związane jest m.in. z potrzebą poprawienia funkcjonowania przepisów ustawy Pzp w zakresie dalszego zwiększenia elastyczności i poprawy warunków sprzyjających dostępności, w tym dla MŚP, postępowań o udzielenie zamówienia publicznego.
3.	Szkolenia dla MŚP z zakresu zamówień publicznych. Od 2023 r. prowadzony jest szeroki program bezpłatnych szkoleń dla wykonawców z sektora MŚP, którzy dotychczas nie ubiegali się o zamówienia publiczne. Szkolenia od 2023 r. prowadzone są we wszystkich miastach wojewódzkich. W trakcie spotkań trenerzy, będący jednocześnie praktykami zamówień publicznych, prezentują najważniejsze przepisy, sposób ich interpretacji oraz omawiają inne praktyczne aspekty związane z ubieganiem się o zamówienia publiczne takie jak poszukiwanie informacji o zamówieniach publicznych, wyjaśnianie zagadnień związanych z posługiwaniem się narzędziami komunikacji elektronicznej w postępowaniach o udzielenie zamówienia, a także stałe poszerzanie znajomości poszczególnych procedur zamówieniowych.
4.	Platforma Internetowa pzp.gov.pl – moduł „Konsorcjum”. Przygotowano bezpłatną i ogólnodostępną platformę internetową (pzp.gov.pl) dedykowaną uczestnikom rynku zamówień publicznych, w szczególności wykonawcom MŚP, która będzie służyła budowie ich potencjału i kompetencji. Rolą platformy będzie m.in: • gromadzenie materiałów, wytycznych, dobrych praktyk i wiedzy z zakresu zamówień publicznych opracowanych w ramach wdrożenia polityki zakupowej; • umożliwienie praktykom wymiany wiedzy i doświadczenia w zakresie zamówień publicznych; • udostępnianie szkoleń w formie e-learning, które obejmą najważniejsze elementy systemu zamówień publicznych; • zapewnienie organom kontroli możliwości wymiany informacji o wynikach przeprowadzonych kontroli udzielania zamówień. Szczególne istotne znaczenie z punktu widzenia MŚP ma moduł „Konsorcjum”. Dzięki niemu wykonawcy poszukujący partnerów do współpracy przy realizacji zamówień – czy to w ramach konsorcjum, czy też podwykonawstwa – będą mieli zapewnioną możliwość publikacji stosownego ogłoszenia i nawiązania współpracy. Ułatwi to wykonawcom z sektora MŚP ubieganie się o udzielenie zamówienia publicznego. Udostępnienie platformy pzp.gov.pl dla użytkowników planowane jest w pierwszej połowie 2025 r.

CSR 3 część 3: Wspieranie inwestycji prywatnych poprzez propagowanie cyfryzacji przedsiębiorstw – MC/MRiT.

1.	Dokumenty programowe w zakresie wsparcia transformacji cyfrowej MŚP. Opracowanie Programu Transformacji Cyfrowej Przedsiębiorstw, który kompleksowo ujmie obecne problemy firm, związane z technologiami i cyberbezpieczeństwem, a także zaproponuje działania wpisujące się w osiągnięcie celów kluczowych z punktu widzenia polskiej gospodarki. Istotnym elementem Programu będzie również praca nad konieczną zmianą postrzegania cyfryzacji i edukacja w zakresie funkcjonowania w ciągłej zmianie, jaką jest transformacja cyfrowa. Program transformacji cyfrowej przedsiębiorstw jest obecnie opracowywany, a w następnym kroku po uzyskaniu akceptacji dla planu przez kierownictwo MRiT oraz RM, zostanie przekazany do realizacji.
-----------	---

2.	Narzędzia cyfrowe administracji publicznej wspierające przedsiębiorców 1. Portal biznes.gov.pl i Konto Przedsiębiorcy – serwis przeznaczony dla osób zamierzających rozpocząć i prowadzić działalność gospodarczą. Celem portalu jest pomoc w realizacji spraw związanych z założeniem i prowadzeniem działalności gospodarczej oraz uproszczenie formalności niezbędnych do założenia i prowadzenia działalności gospodarczej. Zawiera blisko 400 usług online, około 500 aktualnych artykułów dotyczących obowiązującego prawa, wymaganych procedur i formalności związanych z zakładaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej w Polsce i Unii, oraz Centrum Pomocy, czyli eksperci, którzy odpowiadają na pytania dotyczące prowadzenia biznesu. Projekt finansowany jest ze środków Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020 (POPC). 2. Elektroniczna umowa pracodawców z pracownikami lub zleceniobiorcami – cyfryzacja procesów kadrowych w przedsiębiorstwach, która usprawni proces prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce poprzez udostępnienie nowych cyfrowych usług i funkcjonalności. Projekt finansowany jest ze środków programu Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 (FERC). 3. BrandHub – rozbudowa portalu Trade.gov.pl o komponenty zapewniające wsparcie przedsiębiorców w rozwijaniu międzynarodowej działalności ecommerce oraz budowaniu strategii eksportu online. 4. Platforma Internetowa Polityki Zakupowej Państwa, której celem jest opracowanie i wdrożenie internetowego portalu wspierającego Politykę Zakupową Państwa na lata 2022 – 2025. Dzięki platformie przedsiębiorcy będą mogli pozyskać niezbędną wiedzę o procesach zakupowych instytucji publicznych, zgromadzoną w jednym miejscu. i skorzystać z dedykowanych e-usług.
3.	Wprowadzenie instrumentu „Cyfrowy start dla biznesu”, który będzie wspierał nowopowstałe firmy w rozwoju cyfrowym. Pakiet ten będzie składać się z propozycji rozwiązań cyfryzujących procesy biznesowe już na początku działania firmy i ułatwiających jej prowadzenie.
4.	Wsparcie doradcze w cyfrowej zmianie w firmie: 1. Kompleksowa usługa zmiany cyfrowej w firmie, sprofilowana pod potrzeby konkretnej firmy. Celem jest systemowe wsparcie firm w transformacji cyfrowej na każdym etapie tej ścieżki. Usługa będzie dostępna dla firm na każdym etapie rozwoju cyfrowego i spersonalizowana dla wyzwań danej firmy, oferując praktyczne rozwiązania, które pomogą nie tylko wdrażać nowe technologie, ale także lepiej zrozumieć ich potencjał i korzyści. Usługa będzie prowadzić użytkownika przez samoocenę poziomu cyfrowego firmy, uzyskanie spersonalizowanego planu transformacji, przez wsparcie mentorskie we wdrożeniu i monitorowaniu efektów zmian. 2. Program Firma Bezpieczna Cyfrowo, której celem jest wzmocnienie świadomości i podniesienie kompetencji cyfrowych (w szczególności cyberbezpieczeństwa) wśród właścicieli i pracowników MŚP oraz w konsekwencji wzrost poziomu ucyfrowienia i cyberbezpieczeństwa MŚP. 3. Wsparcie w ramach 11 Europejskich Hubów Innowacji Cyfrowych (EDIH), wybranych w konkursie Komisji Europejskiej w ramach programu „Cyfrowa Europa” (Digital Europe Programme) oraz w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027. Celem instrumentu jest zwiększanie konkurencyjności przedsiębiorstw w procesie transformacji cyfrowej, szczególnie w sektorze MŚP, w którym istnieje znaczne zapotrzebowanie w zakresie podniesienia poziomu adopcji najnowszych rozwiązań cyfrowych w działalności biznesowej. Zakres działań EDIH obejmuje: informacje i promocje (dotarcie do jak najszerszego grona przedsiębiorców z informacją o korzyściach płynących z zastosowania nowoczesnych technologii i transformacji cyfrowej); demonstracje (ekspertyzy techniczne, prototypowanie, testy demonstracyjne i symulacyjne); edukacje i szkolenia (transfer wiedzy z zakresu technologii ICT, nowe sposoby wytwarzania produktów i świadczenia usług z wykorzystaniem technologii cyfrowych, rozwój umiejętności); usługi doradcze (doskonalenie procesów biznesowych/produkcyjnych, produktów, usług z wykorzystaniem technologii cyfrowych, usługi proinnowacyjne, w tym doradztwo w zakresie finansowania innowacji); sieciowanie z innymi EDIH na terenie Europy.

	4. Innopoint - kompleksowa usługa informacyjna w zakresie oferty FENG, dzięki której przedsiębiorcy uzyskują kompleksowe informacje na temat dostępnych dla nich form wsparcia w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027. 5. TEF AI - Wsparcie w ramach Testing and Experimentation Facilities (TEF) – Agrifood TEF AI wybranego w konkursie Komisji Europejskiej w ramach programu „Cyfrowa Europa” (Digital Europe Programme) oraz w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021 -2027. Celem instrumentu jest zwiększanie konkurencyjności przedsiębiorstw w procesie transformacji cyfrowej w obszarze sztucznej inteligencji, szczególnie w sektorze MŚP a w rezultacie stymuluje zachowania przedsiębiorców i motywuje ich do podnoszenia kompetencji w tym obszarze. Usługi oferowane przez TEF AI mają w szczególności umożliwić przedsiębiorcom eksperymentowanie, testowanie oraz walidację rozwiązań AI zarówno w środowisku wirtualnym jak i rzeczywistym. Jednocześnie wsparcie tworzenia TEF pozwoli na włączenie się do transgranicznej sieci testów i eksperymentowania sztucznej inteligencji, monitorowania, walidacji i certyfikacji tej technologii.
5.	Kampania uświadamiająca korzyści z cyfryzacji Kampania edukacyjno-informacyjna dla przedsiębiorców upowszechniająca korzyści płynące z technologii cyfrowych. Jej celem jest podniesienie powszechnej świadomości o korzyściach płynących z technologii cyfrowych wśród przedsiębiorców i ich pracowników, w szczególności w zakresie e-usług publicznych, wiedzy na temat cyberbezpieczeństwa i wykorzystania technologii cyfrowych. Kampania będzie trwała w latach 2025-2027 i obejmie: kampanie internetowe, kampanie PR oraz 20 akcji specjalnych. Projekt finansowany jest ze środków programu Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 (FERC).
6.	18 grudnia 2024 r. zostało wydane rozporządzenie Ministra Cyfryzacji w sprawie szczegółowych warunków oraz trybu udzielania pomocy de minimis w ramach programu „Cyfrowa Europa”. W jego ramach przedsiębiorcy będą mogli ubiegać się o wsparcie finansowe na pięć kluczowych działań: • rozwój produktu, • rozwój usługi, • stworzenie nowego produktu lub usługi, • zwiększenie rozpoznawalności swoich produktów lub usług, • certyfikację produktów lub usług, w tym przygotowanie do tego procesu. Na ten cel przeznaczono 1,8 mln euro, pochodzących z Programu Cyfrowa Europa oraz budżetu państwa. Nabór wniosków zostanie ogłoszony na przełomie pierwszego i drugiego kwartału tego roku i będzie prowadzony przez Centrum Projektów Polska Cyfrowa we współpracy z Krajowym Centrum Kompetencji Cyberbezpieczeństwa. Wsparcie pozwoli na zwiększenie dostępności do cyberbezpiecznych produktów i usług oraz pozwoli wprowadzić na rynek nowe usługi tego typu. Poprzez certyfikację producenci będą mogli uzyskać zewnętrzne potwierdzenie, że ich produkt lub usługa spełnia odpowiednie wymagania określone w obecnie funkcjonujących programach certyfikacji. Udzielona pomoc de minimis pozwoli tym przedsiębiorcom działającym w obszarze cyberbezpieczeństwa zwiększyć swoją rozpoznawalność i rozpropagować swoje produkty, również w innych krajach Unii Europejskiej, co przyczyni się do wzrostu cyberbezpieczeństwa w tym szczególnie istotnym obszarze. Należy podkreślić, że cyberbezpieczeństwo jest obszarem wymagającym znacznych nakładów finansowych, w związku z czym jest szczególnie istotne, by stworzyć mikro-, małym i średnim przedsiębiorcom w tym obszarze odpowiednie warunki dla dalszego wzrostu. Jest to korzystne zarówno ze względu na cyberbezpieczeństwo, jak i konkurencyjność gospodarki.
7.	Ministerstwo Cyfryzacji pracuje nad projektem ustawy o systemach sztucznej inteligencji. Celem projektowanej ustawy jest stworzenie systemu sprawowania nadzoru nad systemami sztucznej inteligencji w Polsce zgodnego z ramami prawnymi ustanowionymi rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie

	sztucznej inteligencji). W lutym 2025 r. projekt ustawy trafił do powtórnych uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji publicznych.
8.	Projekty IPCEI-CIS. W 2024 r. został przeprowadzony i rozstrzygnięty nabór na projekty IPCEI-CIS, które służą opracowaniu i wdrożeniu innowacyjnych na skalę światową technologii przetwarzania w chmurze. Zawarto 5 umów o dofinansowanie, na łączną kwotę ok. 240 mln zł. Inwestycje są sfinansowane w ramach KPO i wiązały się z osiągnięciem kamienia milowego C27G.

CSR 4 część 1: Podjęcie działań w celu przyspieszenia stopniowego wycofywania paliw kopalnych w sektorze ciepłowniczym poprzez przechodzenie na energię ze źródeł odnawialnych - MKiŚ.

1.	Krajowy Plan w dziedzinie Energii i Klimatu do 2030 r. Obecnie opracowywany jest Krajowy Plan w dziedzinie Energii i Klimatu do 2030 r. (aktualizacja KPEiK z 2019 r.) wskazujący nowe kierunki transformacji klimatyczno-energetycznej, w tym referujący do stopniowego wycofywania paliw kopalnych w sektorze ciepłowniczym. Planowane jest przyjęcie ww. dokumentu przez Radę Ministrów w II kwartale 2025 roku, następnie przekazanie do KE.
2.	Nowelizacja Ustawy o promowaniu energii elektrycznej z wysokosprawnej kogeneracji. Ze wsparcia wyłączą się ciepło użytkowe w kogeneracji wytworzone w jednostce kogeneracji opalanej paliwami węglowym. Zmiany zostały wprowadzone wraz z Art. 5 ustawy z dnia 27 listopada 2024 r. o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2024 poz. 1847).
3.	Strategia dla ciepłownictwa do 2030 roku z perspektywą do 2040 roku. Trwają prace nad dokumentem. Celem Strategii dla Ciepłownictwa jest sformułowanie ram oraz wyznaczenie kierunków sprawiedliwej transformacji sektora ciepłowniczego dla zapewnienia jego zrównoważonego i efektywnego rozwoju opartego na nisko- i zeroemisyjnych źródłach energii, z uwzględnieniem lokalnego potencjału oraz bezpieczeństwa dostaw do odbiorców po akceptowalnych społecznie kosztach. Strategia ukierunkowana jest na: redukcję emisji gazów cieplarnianych, zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii, poprawę efektywności energetycznej, ograniczenie zjawiska niskiej emisji. Jednym z kierunków strategicznych jest stopniowa elektryfikacja ciepłownictwa systemowego i ogrzewnictwa indywidualnego poprzez wykorzystanie efektywnych pomp ciepła oraz kotłów elektrodowych zasilanych z odnawialnych źródeł energii oraz technologii magazynowania energii. Strategia dla Ciepłownictwa uwzględnia cele i założenia wynikające z polityki Unii Europejskiej, w tym pakietu Fit for 55. Jednym z celów strategii jest odejście od węgla w 2040 r. w ciepłownictwie systemowym. Główne cele i założenia na rok 2030: • udział 35,4% OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie ogółem – cel obowiązkowy, który wynika z przyjętego w dyrektywie RED wymaganego wzrostu OZE o 0,8 p.p. rocznie w latach 2021 – 2025 oraz 1,1 p.p. rocznie w latach 2026 – 2030; • udział 16,3%, OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie systemowym – cel indykatorywny, który wynika z przyjętego w dyrektywie RED wzrostu udziału OZE, o nie mniej niż 2,2 p.p. rocznie, w odniesieniu do bazowego roku 2020; • wzrost udziału OZE w każdym systemie o co najmniej 2,2 % rocznie.

CSR 4 część 2: Poprawienie polityk w zakresie ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów wodnych w celu zapewnienia długoterminowego zrównoważonego charakteru sektorów, które są zależne od usług ekosystemowych – MI/MRiRW/MKiŚ.

1.	Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa, typ operacji „Zarządzanie zasobami wodnymi” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Działanie skierowane do Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (inwestycje w zakresie budowy, przebudowy lub remontu urządzeń wodnych lub budowli hydrotechnicznych na ciekach wodnych naturalnych albo sztucznych) oraz gmin (wsparcie na budowę lub przebudowę otwartych zbiorników retencyjnych o powierzchni nieprzekraczającej 5000 m² oraz głębokości nieprzekraczającej 3 m od naturalnej powierzchni terenu). Działanie zostało zaprojektowane w ramach tzw. PROW przejściowego (realizacja PROW została wydłużona o kolejne 2 lata (tj. 2021-2022)), jako działanie uzupełniające Program. Pierwsze nabory wniosków przeprowadzono w czwartym kwartale 2023 roku. W roku 2024 roku nastąpiła intensyfikacja działań wdrożeniowych. W zakresie wsparcia skierowanego do PGW Wody Polskie w każdym województwie w tym samym czasie odbył się jeden nabór wniosków. W jego wyniku w 2024 roku zawarto 15 umów o przyznanie pomocy na kwotę 130,6 mln zł, co stanowi 99% limitu dostępnych środków. W zakresie wsparcia skierowanego do gmin na budowę lub przebudowę otwartych zbiorników retencyjnych województwa miały dowolność w ogłaszaniu terminów i ilości przeprowadzanych naborów wniosków. Gminy złożyły 803 wnioski o przyznanie pomocy. Zawarto 506 umów na kwotę 202,5 mln zł, co stanowi 74% limitu dostępnych środków. Najwięcej umów zawarto w województwach: mazowieckim - 73, lubelskim - 60, podlaskim - 54, łódzkim - 52, warmińsko - mazurskim - 47. W województwie zachodniopomorskim nie złożono żadnego wniosku. W 2024 roku złożono wnioski o płatność na kwotę 10 mln zł co stanowi ok 4% limitu dostępnych środków.
2.	W ramach KPO realizowana jest inwestycja B3.3.1 „Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich”. Inwestycja w jednym z obszarów dedykowana jest gminom, gdzie wsparciem są objęte prace związane z budową, przebudową, odbudową, rozbudową urządzeń melioracji wodnych oraz urządzeń wodnych, w szczególności ograniczających odpływ wody, z uwzględnieniem jej retencjonowania dla przeciwdziałania skutkom suszy. Termin zakończenia inwestycji to IV kwartał 2025 r.
3.	Projekt Planu inwestycyjnego sektora górniczego mający na celu obniżenie zasolenia wód rzeki Odry. Aby zapobiec powtórzeniu katastrofy ekologicznej z 2022 r. na rzece Odrze, obecnie opracowywany jest plan mający na celu zapewnienie trwałego bezpieczeństwa ekosystemu rzeki Odry poprzez wdrożenie działań systemowych dotyczących pierwotnej przyczyny tej katastrofy (tj. obniżenie zasolenia wód rzeki Odry).
4.	Koordinowanie działań kryzysowych w zakresie ochrony ekosystemu rzeki Odry Międzyresortowy Zespół ds. Odry opracowuje rekomendacje w celu ochrony ekosystemu rzeki. Wsparciem dla Zespołu jest „Procedura zarządzania kryzysowego związanego z zakwitami złotej algi”, oparta na doświadczeniach z lat 2022-2024. Dokument zawiera schematy postępowania w różnych wariantach kryzysowych. Ponadto, cotygodniowy monitoring dostarcza wiedzy na temat liczebności złotej algi w krytycznych punktach na rzece Odrze, co pozwala Zespołowi na podejmowanie właściwych działań zaradczych.

Źródło: Ministerstwo Rozwoju i Technologii.

Załącznik 2. Wdrażanie Europejskiego filara praw socjalnych– główne działania i ich szacunkowy wpływ²⁶

Zasada EFPS	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
1. Kształcenie i uczenie się przez całe życie	W ramach reformy publicznych służb zatrudnienia (nowa ustawa o rynku pracy i służbach zatrudnienia podpisana przez Prezydenta RP, oczekuje na ogłoszenie w Dzienniku Ustaw RP) przewiduje się: 1. Rozszerzenie dostępu do form wsparcia oferowanych przez publiczne służby zatrudnienia, ułatwienie nabywania wiedzy, umiejętności i kwalifikacji osobom bezrobotnym i poszukującym pracy, w tym osobom pracującym. 2. Wprowadzenie nowych form wsparcia, w tym bonu na kształcenie ustawiczne i pożyczki edukacyjnej z możliwością częściowego umorzenia. 3. Zwiększenie dostępności Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS) – środki na kształcenie ustawiczne będą mogli otrzymać, nie tylko – jak dotychczas – pracodawcy, ale także samozatrudnieni. 4. Rozszerzenie kategorii osób pracujących, które mogą skorzystać z kształcenia ustawicznego finansowanego z KFS o osoby wykonujące pracę na podstawie umów cywilno-prawnych. Inne działania: 1. Wyposażenie szkół/instytucji w odpowiednie urządzenia i infrastrukturę ICT w celu poprawy ogólnej wydajności systemów edukacji. 2. Program E-kompetencje (w ramach drugiego etapu inwestycji C2.1.3 „E-kompetencje”, finansowanych z KPO). 3. Systemowe wsparcie edukacji cyfrowej dorosłych użytkowników ICT – Kluby Rozwoju Cyfrowego.	1. Wzrost liczby osób korzystających ze wsparcia publicznych służb zatrudnienia, w tym instrumentów rozwoju zasobów ludzkich. 2. Aktywizacja niewykorzystywanych dotąd zasobów pracy. 3. Lepsze zaspokajanie zapotrzebowania pracodawców na umiejętności i kompetencje. 4. Wzrost efektywności pracy. Inne działania: 1. Wsparcie organów prowadzących szkoły (w tym prowadzących kształcenie zawodowe) oraz placówek oświatowych w finansowaniu potrzeb inwestycyjnych w infrastrukturę cyfrową. 2. Przeszkolenie do 30 czerwca 2026 r. co najmniej 323 tys. osób (z tego 40% to obywatele potrzebujący podstawowych umiejętności cyfrowych, 20% to urzędnicy publiczni, 20% to osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem, a pozostałe 20% to edukatorzy i nauczyciele). 3. Podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych społeczeństwa, poprzez stworzenie na szczeblu lokalnym systemowego wsparcia osób dorosłych w nabywaniu i doskonaleniu umiejętności cyfrowych.
2. Równouprawnienie płci	1. Trwają prace zmierzające do wdrożenia przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/970 z dnia 10 maja 2023 r. w sprawie wzmocnienia stosowania zasady równości wynagrodzeń dla	1. Wzmocnienie stosowania zasady równości wynagrodzeń dla mężczyzn i kobiet za taką samą pracę lub pracę o takiej samej wartości.

²⁶ Tabela, co do zasady, obejmuje działania z 2024-2025 r. dotyczące realizacji konkretnych zasad EFPS.

Zasada EFPS	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	mężczyzn i kobiet za taką samą pracę lub za pracę o takiej samej wartości za pośrednictwem mechanizmów przejrzystości wynagrodzeń oraz mechanizmów egzekwowania. 2. Krajowy Program Działań na rzecz Równego Traktowania na lata 2022-2030. 3. Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2024-2030.	2. Wyeliminowanie dyskryminacji z życia społecznego w Polsce, podnoszenie świadomości społecznej w zakresie równego traktowania. 3. Ochrona i udzielanie pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, zwiększenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.
3. Równe szanse	1. Program „Aktywny Maluch” (patrz zasada nr 11) 2. Program „Aktywny Rodzic” (patrz zasada nr 11)	1. (patrz zasada nr 11) 2. (patrz zasada nr 11)
4. Aktywne wsparcie na rzecz zatrudnienia	1. Pomoc w znalezieniu pracy, przede wszystkim przez pośrednictwo pracy oraz poradnictwo zawodowe. 2. Pomoc w rozwoju zawodowym przez oferowane szkolenia, sfinansowanie studiów podyplomowych. 3. Pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego poprzez oferowane staże, przygotowanie zawodowe dorosłych. 4. Pomoc w podjęciu zatrudnienia subsydiowanego u pracodawcy przez skierowanie do pracy na refundowane stanowiska pracy. 5. Skierowanie do udziału w programie specjalnym w przypadku, gdy istnieje konieczność zastosowania niestandardowych form wsparcia. 6. Pomoc finansową w podjęciu działalności gospodarczej, pozwalającą również na pokrycie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa niezbędnego dla osoby zakładającej własną firmę.	Dążenie do uzyskania trwałego zatrudnienia przez osoby bezrobotne. Ułatwienie osobom bezrobotnym podjęcia zatrudnienia krótkotrwałego, które w konsekwencji zwiększy szanse tych osób na podjęcie trwałego zatrudnienia w przyszłości.
5. Bezpieczne i elastyczne zatrudnienie	1. Ustawa z dnia 1 grudnia 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (weszła w życie z dniem 21 lutego 2023 r., a część przepisów z dniem 7 kwietnia 2023 r., w tym te dotyczące pracy zdalnej) wprowadziła do Kodeksu pracy rozwiązania prawne umożliwiające wykonywanie pracy zdalnej. Rozwiązania w zakresie pracy zdalnej zastąpiły dotychczasowe przepisy dotyczące telepracy.	1. Praca zdalna jest istotna dla pracowników w szczególności ze względów rodzinnych, m.in. umożliwia godzenie pracy zawodowej z obowiązkami rodzinnymi w sytuacji, gdy np. pracownik nie ma możliwości zapewnienia opieki nad dziećmi w razie ich choroby. Oczekuje się, że przepisy o pracy zdalnej pomogą w lepszym godzeniu obowiązków rodzinnych i zawodowych, a także zapewnią wsparcie w znalezieniu stałego zatrudnienia osobom należącym do grup o niższych wskaźnikach aktywności zawodowej (ze względu na wypełnianie obowiązków rodzinnych i opiekuńczych, a także miejsce

Zasada EFPS	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	2. Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (weszła w życie z dniem 26 kwietnia 2023 r.) wdrożyła do polskiego porządku prawnego postanowienia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1158 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów oraz uchylającej dyrektywę Rady 2010/18/UE oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1152 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie przejrzystych i przewidywalnych warunków pracy w Unii Europejskiej. 3. Na forum UE 23 października 2024 r. przyjęto dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie poprawy warunków pracy za	zamieszkania utrudniające dojazd do miejsca pracy). 2. Działania z zakresu work-life balance mogą przyczynić się do wsparcia kobiet na rynku pracy, równego podziału obowiązków opiekuńczych między mężczyzn i kobiety oraz zmniejszania różnic w wynagradzaniu kobiet i mężczyzn. Korzystanie przez ojców z regulacji w zakresie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, takich jak urlopy lub elastyczna organizacja pracy, ma pozytywny wpływ na ograniczenie ilości nieodpłatnej pracy w rodzinie wykonywanej przez kobiety i pozostawia im więcej czasu na pracę za wynagrodzeniem. Poprawa warunków pracy poprzez zapewnienie bardziej przejrzystego i przewidywalnego zatrudnienia. Implementacja dyrektywy w sprawie przejrzystych i przewidywalnych warunków pracy w UE do krajowego porządku prawnego skutkowałą wprowadzeniem kilku istotnych zmian, z których najważniejsze to: • rozszerzenie zakresu informacji o warunkach zatrudnienia pracownika – o dodatkowe elementy takie jak, np. informacja o prawie pracownika do szkoleń, jeżeli pracodawca je zapewnia, w szczególności o ogólnych zasadach polityki szkoleniowej pracodawcy, czy o wymiarze płatnego urlopu przysługującego pracownikowi. • zapewnienie pracownikowi zatrudnionemu u danego pracodawcy co najmniej 6 miesięcy prawa do wystąpienia (raz w roku kalendarzowym) o zmianę rodzaju umowy o pracę na umowę o pracę na czas nieokreślony lub o bardziej przewidywalne i bezpieczne warunki pracy oraz otrzymania pisemnej odpowiedzi na ten wniosek w terminie 1 miesiąca od otrzymania wniosku, w razie nieuwzględnienia wniosku wraz z uzasadnieniem; • w zakresie umowy o pracę na okres próbny: zapewnienie, iż długość okresu próbnego będzie współmierna do przewidywanego czasu trwania umowy o pracę na czas określony i do rodzaju pracy. 3. Jedno z kluczowych rozwiązań w dyrektywie w sprawie poprawy warunków pracy za pośrednictwem platform ma ułatwić określanie prawidłowego statusu zatrudnienia osób wykonujących pracę za pośrednictwem

Zasada EFPS	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	pośrednictwem platform. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/2831 z dnia 23 października 2024 r. w sprawie poprawy warunków pracy za pośrednictwem platform została opublikowana w Dzienniku Urzędowym UE 11 listopada 2024 r. i weszła w życie 1 grudnia 2024 r. W MRPiPS trwają prace zmierzające do wdrożenia tej dyrektywy.	cyfrowych platform pracy na podstawie okoliczności faktycznych związanych z rzeczywistym wykonywaniem pracy. W tym celu państwa członkowskie mają wprowadzić wzruszalne domniemanie istnienia stosunku pracy. Dzięki temu rozwiązaniu osoby, które uważają, że są pracownikami, choć zawarły umowę cywilnoprawną z platformą lub z pośrednikiem, albo wcale nie mają umowy, zyskają ułatwienia w zakresie określania właściwego statusu zatrudnienia, czyli stwierdzenia, że wykonują pracę w ramach stosunku pracy. Cyfrowa platforma pracy, jeśli będzie chciała wykazać, że dana osoba nie jest pracownikiem zgodnie z prawem krajowym, umowami zbiorowymi lub praktyką obowiązującymi w państwach członkowskich i z uwzględnieniem orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE, będzie musiała to udowodnić. Jeśli dojdzie do zmiany statusu i ustalenia istnienia stosunku pracy dana osoba uzyska uprawnienia pracownicze, w tym zabezpieczenie społeczne jak pracownicy. Dyrektywa ma także na celu dążenie do zapewnienia sprawiedliwości, przejrzystości i rozliczalności w zarządzaniu algorytmicznym w kontekście pracy za pośrednictwem platform internetowych. W szczególności dyrektywa nakłada na platformy obowiązek informowania osób świadczących pracę za pośrednictwem platform i ich przedstawicieli o użyciu i podstawowych funkcjach stosowanych przez platformę zautomatyzowanych systemów monitorowania lub podejmowania decyzji, które w znaczący sposób mogą wpływać na ich warunki pracy. Ponadto dyrektywa zobowiązuje platformy do zatrudnienia osoby do monitorowania zautomatyzowanych systemów i możliwości uzyskania uzasadnienia oraz odwołania od decyzji podjętej przez te systemy lub przy ich wsparciu.
6. Wynagrodzenia	1. Dokonano zmiany wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz minimalnej stawki godzinowej dla wybranych umów cywilnoprawnych. Od 1.01.2025 r. wynoszą one odpowiednio 4.666 zł oraz 30 zł 50 gr za godzinę. Coroczna zmiana wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz minimalnej stawki godzinowej dokonywana jest na zasadach określonych w ustawie z dnia 10	1. Prawo pracownika do otrzymywania wynagrodzenia za pracę w godziwej wysokości, stanowi jedną z kluczowych zasad prawa pracy (art. 13 Kodeksu pracy). Wynagrodzenie minimalne za pracę stanowi szczególną kategorię wynagrodzenia. Pełni funkcję ochronną, gwarantując minimalny poziom wynagrodzenia każdemu pracownikowi, niezależnie od posiadanych kwalifikacji, zaszczerowania osobistego, a także składników

Zasada EFPS	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2024 r. poz. 1773), z uwzględnieniem występujących w danym okresie uwarunkowań społeczno-gospodarczych, w tym prognozowanych i faktycznych wielkości makroekonomicznych, jak np. wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych czy przyrost realnego produktu krajowego brutto. Zgodnie z przepisami ustawy, wysokości ww. gwarancji płacowych są corocznie przedmiotem negocjacji przedstawicieli strony rządowej, strony pracowników oraz strony pracodawców na forum Rady Dialogu Społecznego. 2. Trwają prace nad projektem ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, wdrażającym do polskiego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2041 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie adekwatnych wynagrodzeń minimalnych w Unii Europejskiej.	wynagrodzenia, systemu i rozkładu czasu pracy stosowanych u danego pracodawcy, jak również szczególnych właściwości czy warunków świadczenia pracy. Minimalne wynagrodzenie odgrywa istotną rolę w ograniczaniu ubóstwa i zmniejszaniu nierówności dochodowych. Chroni pracowników przed nieproporcjonalnie niskim (niesprawiedliwym) wynagrodzeniem za wykonaną pracę. Podwyżka minimalnego wynagrodzenia za pracę pozwala utrzymać siłę nabywczą wynagrodzeń osób najmniej zarabiających, przyczynia się do wzmocnienia zachęt do podejmowania pracy. Minimalne wynagrodzenie za pracę w kwocie 4.666 zł oznacza wzrost o 366 zł / 8,5% w stosunku do obowiązującego w II połowie 2024 r. (4.300 zł), analogicznie minimalna stawka godzinowa w kwocie 30,50 zł oznacza wzrost o 2 zł 40 gr (w odniesieniu do 28,10 zł). 2. W projekcie ustawy zawarto m.in.: - zapisy o okresowej aktualizacji wysokości ustawowego minimalnego wynagrodzenia za pracę z wykorzystaniem 4 kryteriów, - wskazano wartość referencyjną stosowaną do corocznej oceny adekwatności minimalnego wynagrodzenia za pracę, - podkreślono rolę partnerów społecznych w sprawach związanych z minimalnym wynagrodzeniem za pracę oraz wyznaczono organ doradczy.
7. Informacje o warunkach zatrudnienia i ochrona w przypadku zwolnień	1. Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (weszła w życie z dniem 26 kwietnia 2023 r.) wdrożyła do polskiego porządku prawnego postanowienia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1152 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie przejrzystych i przewidywalnych warunków pracy w Unii Europejskiej.	1. Poprawa warunków pracy poprzez zapewnienie bardziej przejrzystego i przewidywalnego zatrudnienia. Implementacja dyrektywy w sprawie przejrzystych i przewidywalnych warunków pracy w UE do krajowego porządku prawnego skutkowałą wprowadzeniem kilku istotnych zmian, z których najważniejsze to: • rozszerzenie zakresu informacji o warunkach zatrudnienia pracownika – o dodatkowe elementy takie jak, np. informacja o prawie pracownika do szkoleń, jeżeli pracodawca je zapewnia, w szczególności o ogólnych zasadach polityki szkoleniowej pracodawcy, czy o wymiarze płatnego urlopu przysługującego pracownikowi; • zapewnienie pracownikowi zatrudnionemu u danego pracodawcy co

Zasada EFPS	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
		najmniej 6 miesięcy prawa do wystąpienia (raz w roku kalendarzowym) o zmianę rodzaju umowy o pracę na umowę o pracę na czas nieokreślony lub o bardziej przewidywalne i bezpieczne warunki pracy oraz otrzymania pisemnej odpowiedzi na ten wniosek w terminie 1 miesiąca od otrzymania wniosku, w razie nieuwzględnienia wniosku wraz z uzasadnieniem; • w zakresie umowy o pracę na okres próbny: zapewnienie, iż długość okresu próbnego będzie współmierna do przewidywanego czasu trwania umowy o pracę na czas określony i do rodzaju pracy.
8. Dialog społeczny i społeczne zaangażowanie pracowników	1. Projekt ustawy o układach zbiorowych pracy i porozumieniach zbiorowych. 2. Rewizja dyrektywy o europejskich radach zakładowych (Projekt dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę 2009/38/WE w zakresie ustanawiania i działania europejskich rad zakładowych oraz skutecznego egzekwowania prawa do ponadnarodowego informowania i konsultacji). 3. Projekt ustawy o zmianie ustawy o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego.	1. Projekt ustawy ma na celu promowanie rokowań zbiorowych oraz zwiększenie zasięgu układów zbiorowych. Ustawa wdraża przepisy Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2041 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie adekwatnych wynagrodzeń minimalnych w Unii Europejskiej – w obszarze promowania rokowań zbiorowych. 2. Celem projektu dyrektywy jest poprawa skuteczności ram informowania i konsultowania pracowników na poziomie ponadnarodowym. W szczególności inicjatywa legislacyjna ma na celu: a) uniknięcie nieuzasadnionych różnic w minimalnych prawach pracowników do informacji i konsultacji na poziomie ponadnarodowym; b) zapewnienie sprawnego i skutecznego tworzenia europejskich rad zakładowych (w tym równowagi w reprezentacji płci); c) zapewnienie odpowiednich zasobów dla europejskich rad zakładowych i skuteczny proces informowania ich i konsultacji; d) promowanie skuteczniejszego egzekwowania dyrektywy, w tym przez dostęp przedstawicieli pracowników do wymiaru sprawiedliwości oraz skuteczne, odstraszające i proporcjonalne sankcje. 3. Projekt ustawy ma na celu urealnienie kryteriów reprezentatywności organizacji pracodawców oraz stworzenie nowej formuły ustalania składu Rady Dialogu Społecznego. Zakładanym skutkiem nowelizacji jest zrównoważenie pozycji reprezentatywnych organizacji związków zawodowych i reprezentatywnych organizacji pracodawców w RDS. Wypracowanie nowych kryteriów stwierdzania reprezentatywności pozwoli na ożywienie dialogu społecznego i poprawę funkcjonowania Rady. Będzie również przeciwdziało

Zasada EFPS	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
		patowi decyzyjnemu co do podziału liczby przedstawicieli.
9. Równowaga między życiem zawodowym a prywatnym	1. Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (weszła w życie z dniem 21 lutego 2023r., a część przepisów z dniem 7kwietnia 2023 r., w tym te dotyczące pracy zdalnej) wprowadziła do Kodeksu pracy rozwiązania prawne umożliwiające wykonywanie pracy zdalnej. Rozwiązania w zakresie pracy zdalnej zastąpiły dotychczasowe przepisy dotyczące telepracy. 2. Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (weszła w życie z dniem 26 kwietnia 2023 r.) wdrożyła do polskiego porządku prawnego postanowienia dyrektywy w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów. 3. Uzupełniający urlop macierzyński został wprowadzony ustawą z dnia 6 grudnia 2024 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2024 r. poz. 1871) i wszedł w życie 19 marca 2025 r.	1. Praca zdalna jest istotna dla pracowników w szczególności ze względów rodzinnych, m.in. umożliwia godzenie pracy zawodowej z obowiązkami rodzinnymi w sytuacji, gdy np. pracownik nie ma możliwości zapewnienia opieki nad dziećmi w razie ich choroby. Przepisy o pracy zdalnej pomogą w jeszcze lepszym godzeniu obowiązków rodzinnych i zawodowych, a także zapewnią wsparcie w znalezieniu stałego zatrudnienia osobom należącym do grup o niższych wskaźnikach aktywności zawodowej (ze względu na wypełnianie obowiązków rodzinnych i opiekuńczych, a także miejsce zamieszkania utrudniające dojazd do miejsca pracy). 2-3 Działania z zakresu work-life balance mogą przyczynić się do wsparcia kobiet na rynku pracy, równego podziału obowiązków opiekuńczych między mężczyzn i kobiety oraz zmniejszania różnic w wynagradzaniu kobiet i mężczyzn. Korzystanie przez ojców z regulacji w zakresie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, takich jak urlopy lub elastyczna organizacja pracy, ma pozytywny wpływ na ograniczenie ilości nieodpłatnej pracy w rodzinie wykonywanej przez kobiety i pozostawia im więcej czasu na pracę za wynagrodzeniem.
10. Zdrowe, bezpieczne i dobrze dostosowane środowisko pracy oraz ochrona danych	1. Realizacja programu wieloletniego pn. Rządowy Program Poprawy Bezpieczeństwa i Warunków Pracy. W latach 2023-2025 realizowany był etap VI ww. programu. Planowane jest przygotowanie VII etapu ww. programu na lata 2026-2028.	1. Celem Programu jest opracowanie innowacyjnych rozwiązań organizacyjnych i technicznych, ukierunkowanych na rozwój zasobów ludzkich oraz nowych wyrobów, technologii, metod i systemów zarządzania, których wykorzystanie przyczyni się do znaczącego ograniczenia liczby osób zatrudnionych w warunkach narażenia na czynniki niebezpieczne, szkodliwe i uciążliwe oraz ograniczenia liczby wypadków przy pracy, chorób zawodowych i wynikających z tego strat ekonomicznych i społecznych. W ramach VI etapu jest realizowanych: - 67 zadań w zakresie służb państwowych (część A Programu), - 42 projekty w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych (część B Programu).
11. Opieka nad dziećmi i wsparcie dla dzieci	1. Wprowadzenie programu „Rodzina 800+” (od 1 stycznia 2024 r. zmiana z programu „Rodzina 500+”).	1. Lepsza sytuacja materialna dzieci i rodzin z dziećmi.

Zasada EFPS	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	2. Wprowadzenie programu „Aktywny rodzic” (od 1 października 2024 r.). 3. Modyfikacja programu „Aktywny Maluch” oraz wprowadzenie programu „Aktywny Dzienny Opiekun”. 4. realizacja zadań z ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa: - finansowanie pobytu dzieci - obywateli Ukrainy umieszczonych polskim systemie pieczy zastępczej; - zatrudnienie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) osoby do pomocy dla opiekuna tymczasowego w sytuacji, gdy ten ma pod opieką więcej niż 15 dzieci; - pomoc psychologiczna, pomoc wolontariuszy, pomoc tłumaczy lub pomoc przy załatwianiu spraw urzędowych; - prowadzenie przez PCPR ewidencji małoletnich obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium RP bez opieki osoby sprawującej faktyczną pieczę nad nimi oraz małoletnich obywateli Ukrainy, który przybył na terytorium RP i przed przybyciem były umieszczone w pieczy zastępczej na terytorium Ukrainy; - koszty obsługi dla powiatu z tytułu przekazania opiekunowi tymczasowemu świadczeń i dofinansowania w formie rzeczowej lub w formie opłacania usług. 5. finansowanie pobytu w pieczy zastępczej małoletnich dzieci cudzoziemskich bez opieki 6. finansowanie pobytu w pieczy zastępczej dzieci niemających miejsca zamieszkania na terytorium RP, ale przebywających na terytorium RP oraz osób umieszczonych w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego za zgodą sądu polskiego. 7. W 2024 r. na wsparcie dla samorządów szczebla gminy i powiatu – w ramach programów rządowych przeznaczono 110 mln zł z Funduszu Pracy. Składały się na to dwa Programy rządowe : a) Rządowy program wspierania rodziny „Asystent rodziny w 2024 r.” (alokacja do 70 mln zł). Celem Programu było wsparcie realizacji zadań wykonywanych przez asystentów rodziny, w tym	2. Większe wsparcie dla rodziców dzieci w wieku do lat 3. 3. Tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat, w szczególności w gminach, które dotychczas pozbawione były instytucjonalnych form opieki na dziećmi do lat 3. 4. W 2024 roku wydatkowano na wymienione zadania kwotę 29 mln zł. 5. w 2024 roku wydatkowano na wymienione zadania kwotę 10,5 mln zł. 6. w 2024 roku wydatkowano na wymienione zadania kwotę 2,8 mln zł. 7. Alokacja – do 110 mln zł z Funduszu Pracy

Zasada EFPS	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	również zadań, o których mowa w ustawie o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”; b) „Rządowy program wsparcia powiatu w organizacji i tworzeniu rodzinnych form pieczy zastępczej w 2024 roku” (alokacja do 40 mln zł). Celem Programu było wsparcie powiatów w realizacji zadań własnych w zakresie systemu rodzinnej pieczy zastępczej.	
12. Ochrona socjalna	1. Obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla m.in. pracowników oraz osób prowadzących pozarolniczą działalność na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 350). 2. Od 19 marca 2025 r. weszły w życie przepisy wprowadzające zasiłek macierzyński za okres uzupełniającego urlopu macierzyńskiego: – ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w	1. Pracownicy jak i osoby samozatrudnione podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Liczba pracowników podlegających obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym (stan na 31 grudnia 2024): a) pracownicy: 11,6 mln osób, b) osoby prowadzące pozarolniczą działalność: 1,8 mln osób. Jedyną różnicą pomiędzy pracownikami i osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność jest charakter ubezpieczenia chorobowego. Dla pierwszej grupy ma ono charakter obowiązkowy, natomiast dla drugiej – charakter dobrowolny. Dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego na 31 grudnia 2024 r. zgłosiło się ponad 1,4 mln osób prowadzących pozarolniczą działalność, co stanowi 80% wszystkich tych osób zgłoszonych do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych (ubezpieczony występujący tylko raz, bez względu na liczbę kodów tytułów, z jakimi jest ubezpieczony. Ubezpieczenie wypadkowe jest dla obu grup ubezpieczonych obowiązkowe. W Polsce nie funkcjonuje odrębny kod tytułu ubezpieczeń dla osób samozatrudnionych, istnieje uniwersalny tytuł: osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, co nie oznacza, że wszystkie te osoby są osobami samozatrudnionymi. 2. Z zasiłku macierzyńskiego za okres uzupełniającego urlopu macierzyńskiego mogą skorzystać ubezpieczeni (matka albo ojciec wychowujący dziecko) w przypadku, gdy urodzi się im dziecko za wcześniej albo urodzi się o czasie, ale po urodzeniu wymagać będzie hospitalizacji, tj.:

Zasada EFPS	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2023 r. poz. 2780). – Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2015 r. w sprawie zakresu informacji o okolicznościach mających wpływ na prawo do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa lub ich wysokość oraz dokumentów niezbędnych do przyznania i wypłaty zasiłków. 3. 25 marca 2025 r. Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw.	• przed ukończeniem 28. tygodnia ciąży lub z masą urodzeniową nie większą niż 1000 g, • po ukończeniu 28. tygodnia ciąży i przed ukończeniem 37. tygodnia ciąży i z masą urodzeniową większą niż 1000 g, • po ukończeniu 37. tygodnia ciąży i jego pobytu w szpitalu, pod warunkiem, że pobyt dziecka w szpitalu po porodzie będzie wynosił co najmniej 2 kolejne dni, przy czym pierwszy z tych dni będzie przypadał w okresie od 5. do 28. dnia po porodzie. Z zasiłku tego mogą skorzystać również osoby, które przyjęły dziecko: • na wychowanie jako rodzina zastępcza, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, • na wychowanie i wystąpił do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie przysposobienia dziecka. Prawo do uzupełniającego urlopu macierzyńskiego w razie przyjęcia dziecka przysługuje na takich samych zasadach jak ubezpieczonemu, którym urodziło się dziecko, ale pod warunkiem, że pobyt dziecka w szpitalu miał miejsce po przyjęciu dziecka na wychowanie. Wymiar zasiłku macierzyńskiego za okres uzupełniającego urlopu macierzyńskiego zależy od: tygodnia ciąży, w którym urodzi się dziecko, jego masy urodzeniowej oraz okresu pobytu dziecka w szpitalu. Miesięczny zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres uzupełniającego urlopu macierzyńskiego będzie wynosił 100% podstawy wymiaru zasiłku. Prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres uzupełniającego urlopu macierzyńskiego będzie przysługiwało osobom podlegającym ubezpieczeniu chorobowemu (obowiązkowo lub dobrowolnie). 3. Projekt ustawy zakłada podwyższenie wysokości zasiłku pogrzebowego z kwoty 4 tys. zł do kwoty 7 tys. zł (o 75%). Przygotowany projekt zakłada dodatkowo waloryzację zasiłku pogrzebowego. Kwota zasiłku pogrzebowego będzie podwyższana o wskaźnik wzrostu cen i usług konsumpcyjnych, jeśli inflacja w danym roku przekroczy 5%. Projekt wprowadza możliwość przyznania zasiłku celowego na pokrycie

Zasada EFPS	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
		kosztów pogrzebu. Zasiłek będzie przyznawany niezależnie od dochodu i będzie mógł być przyznany osobie, która pokryła koszty pogrzebu: – jeśli po zmarłym nie przysługuje zasiłek pogrzebowy, – jeśli osoba, która pokryła koszty pogrzebu jest uprawniona do zasiłku pogrzebowego i poniosła w związku z pogrzebem nadzwyczajne, trudne do przewidzenia koszty (m.in. transport zwłok z zagranicy).
13. Świadczenia dla bezrobotnych	- Możliwość otrzymania, po spełnieniu warunków ustawowych, zasiłku dla bezrobotnych na podstawie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2025 r, poz. 214), która zostanie zastąpiona przez ustawę o rynku pracy i służbach zatrudnienia. - Reforma instytucjonalno-organizacyjna publicznych służb zatrudnienia (PSZ). (patrz rozdz. II.2 Sprawozdania, działanie 3.a)	- Fundusz Pracy: Liczba bezrobotnych 786,2 tys. (koniec 2024 r.). Wysokość przeciętnego zasiłku dla bezrobotnych brutto w zł (styczeń-grudzień 2024 r.): 1 759,16 zł. - Podniesienie kwalifikacji pracowników PSZ w celu poprawy jakości świadczonych przez PSZ usług.
14. Minimalny dochód	- Przeprowadzono (w 2024 r.) ustawową weryfikację kryteriów dochodowych w pomocy społecznej. - Zarządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej powołany został <i>Zespół do spraw reformy systemu pomocy społecznej</i>, organ opiniodawczo-doradczy MRPiPS, celem m.in. dokonania analizy dostępności świadczeń, usług i innych form wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej.	- Kryteria dochodowe w pomocy społecznej zostały podwyższone: dla osoby samotnie gospodarującej aktualnie wynoszą 1 010 zł (wzrost o 30%), dla osoby w rodzinie: aktualnie 823 zł (wzrost o 37%). - Lepsze ukierunkowanie świadczeń, usług i innych form wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej.
15. Świadczenia emerytalne i renty	- Możliwość uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2024 r. poz. 90, 1243 i 1871). - Coroczna waloryzacja emerytur i rent na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.	- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego: liczba emerytów i rencistów (grudzień 2024 r.) - 968 689; kwota świadczeń emerytalno-rentowych (styczeń -grudzień 2024 r.) - 22 971 mln zł; przeciętne świadczenie emerytalno-rentowe brutto w zł (styczeń-grudzień 2024 r.) – 1979 zł. - Podwyższenie emerytur i rent w sposób, który pozwoli utrzymać siłę nabywczą przysługującego świadczenia (zachować jego realną wartość) - w odpowiedzi na wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych. Waloryzacja jest przeprowadzana corocznie od dnia 1 marca, z urzędu i obejmuje aktualnie wypłacane świadczenia (tj. przyznane przed terminem waloryzacji). Waloryzacji podlegają także dodatki przysługujące do emerytur i rent. Wskaźnik waloryzacji w 2025 r. oszacowano na poziomie 105,5%.

Zasada EFPS	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	3. Tzw. renta wdowia - możliwość łączenia renty rodzinnej z innym świadczeniem emerytalno-rentowym, np. emeryturą czy rentą z tytułu niezdolności do prac, wypłacanym między 1 lipca 2025, a 31 grudnia 2026 roku w wymiarze 15 proc., a od 1 stycznia 2027 r. w wysokości 25 proc. Świadczenie to może być zwiększane w kolejnych latach.	Nowe wysokości wybranych świadczeń od 1 marca 2025 r.: 1 878,91 zł – najniższa emerytura, renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, renta rodzinna i renta socjalna (wzrost o 97,95 zł), 1 409,18 zł – najniższa renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy (wzrost o 73,46 zł), 348,22 zł – dodatek pielęgnacyjny, za tajne nauczanie i dodatek kombatancki (wzrost o 18,15 zł). 3. Pomoc finansowa osobom na emeryturze, które straciły małżonków. Według szacunków wsparcie to będzie dotyczyć nawet 2 milionów seniorów, którym wzrosną świadczenia emerytalno-rentowe. Do przekroczenia limitu, równego trzykrotności najniższej emerytury, wypłacanie renty wdowiej nie będzie skutkować zmniejszeniem sumy świadczeń. Nie będzie miało znaczenia, czy emerytura pochodziła z KRUS-u, ZUS-u czy z innego systemu. Prawo do dodatkowych pieniędzy zyskają również osoby, które małżonka straciły kilka lat temu.
16. Ochrona zdrowia	1. Projekt <i>Odwrócona Piramida Świadczeń realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 - FERS</i> (m.in. uzyskanie spójności produktów rozliczeniowych ze ścieżką pacjenta; POZ jako miejsca, gdzie planuje się i realizuje opiekę lekarską oraz koordynuje udzielanie świadczeń; odciążenie systemu szpitalnego od konieczności realizacji badań diagnostycznych i leczniczych o charakterze ambulatoryjnym; opracowanie elektronicznej platformy komunikacji i współpracy pomiędzy szpitalem, AOS oraz POZ w ramach diagnostyki i leczenia; reorganizację systemów e-skierowań, e-rejestracji i elektronicznej dokumentacji medycznej). 2. Projekt <i>Podstawowe Regiony Zabezpieczenia</i> realizowany w ramach FERS: m.in. określenie obszarów zabezpieczenia w zakresie usług ochrony zdrowia, tworzenie warunków umożliwiających zwiększanie dostępności (w tym przestrzennej) do świadczeń z zakresu zdrowia i budowania bezpieczeństwa zdrowotnego obywateli.	1. Oczekiwane zwiększenie jakości, efektywności i dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej przy jednoczesnej optymalizacji zaangażowania zasobów; zwiększenie udziału świadczeń ambulatoryjnych: skrócenie czasu oczekiwania na świadczenia opieki zdrowotnej; zapewnienie całościowego procesu diagnostyczno-terapeutycznego pacjenta. 2. Zwiększenie dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej odpowiadających regionalnym i lokalnym potrzebom zdrowotnym obywateli; wsparcie dla prowadzenia polityki wrażliwej terytorialnie uwzględniającej m.in. obszary koncentracji negatywnych zjawisk epidemiologicznych i demograficznych.
17. Integracja osób z niepełnosprawnościami	1. Realizacja projektu w ramach FERS pt. „Centrum Komunikacji dla Osób z Niepełnosprawnościami”. Projekt mający na celu znoszenie barier w	1. Utworzenie Centrum Komunikacji dla osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami, zapewniającego komunikowanie się i uzyskanie

Zasada EFPS	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	komunikacji społecznej osób z niepełnosprawnościami. 2. Realizacja dwóch projektów w ramach FERS pt. „Standaryzacja Modelu Zatrudnienia Wspomaganego w Polsce”. Projekt mający poprawić zatrudnienie i zwiększyć aktywizację zawodową osób z niepełnosprawnościami, przyczyniając się tym samym do zwiększenia integracji osób z niepełnosprawnościami oraz „Testowanie wdrożenia usługi zatrudnienia wspomaganego”. Projekt stanowi drugą – wdrożeniową – część działań przewidzianych w programie FERS dotyczącą testowego wdrożenia do systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami usługi zatrudnienia wspomaganego. 3. Realizacja projektu w ramach FERS pt. „Przebudowa modelu orzekania o niepełnosprawności”. 4. Do 31 grudnia 2024 r. w ramach FENG 2021-2027: - ogłoszono 4 nabory ukierunkowane na dostępność realizowane przez NCBR i PARP w 2023 i 2024 r. w ramach działania 1.1 Ścieżka SMART na kwotę 1,33 mld zł (890 mln zł NCBR i 444 mln zł PARP), co odpowiada ok. 4% alokacji UE; - złożono 259 wniosków na kwotę 1,62 mld zł (7 wniosków na kwotę 112,4 mln zł w NCBR oraz 252 wnioski na kwotę 1,5 mld zł PARP), co odpowiada ok. 5% alokacji UE; - podpisano 12 umów o dofinansowanie na kwotę 76,20 mln zł (11 umów na kwotę 73,83 mln zł w PARP i 1 umowa w NCBR na kwotę	informacji, w tym przy pomocy alternatywnych i wspomagających sposobów komunikacji (AAC) oraz języka migowego. Utworzenie Centrum pozwoli na realizację zasad Konwencji: poszanowania godności, autonomii i niezależności osoby, swobody dokonywania wyborów, niedyskryminacji, udziału i włączenia w społeczeństwo, równości szans, dostępności. 2. Celem projektów jest opracowanie projektu modelu zatrudnienia wspomaganego wraz z konsultacjami środowiskowymi oraz wdrożenie tj. realizacja przez wyspecjalizowane agencje pilotażu zatrudnienia wspomaganego. 3. Celem projektu jest przygotowanie kompleksowego modelu orzekania o niepełnosprawności, odpowiadającego na indywidualne potrzeby osób z niepełnosprawnościami oraz systemu świadczeń i innych form wsparcia. Zmodyfikowany model orzekania o niepełnosprawności będzie oparty o Międzynarodową Klasyfikację Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF), a także zgodny z postanowieniami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (KPON). 4. Spodziewanym efektem realizowanych konkursów jest zwiększenie dostępności, rozumiane jako zniesienie co najmniej jednej lub więcej barier występujących np. w przestrzeni fizycznej (w tym budynkach, urządzeniach), rzeczywistości cyfrowej, systemach informacyjno-komunikacyjnych, produktach, usługach, procesach lub zaspokojenie szczególnych potrzeb osób z niepełnosprawnościami i o specjalnych potrzebach.

Zasada EFPS	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	2,38 mln zł), co odpowiada ok. 0,2% alokacji UE.	
18. Opieka długoterminowa	- Przygotowanie przez Bank Światowy we współpracy z właściwymi resortami <i>Przeglądu strategicznego systemu opieki długoterminowej w Polsce</i> (opublikowany 28.06.2024 r. w BIP Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej). - Wypracowanie przez Grupę roboczą ds. opieki długoterminowej wspólnych dla systemów opieki zdrowotnej i pomocy społecznej definicji opieki długoterminowej, opieki nieformalnej i opiekuna nieformalnego wraz z katalogiem świadczeń i usług opieki długoterminowej w obu systemach. - Przeprowadzenie przez Grupę roboczą ds. opieki długoterminowej analizy przypadków komunikacji pomiędzy systemami ochrony zdrowia i pomocy społecznej w zakresie przekazywania informacji na temat osób wymagających opieki długoterminowej.	- Przygotowanie wniosków i rekomendacji stanowiących podstawę dla dalszych działań w zakresie realizacji reformy opieki długoterminowej w Polsce. - Przygotowanie podstawy definicyjnej dotyczącej opieki długoterminowej dla celów opracowania przepisów prawnych wdrażających priorytety reformy w tym zakresie. - Przygotowanie podstawy dla opracowania schematu i narzędzi teleinformatycznych usprawniających koordynację opieki długoterminowej pomiędzy systemami opieki zdrowotnej i pomocy społecznej.
19. Mieszkania i pomoc dla bezdomnych	- W 2024 r. na Program „Pokonać bezdomność. Program pomocy osobom bezdomnym” przeznaczono 5,5 mln zł. - W lutym 2024 r. przeprowadzono Ogólnopolskie Badanie Liczby Osób Bezdomnych na wniosek Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. - Wsparcie gmin i podmiotów realizujących lokalną politykę mieszkaniową w tworzeniu zasobu mieszkań dla osób o niskich i średnich dochodach oraz zasobu interwencyjnego dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	- W wyniku otwartego konkursu ofert w ramach Programu „Pokonać bezdomność” edycji 2024, dofinansowano 44 organizacje pozarządowe (NGO). - W rezultacie Ogólnopolskiego Badania Liczby Osób Bezdomnych zdiagnozowano 31 042 osób w kryzysie bezdomności, w tym 80% stanowili mężczyźni a 20% stanowiły kobiety. Badanie pozwala na posiadanie aktualnych i szczegółowych danych nt. osób w kryzysie bezdomności w Polsce. - Tworzenie i modernizacja zasobu mieszkań efektywnych energetycznie z przeznaczeniem dla gospodarstw domowych o niskich i średnich dochodach, co przyczyni się do pomocy osobom bezdomnym, aspirującym do zabezpieczenia ich potrzeb mieszkaniowych w formie mieszkań komunalnych, najmu socjalnego lub mieszkań o ograniczonym czynszu. Zapewnienie finansowania instrumentów wsparcia dla podmiotów odpowiedzialnych za realizację polityki mieszkaniowej i pomoc bezdomnym.
20. Dostęp do podstawowych usług	Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 - priorytet VII „Kultura”: wybór projektów do wsparcia uwzględnia kryteria odnoszące się do celów EFPS oraz zagadnień związanych z włączeniem społecznym,	Dotychczas dofinansowano 19 projektów. Jako przykłady projektów realizujących cele EFSS można podać: projekt „Muzeum Poznania – rozbudowa, konserwacja i udostępnienie najcenniejszych zabytków renesansowych miasta” oraz projekt

Zasada EFPS	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	w tym w szczególności w zakresie integracji osób niepełnosprawnych oraz dostępu do niezbędnych usług.	„Biblioteka Książąt Czartoryskich – rozbudowa i przebudowa oddziału Muzeum Narodowego w Krakowie”.

Źródło: Ministerstwo Rozwoju i Technologii.

Załącznik 3. Realizacja Celów zrównoważonego rozwoju – główne działania i ich szacunkowy wpływ²⁷

Cel zrównoważonego rozwoju	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
1. Koniec z ubóstwem	- Dodatkowe roczne świadczenia pieniężne dla emerytów i rencistów – 13. i 14. Emerytura. - Wprowadzenie programu „Rodzina 800+” (od 1 stycznia 2024 r. zmiana z programu „Rodzina 500+”). - Działania w obszarze ekonomii społecznej. - Instrumenty polityki mieszkaniowej służące rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych osób o niskich i średnich dochodach (wsparcie budowy mieszkań komunalnych, rozwój społecznego budownictwa czynszowego). - Programy pomocowe skierowane do mieszkańców w formie dopłat do czynszu (Program "Mieszkanie na start") lub dodatków mieszkaniowych.	- Poprawa sytuacji osób starszych. - Lepsza sytuacja materialna dzieci i rodzin z dziećmi. - Zwiększenie dostępności do usług społecznych i poprawa ich jakości. - Zwiększenie dostępności do efektywnych energetycznie i przystępnych cenowo mieszkań na wynajem. W 2024 r. zakwalifikowano do finansowania w ramach programu wsparcia budownictwa komunalnego i społecznego 419 inwestycji, w wyniku których zostanie utworzone 11 078 mieszkań. - Programem dopłat do czynszów „Mieszkanie na start” zostało w 2024 r. objętych 7 075 mieszkań.
2. Zero głodu	- Wsparcie w ramach Interwencji Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027 (podstawowe wsparcie dochodów, płatność dla małych gospodarstw, uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodów, uzupełniające wsparcie dochodów dla młodych rolników, wsparcie dochodów związane z produkcją w 13 sektorach, płatność dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami). - Wsparcie w ramach Interwencji Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027 mające na celu wsparcie przekształceń strukturalnych/ i działań zapewniających wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych i producentów rolno-spożywczych. (m.in. inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększających konkurencyjność, inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej, inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF, rozwój małych gospodarstw. - Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 (podprogramy 2023 i 2024 realizowane przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa).	- Wsparcie odporności sektora rolnego w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego, a także zapewnienia stabilności ekonomicznej produkcji rolnej. - Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych (w tym małych i średnich), wzmocnienie ich sytuacji na rynku i odporności na różnorodne szoki (choroby, pogodowe, rynkowe). - Przeciwdziałanie deprywacji materialnej przez udzielanie pomocy żywnościowej lub podstawowej pomocy materialnej osobom najbardziej potrzebującym, w tym dzieciom, oraz zapewnianie środków towarzyszących wspierających ich włączenie społeczne. W ramach

²⁷ Tabela obejmuje, co do zasady, działania z 2024-2025 r. dotyczące realizacji konkretnych SDG. Pełne sprawozdanie z realizacji SDG jest przedmiotem odrębnego raportu (ostatnia edycja dostępna <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologia/monitoring-realizacji-agendy-2030>, kolejny raport planowany na czerwiec 2025 r.).

Cel zrównoważonego rozwoju	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	4. "Program dla szkół".	Podprogramu 2023 zakupiono 43 tys. ton artykułów spożywczych o wartości około 270 mln zł. Dystrybucja artykułów wśród blisko 1 mln osób trwała od czerwca 2024 r. do stycznia 2025 r. W ramach Podprogramu 2024 planowane jest dostarczenie do magazynów około 49 tys. ton artykułów spożywczych o wartości 345 mln zł. 4. Wsparcie konsumpcji i kształtowanie zdrowych nawyków żywieniowych dzieci w szkołach podstawowych – promocja zdrowego stylu życia. W programie w roku szkolnym 2023/2024 uczestniczyło 1,75 mln dzieci (90% grupy docelowej) z 11,8 tys. szkół podstawowych, natomiast w programie w roku szkolnym 2024/2025 uczestniczy 1,79 mln dzieci (88% grupy docelowej) z 11,8 tys. szkół podstawowych.
3. Dobre zdrowie i jakość życia	1. Inwestycyjne programy wieloletnie. 2. Narodowy Program Zdrowia 2021-2025. 3. Rozwój telemedycyny. 4. Wdrożenie i funkcjonowanie Krajowej Sieci Onkologicznej. 5. Wdrożenie i funkcjonowanie Krajowej Sieci Kardiologicznej. 6. Pakiet zmian dotyczących różnych obszarów zdrowia kobiet – „Świadoma, bezpieczna ja” (zapłodnienie in vitro, szczepienia przeciwko HPV, opieka okołoporodowa, diagnostyka i leczenie endometriozy).	1. Poprawa jakości świadczeń opieki zdrowotnej. 2. Zwiększenie lat przeżytych w zdrowiu przez Polaków, zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. 3. Zmniejszenie kosztów procedur medycznych, zmniejszenie obciążeń dla pacjentów, zwiększenie dostępności usług medycznych. 4. Zapewnienie każdemu pacjentowi, niezależnie od miejsca zamieszkania, opieki onkologicznej opartej o jednakowe standardy diagnostyczno-terapeutyczne; organizacja ścieżki diagnostycznej i terapeutycznej oraz koordynacja i wsparcie pacjenta na wszystkich etapach opieki onkologicznej. 5. Zapewnienie każdemu pacjentowi niezależnie od miejsca zamieszkania opieki kardiologicznej opartej o jednakowe standardy diagnostyczno-terapeutyczne; organizacja ścieżki diagnostycznej i terapeutycznej oraz koordynacja i wsparcie pacjenta na wszystkich etapach opieki kardiologicznej. 6. Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa kobiet w kwestii ochrony zdrowia oraz świadomości przysługujących im praw; zwiększenie świadomości i poprawa profilaktyki w zakresie zdrowia kobiet; zapewnienie parom dotkniętym niepłodnością równego dostępu do procedury zapłodnienia pozaustrojowego.
4. Dobra jakość edukacji	1. Nowoczesne kadry dla polskiego przemysłu 2017-2026	1. Wprowadzenie branżowej szkoły I i II stopnia, aktualizacja oferty kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego, działania na rzecz zwiększenia zaangażowania pracodawców w

Cel zrównoważonego rozwoju	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	2. Projekt „Włączeni w edukację”. 3. Działania edukacyjne w obszarze zrównoważonego rozwoju (dla sektora publicznego i prywatnego). 4. Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 (na lata 2021-2025). 5. Ogólnopolska konferencja na temat rozwoju edukacji artystycznej i kulturalnej "Dodajmy dzieciom skrzydeł" zorganizowana w październiku 2024 r. przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, we współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej. W konferencji wzięło udział 500 osób reprezentujących różne sektory, w tym edukację artystyczną, edukację państwową, organizacje pozarządowe oraz niezależnych ekspertów.	organizację praktycznej nauki zawodu, obowiązkowe zajęcia z doradztwa zawodowego. 2. Zapewnienie wysokiej jakości edukacji w przedszkolach, szkołach i placówkach systemu oświaty edukacji włączającej. 3. Zwiększenie wiedzy i świadomości w kwestiach zrównoważonego rozwoju. 4. Wzmacnianie roli bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych jako lokalnych ośrodków życia społecznego stanowiących centrum dostępu do kultury i wiedzy. 5. Efektem konferencji były następujące kluczowe inicjatywy: opracowanie wytycznych dotyczących powszechnej dostępności do edukacji artystycznej i kulturalnej, utworzenie Centrum Kompetencji w celu rozwijania kompetencji nauczycieli i animatorów odpowiedzialnych za edukację artystyczną, utworzenie Centrum Komunikacji, którego celem będzie integracja i promocja edukacji artystycznej w Polsce.
5. Równość płci	1. Krajowy Program Działań na rzecz Równego Traktowania na lata 2022-2030. 2. Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2024-2030.	1. Wyeliminowanie dyskryminacji z życia społecznego w Polsce, podnoszenie świadomości społecznej w zakresie równego traktowania. 2. Ochrona i udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie, zwiększenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.
6. Czysta woda i warunki sanitarne	1. Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat Środowisko (FENIKS) na lata 2021-2027 (wsparcie budowy nowej infrastruktury komunalnej do zbierania ścieków komunalnych, oraz budowy, przebudowy, rozbudowy i remontów infrastruktury komunalnej do ich oczyszczania, a także budowy i modernizacji infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody). 2. Program przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2023-2027, z perspektywą do roku 2030 (PPNW). 3. Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych. 4. KPO, komponent B Zielona energia i zmniejszenie energochłonności. W działaniu B3.1.1. Inwestycje w zrównoważoną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich wszystkie	1. Wzrost liczby obiektów do magazynowania wody do spożycia, wzrost liczby ludności przyłączonych do udoskonalonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę, Zmniejszenie straty wody w zbiorowych systemach zaopatrzenia w wodę. 2. Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych. 3. Ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków z aglomeracji, ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami. 4. Celem inwestycji B3.1.1 jest zwiększenie dostępności do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na obszarach, gdzie odnotowuje się jej największe deficyty oraz podniesienie standardu jakości życia

Cel zrównoważonego rozwoju	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	województwa stworzyły i opublikowały wstępne listy rankingowe. Prowadzona jest szczegółowa weryfikacja i ewentualne korygowanie wniosków kwalifikujących się do objęcia wsparciem.	na obszarach wiejskich dzięki rozwojowi infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Dodatkowym celem inwestycji jest również zwiększenie potencjału inwestycyjnego obszarów wiejskich.
7. Czysta i dostępna energia	1. Działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej i OZE (w tym poprawa szeroko rozumianej efektywności energetycznej budynków wielorodzinnych poprzez długoterminową politykę wsparcia termomodernizacji i stopniowe odchodzenie od konwencjonalnych źródeł energii). 2. Polityka energetyczna Polski do 2040 r. 3. Dekarbonizacji sektora transportu poprzez zwiększenie wykorzystania energii odnawialnej w postaci dodawanych do tradycyjnych paliw biokomponentów (w tym biokomponentów zaawansowanych), czystych biopaliw oraz energii elektrycznej z OZE. 4. Wieloletni Program Rozwoju Wykorzystania Zasobów Geotermalnych w Polsce. 5. Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 - Priorytet I FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności, Priorytet II FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR. 6. KPO, komponent B Zielona energia i zmniejszenie energochłonności, komponent G REPowerEU.	1. Wzrost udziału OZE, niskoemisyjne i wydajne wykorzystywanie wytworzonej energii, obniżenie emisyjności przedsiębiorstw przemysłowych, redukcja emisji gazów cieplarnianych. W 2024 r. w ramach programu TERMO przyznano wsparcie na termomodernizację, remonty i instalacje OZE w 3 289 budynkach mieszkalnych, w których znajdowało się 152 866 mieszkań. Deklarowana moc nowych instalacji OZE: 52,4 MW. 2. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, ochrona środowiska. 3. Zwiększenie bezpieczeństwa paliwowego i niezależności energetycznej Polski, zmniejszenie negatywnego wpływu transportu na środowisko. 4. Rozwój i wykorzystanie potencjału geotermalnego w Polsce. 5. Wsparcie przeznaczone jest m.in. na poprawę efektywności energetycznej (ok. 2,5 mld euro), infrastrukturę ciepłowniczą (ok. 974 mln euro), odnawialne źródła energii (738 mln euro), infrastrukturę elektroenergetyczną i gazową (ok. 1,711 mld euro). 6. Przyspieszenie transformacji energetycznej w kierunku czystej energii. Łączna alokacja na transformację energetyczną w KPO to 7,1 mld euro w części grantowej i ponad 22,6 mld euro w części pożyczkowej. KPO oferuje wsparcie m.in. na transformację kluczowych sektorów gospodarki do modelu niskoemisyjnego. W ramach tego, środki europejskie zostaną przeznaczone na dodatkowe finansowanie inwestycji dotyczących rozwoju infrastruktury energetycznej, poprawy efektywności energetycznej oraz zwiększenia.
8. Wzrost gospodarczy i godna praca	1. Polska Strefa Inwestycji. 2. Działania z obszaru poprawy rynku pracy.	1. Wsparcie przedsiębiorczości (zwiększony udział projektów z sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Udział polskiego sektora MŚP w liczbie projektów wyniósł 56% w 2022 r., a w 2023 r. 67%. 2. Wzmocnienie zatrudnienia, organizacja szkoleń/staży, wsparcie osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy.

Cel zrównoważonego rozwoju	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	3. Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030. 4. Wprowadzenie certyfikacji wykonawców zamówień publicznych. 5. Wzmocnienie dedykowanych MŚP działań edukacyjno-informacyjnych w obszarze zamówień publicznych poprzez cykl bezpłatnych i całodniowych szkoleń z zakresu ubiegania się o zamówienia publiczne przeznaczonych dla MŚP, którzy jeszcze nie ubiegali się o zamówienia publiczne. 6. Stworzenie platformy internetowej pzp.gov.pl stanowiącej bazę wiedzy, forum wymiany opinii oraz instrument umożliwiający poszukiwanie partnerów do realizacji zamówień poprzez moduł „Konsorcjum”.	3. Włączanie w życie zawodowe i społeczne osób z niepełnosprawnościami, poprawa dostępności. 4. Uproszczenie, przyspieszenie oraz wzmocnienie procesu weryfikacji wykonawców poprzez stworzenie możliwości dokonywania tej weryfikacji przez wyspecjalizowane i niezależne podmioty certyfikujące. Możliwość zastąpienia jednym certyfikatem szeregu dokumentów i oświadczeń każdorazowo kompletowanych i składanych w ramach postępowania. Jednorazowo zweryfikowany podmiot będzie mógł posługiwać się wydanym certyfikatem na potrzeby wielu różnych postępowań o udzielenie zamówienia. 5. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości prawnej MŚP w zakresie zamówień publicznych, co przełoży się na podniesienie ich skłonności o udziału w rynku zamówień. 6. Wzmocnienie profesjonalizacji uczestników rynku zamówień publicznych oraz ułatwienie nawiązywania współpracy przez wykonawców MŚP w celu ubiegania się o zamówienia publiczne (m.in. dostęp do materiałów edukacyjnych, możliwość dyskusji nad problemami z zakresu zamówień publicznych poprzez forum).
9. Innowacyjność, przemysł, infrastruktura	1. Do 31 grudnia 2024 r. w ramach FENG 2021-2027: - ogłoszono 69 naborów na kwotę dofinansowania 28,95 mld zł, co odpowiada ok. 84,23 % alokacji UE; - złożono 9576 wniosków na kwotę 82 mld zł, co odpowiada ok. 238,57% alokacji UE; - wybrano do dofinansowania 1070 wniosków na kwotę 13,31 mld zł, co odpowiada ok. 38,74% alokacji UE; - podpisano 900 umów o dofinansowanie na kwotę 11,70 mld zł, co odpowiada ok. 34,04% alokacji UE. 2. Krajowe Inteligentne Specjalizacje. 3. Pakiety ulg na innowacyjność. 4. Działania z zakresu rozwoju infrastruktury transportowej.	1. Spodziewanym efektem realizowanych projektów jest wzrost innowacyjności oraz konkurencyjności polskich przedsiębiorstw i jednostek naukowych. 2. Wsparcie innowacyjności. 3. Wsparcie przedsiębiorczości. 4. Rozwój transportu drogowego, kolejowego, lotniczego, śródlądowego.
10. Mniej nierówności	1. Projekt Centrum Wsparcia Doradczego. 2. Krajowy Program Działań na rzecz Równego Traktowania na lata 2022-2030.	1. Wsparcie współpracy JST, wzmocnienie kompetencji samorządów lokalnych. 2. Wyeliminowanie dyskryminacji z życia społecznego w Polsce, podnoszenie świadomości społecznej w zakresie równego traktowania.

Cel zrównoważonego rozwoju	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	3. Projekty grantowe na zwiększanie dostępności jednostek samorządu terytorialnego i instytucji kultury. 4. Projekt wspierający wdrożenie systemu nadzoru w zakresie ustawy o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług (EAA). 5. Projekt zwiększający dostępność usług przewozu kolejowego. 6. Funkcjonowanie i obsługa punktu koordynacyjnego rozwój polityki publicznej na rzecz dostępności.	3. 280 podmiotów publicznych wdroży rozwiązania poprawiające dostępność usług. 4. 1 utworzony jednolity systemu nadzoru rynku. 5. 12 podmiotów sektora kolejowego, którego przedstawiciele zostaną objęci specjalistycznymi szkoleniami z zakresu obsługi klienta ze szczególnymi potrzebami. 6. Funkcjonujące ustawy (2) i inne akty legislacyjne dotyczące zapewniania dostępności (1) i wynikający z nich system zapewniania dostępności w Polsce.
11. Zrównoważone miasta i społeczności	1. a) Aktualizacja Planu Implementacji do Krajowej Polityki Miejskiej 2030 (najważniejszego dokumentu krajowego określającego politykę względem miast, kierunki oraz warunki dla ich rozwoju, jakie może stwarzać administracja centralna) i przydzielenie poszczególnym resortom zadań i harmonogramu realizacji w ramach KPM 2030 w 2024 roku. KPM 2030 został przyjęty przez Radę Ministrów 14 czerwca 2022 r. b) Rozwiązania zaproponowane w dokumencie mają charakter horyzontalny i dotyczą głównie wymagań na poziomie krajowym. KPM 2030 diagnozuje najważniejsze wyzwania dla miast i obszarów funkcjonalnych, a ich zakres tematyczny wpisuje się w europejskie trendy rozwój obszarów zurbanizowanych oraz w cele zrównoważonego rozwoju. 2. Partnerska Inicjatywa Miast – organizacja regularnych i indywidualnych spotkań, konferencji i doradztwa zrzeszających przedstawicieli miast i administracji publicznej. 3. Przygotowywanie Planów Ulepszeń przez Bank Światowy w ramach PIM od kwietnia 2024 r. z horyzontem czasowym do marca/kwietnia 2026 roku. 4. Zielona Transformacja Miast. 5. Program Rozwój lokalny.	1. a) Lepsza koordynacja realizowanych działań w ramach poszczególnych obszarów KPM 2030. Umożliwienie realizacji części zadań KPM 2030 (do tej pory z niewyznaczonym resortem odpowiedzialnym za ich implementację oraz brakiem harmonogramu). b) - Wyposażenie samorządów w instrumenty umożliwiające skuteczniejszą retencję wód opadowych i przeciwdziałanie podtopieniom. - Poprawa zarządzania błękitno-zieloną infrastrukturą miasta. - Większa dostępność przystępnych cenowo mieszkań w zakresie mieszkalnictwa społecznego. - Wypracowanie rozwiązań zapewniających stabilność funkcjonowania mieszkalnictwa społecznego. - Zmniejszenie liczby brakujących mieszkań wspomaganych w związku ze znacznie większym, ze strony administracji publicznej, wsparciem gmin w tworzeniu takich lokali. 2. Unowocześnienie miast i wzmacnianie ich potencjału – budowa i wzmacnianie sieci współpracy między miastami, które służą wymianie wiedzy i wdrażaniu projektów miejskich. 3. Zwiększanie kompetencji miast i administracji rządowej do realizacji działań w zakresie energetyki, zagospodarowania przestrzennego i mieszkalnictwa. 4. Wsparcie finansowania na rzecz zielonej transformacji. 5. Wsparcie małych i średnich miast w wypracowaniu i wdrożeniu przez nie zrównoważonego i systemowego podejścia do rozwoju lokalnego, tym

Cel zrównoważonego rozwoju	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	6. 11 stycznia 2025 r. weszła w życie ustawa z dnia 27 listopada 2024 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw, wprowadzająca obowiązek opracowywania miejskiego planu adaptacji (MPA) przez miasta o liczbie mieszkańców wynoszącej co najmniej 20 tys. osób. 7. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023–2026. 8. Projekt „Centra Kompetencji ds. Rewitalizacji w Narodowym Instytucie Dziedzictwa” w ramach projektu pn. „Wsparcie JST w realizacji działań rozwojowych” realizowanego przez Departament Programów Pomocowych w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej w ramach Pomocy Technicznej dla Funduszy Europejskich 2021-2027. Okres realizacji Projektu: 2024-2027. Kwota przyznanej dotacji wynosi 5 mln złotych.	samym do ograniczenia negatywnych zjawisk rozwojowych i podniesienia standardu życia ich mieszkańców. 6. Zwiększenie odporności miast na zmiany klimatu, zmniejszenie wpływu niekorzystnych skutków zmian klimatu na zdrowie i życie ludzi. 7. Wzmocnienie kadr konserwatorskich, zachowanie dziedzictwa, jego promocja i wzmacnianie roli rozwojowej dla miast i społeczności lokalnych, również kwestie klimatyczne. Łączna kwota środków na realizację Programu w całym okresie jego realizacji wynosi prawie 56 mln zł. 8. Wsparcie gmin w programowaniu i wdrażaniu rewitalizacji z uwzględnieniem materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego.
12. Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja	1. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. 2. Polityka zakupowa państwa 2022-2025 3. Powołanie (w kwietniu 2024 r.) Międzyresortowego Zespołu ds. Zielonych Zamówień Publicznych.	1. Rozwój rolnictwa ekologicznego. 2. Wsparcie rozwoju potencjału MŚP. 3. Rezultatem prac Zespołu będzie m. in. opracowanie zaleceń dotyczących celów do osiągnięcia przez organy administracji rządowej w zakresie zielonych zamówień publicznych, zgodnych z Polityką zakupową państwa i przeprowadzanie analizy stopnia ich realizacji oraz tworzenie i aktualizacja co najmniej raz na dwa lata katalogu robót budowlanych, dostaw lub usług, wraz z przypisanymi do nich aspektami środowiskowymi lub innymi wymaganiami, których stosowanie przy udzieleniu zamówień publicznych jest wymagane lub zalecane, uwzględniających zalecenia Komisji Europejskiej wskazane w zestawach unijnych kryteriów zielonych zamówień publicznych.
13. Działania w dziedzinie klimatu	1. Polityka ekologiczna państwa 2030. 2. Wspieranie termomodernizacji, remontów i zmiany źródeł energii na OZE ramach Programu TERMO.	1. Ochrona klimatu – zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych. 2. Wspieranie termomodernizacji, remontów i zmiany źródeł energii na OZE – poprawa warunków mieszkaniowych i redukcja śladu węglowego budynków wielorodzinnych.

Cel zrównoważonego rozwoju	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	3. Ulga termomodernizacyjna – możliwość odliczenia od podstawy opodatkowania wydatków poniesionych na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego (obowiązuje od 2019 r.). 4. Działania edukacyjne w obszarze klimatu. 5. Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 - Priorytet I FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności, Priorytet II FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR. 6. KPO, komponent B Zielona energia i zmniejszenie energochłonności, komponent G REPowerEU.	3. Rozszerzenie od 1 stycznia 2025 r. możliwości uzyskania ulgi termomodernizacyjnej w wyniku realizacji inwestycji polegającej na zakupie i montażu magazynu energii. 4. Zwiększanie wiedzy i świadomości; popularyzacja rozwiązań sprzyjających efektywności energetycznej budynków i rozwiązań bazujących na odnawialnych źródłach energii oraz wykorzystaniu ekologicznych materiałów, wzmocnienie działań na rzecz ochrony klimatu. 5. Wsparcie przeznaczone jest m.in. na poprawę efektywności energetycznej (ok. 2,5 mld euro), infrastrukturę ciepłowniczą (ok. 974 mln euro), odnawialne źródła energii (738 mln euro), infrastrukturę elektroenergetyczną i gazową (ok. 1,711 mld euro). 6. Zmiana koszyka energetycznego w kierunku technologii niskoemisyjnych. Łączna alokacja na transformację energetyczną w KPO to 7,1 mld euro w części grantowej i ponad 22,6 mld euro w części pożyczkowej. KPO oferuje wsparcie m.in. na transformację kluczowych sektorów gospodarki do modelu niskoemisyjnego. W ramach tego, środki europejskie zostaną przeznaczone na dodatkowe finansowanie inwestycji dotyczących rozwoju infrastruktury energetycznej, poprawy efektywności energetycznej oraz zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
14. Życie pod wodą	1. Krajowy Program Ochrony Wód Morskich. 2. Program rozwoju polskich portów morskich do 2030 r. 3. KPO, komponent B Zielona energia i zmniejszenie energochłonności, B3.2.1 Inwestycje w neutralizację zagrożeń oraz odnowę wielkoobszarowych terenów zdegradowanych i Morza Bałtyckiego.	1. Osiągnięcie dobrego stanu środowiska wód morskich 2. Usprawnienia funkcjonowania polskich portów morskich 3. Inwentaryzacja bojowych środków trujących i produktów ich rozpadu, broni konwencjonalnej oraz paliwa i substancji ropopochodnych we wrakach w czterech lokalizacjach dna morskiego, plany neutralizacji i dokumentacja inwestycyjna.
15. Życie na lądzie	1. Poprawa stanu środowiska na wielkoobszarowych terenach zdegradowanych. 2. Działania na rzecz utrzymania zasobów przyrody. 3. W ramach programów FEnKS 2021-2027 oraz FEPW 2021-2027 wspieranie działań z zakresu czynnej ochrony przyrody, zgodnie z Priorytetowymi Ramami Działań	1. Usunięcie, zagospodarowanie lub zabezpieczenie odpadów, stwarzających zagrożenie oraz oczyszczenie wielkoobszarowych terenów zdegradowanych. 2. Wzmacnianie ochrony i poprawa stanu jakości środowiska. 3. Wzrost powierzchni obszarów Natura 2000 objętych środkami ochrony i odtworzenia.

Cel zrównoważonego rozwoju	Najważniejsze działania	Szacowane skutki (jakościowe lub ilościowe)
	(PAF) dla sieci Natura 2000 w Polsce na lata 2021-2027.	
16. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje	1. Promocja praw człowieka, demokracji oraz zasad dobrego rządzenia. 2. Działania legislacyjne. 3. Zaangażowanie w działania na forum ONZ.	1. Budowa pokojowego i inkluzywnego społeczeństwa w oparciu o zasady praworządności. 2. Odpowiednie regulacje prawne przyczyniają się do realizacji priorytetów krajowych dla SDG 16. 3. Wzmacnianie współpracy międzynarodowej i zaznaczanie pozycji PL na arenie międzynarodowej.
17. Partnerstwo na rzecz celów	1. Współpraca rozwojowa. 2. Polska pomoc rozwojowa. 3. Obowiązkowe wpłaty na rzecz Funduszu Ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego oraz Funduszu Ochrony Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego oraz dobrowolne wpłaty na rzecz Funduszu Konwencji o ochronie podwodnego dziedzictwa Kulturowego z 2001 r. oraz na UNESCO Heritage Emergency Fund w celu wsparcia programu Heritage Emergency Preparedness and Response.	1. Zwiększanie spójności polityk na rzecz zrównoważonego rozwoju. 2. Wsparcie globalnego partnerstwa.

Źródło: Ministerstwo Rozwoju i Technologii.